

844/14/EN
WP 217

**Γνώμη 06/2014 σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του
υπευθύνου επεξεργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 95/46/EK**

Εκδόθηκε στις 9 Απριλίου 2014

Η παρούσα ομάδα εργασίας συστάθηκε βάσει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/EK. Συνιστά ανεξάρτητο ευρωπαϊκό συμβουλευτικό όργανο για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Τα καθήκοντα της ομάδας ορίζονται στο άρθρο 30 της οδηγίας 95/46/EK και στο άρθρο 15 της οδηγίας 2002/58/EK.

Γραμματειακή υποστήριξη παρέχεται από τη Διεύθυνση Γ (θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια της Ένωσης) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Β- 1049 Brussels, Belgium, Γραφείο αριθ. MO- 59 02/013.

Διεύθυνση στο Διαδίκτυο: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_en.htm

Πίνακας περιεχομένων

Σύνοψη	3
I. Εισαγωγή	5
II. Γενικές παρατηρήσεις και ζητήματα πολιτικής	7
II. 1. Σύντομο ιστορικό	7
II. 2. Ρόλος της έννοιας	11
II. 3. Σχετικές έννοιες	13
II. 4. Πλαίσιο και συνέπειες στρατηγικού χαρακτήρα	15
III. Ανάλυση των διατάξεων	17
III. 1. Επισκόπηση του άρθρου 7	17
III. 1.1. Συγκατάθεση ή «απαραίτητη για...»	17
III. 1.2. Σχέση με το άρθρο 8	18
III. 2. Άρθρο 7, στοιχεία α)-ε)	20
III. 2.1. Συγκατάθεση	21
III. 2.2. Σύμβαση	21
III. 2.3. Νομική υποχρέωση	24
III. 2.4. Ζωτικό συμφέρον	26
III. 2.5. Έργο δημοσίου συμφέροντος	27
III. 3. Άρθρο 7 στοιχείο στ): έννομο συμφέρον	30
III. 3.1. Έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας (ή τρίτων)	30
III. 3.2. Συμφέροντα ή δικαιώματα του υποκειμένου του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα	37
III. 3.3. Εισαγωγικές παρατηρήσεις όσον αφορά τη διενέργεια στάθμισης	39
III. 3.4. Βασικοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διενέργεια στάθμισης	44
III. 3.5. Λογοδοσία και διαφάνεια	57
III. 3.6. Το δικαίωμα αντίταξης και άλλα μέσα προστασίας	58
IV. Τελικές παρατηρήσεις	63
IV.1. Συμπεράσματα	63
IV. 2. Συστάσεις	68
Παράρτημα 1. Σύντομος οδηγός για τη διενέργεια της στάθμισης του άρθρου 7 στοιχείο στ) 72	
Παράρτημα 2. Πρακτικά παραδείγματα διενέργειας της στάθμισης βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ)	75

Σύνοψη

Η παρούσα γνώμη αναλύει τα κριτήρια της νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων που θεσπίζει το άρθρο 7 της οδηγίας 95/46/EK. Με επίκεντρο τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας, παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ) βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου και διατυπώνει συστάσεις για μελλοντικές βελτιώσεις.

Το άρθρο 7 στοιχείο στ) είναι ο τελευταίος από τους έξι λόγους για τη σύννομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στην πραγματικότητα απαιτεί στάθμιση των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας ή οποιουδήποτε τρίτου στον οποίο κοινοποιούνται τα δεδομένα έναντι των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Το αποτέλεσμα της στάθμισης θα καθορίσει κατά πόσον η συμμόρφωση προς το άρθρο 7 στοιχείο στ) μπορεί να αποτελέσει βάσιμο νομικό λόγο για την επεξεργασία.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29, αναγνωρίζει τη σημασία και τη χρησιμότητα του κριτηρίου του άρθρου 7 στοιχείο στ), το οποίο υπό τις κατάλληλες συνθήκες και υπό επαρκείς διασφαλίσεις μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη της υπερβολικής εξάρτησης από άλλους νομικούς λόγους. Το άρθρο 7 στοιχείο στ) δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως «ύστατη λύση» για σπάνιες ή απροσδόκητες καταστάσεις για τις οποίες θεωρείται ότι δεν ισχύουν άλλοι λόγοι νόμιμης επεξεργασίας. Ωστόσο, δεν πρέπει να επιλέγεται αυτομάτως, ούτε η χρήση του να παρατείνεται αδικαιολόγητα με βάση την αντίληψη ότι έχει λιγότερο περιοριστικό χαρακτήρα σε σχέση με τους άλλους λόγους.

Η ορθή εκτίμηση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) δεν εξαντλείται στην αντιμετώπισή της ως απλής στάθμισης δύο εύκολα ποσοτικοποιήσιμων και συγκρίσιμων μεταξύ τους εννόμων συμφερόντων. Αντίθετα, η στάθμιση απαιτεί πλήρη εξέταση πολλών παραγόντων έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα συμφέροντα και τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα λαμβάνονται δεόντως υπόψη. Ταυτόχρονα είναι κλιμακούμενο, η δε εφαρμογή του μπορεί να είναι απλή ή περίπλοκη και δεν πρέπει να συνεπάγεται υπερβολικά επαχθείς συνέπειες. Στους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση περιλαμβάνονται:

- η φύση και η πηγή του έννομου συμφέροντος και το κατά πόσον η επεξεργασία των δεδομένων είναι απαραίτητη για την άσκηση ενός θεμελιώδους δικαιώματος, το κατά πόσον, κατά τα άλλα, υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, ή το κατά πόσον επωφελείται από την αναγνώριση της οικείας κοινότητας·

- οι επιπτώσεις στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και οι εύλογες προσδοκίες σχετικά με την αντιμετώπιση των δεδομένων τους, καθώς και η φύση των δεδομένων και ο τρόπος με τον οποίο υποβάλλονται σε επεξεργασία·

- πρόσθετες διασφαλίσεις οι οποίες ενδέχεται να περιορίζουν τον αδικαιολόγητο αντίκτυπο στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, όπως η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, τεχνολογίες για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, ενίσχυση της διαφάνειας, η κατοχύρωση γενικού και άνευ όρων δικαιώματος εξαίρεσης και η φορητότητα των δεδομένων.

Για το μέλλον, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά την προσθήκη αιτιολογικής σκέψης στον προτεινόμενο κανονισμό σχετικά με τους βασικούς παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά επίσης την προσθήκη αιτιολογικής σκέψης που να απαιτεί από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να τεκμηριώνει την εκτίμησή του, κατά περίπτωση, για λόγους ενίσχυσης της λογοδοσίας. Τέλος, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υποστηρίζει επίσης τη θέσπιση ουσιαστικής διάταξης η οποία θα επιβάλλει στους υπευθύνους επεξεργασίας να εξηγούν στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα τους λόγους για τους οποίους κρίνουν ότι τα συμφέροντά τους υπερισχύουν των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών του.

Η ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

που συστάθηκε με την οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995,

έχοντας υπόψη τα άρθρα 29 και 30 παράγραφος 1 στοιχείο α) και παράγραφος 3 της οδηγίας αυτής,

έχοντας υπόψη τον εσωτερικό κανονισμό της,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΓΝΩΜΗ:

I. Εισαγωγή

Η παρούσα γνώμη αναλύει τα κριτήρια για τη νομιμοποίηση της επεξεργασίας των δεδομένων που θεσπίζει το άρθρο 7 της οδηγίας 95/46/EK¹ (η «οδηγία»). Επικεντρώνεται, ειδικότερα, στα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου της επεξεργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο στ)

Τα κριτήρια που απαριθμούνται στο άρθρο 7 σχετίζονται με τη γενικότερη αρχή της «νομιμότητας» που ορίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α), η οποία προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υφίστανται «θεμιτή και σύννομη επεξεργασία».

Το άρθρο 7 προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνον εάν τουλάχιστον ένας από τους έξι νομικούς λόγους που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο ισχύει. Ειδικότερα, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υπόκεινται σε επεξεργασία μόνον α) κατόπιν ρητής συγκατάθεσης του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα² ή εάν - εν συντομία³ - η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους ακόλουθους λόγους:

- β) για την εκτέλεση σύμβασης με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα
- γ) για την συμμόρφωση προς μια νομική υποχρέωση που επιβάλλεται στον υπεύθυνο της επεξεργασίας
- δ) για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα
- ε) για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται υπέρ του δημοσίου συμφέροντος
- στ) για λόγους έννομου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας, υπό την πρόσθετη προϋπόθεση της στάθμισης έναντι των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

¹ Οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31).

² Βλ. γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης, που εγκρίθηκε στις 13.07.2011 (WP 187).

³ Οι διατάξεις αυτές εξετάζονται διεξοδικότερα σε μεταγενέστερο στάδιο.

Ο τελευταίος αυτός λόγος καθιστά δυνατή την επεξεργασία καθόσον κρίνεται «είναι απαραίτητη για την επίτευξη του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα, υπό τον όρο ότι δεν προέχει το συμφέρον ή⁴ τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα που χρήζουν προστασίας δυνάμει του άρθρου 1 παράγραφος 1 της παρούσας οδηγίας». Με άλλα λόγια, το άρθρο 7 στοιχείο στ) επιτρέπει την επεξεργασία με την επιφύλαξη της εφαρμογής της στάθμισης των έννομων συμφερόντων του υπευθύνου της επεξεργασίας —ή του τρίτου ή των τρίτων στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα— έναντι των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα⁵.

Ανάγκη για μια πιο συνεκτική και εναρμονισμένη προσέγγιση σε όλη την Ευρώπη

Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από την Επιτροπή στο πλαίσιο της επανεξέτασης της οδηγίας⁶, καθώς και της συνεργασίας και της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων (εφεξής «ΑΠΔ») έδειξαν έλλειψη εναρμονισμένης ερμηνείας του άρθρου 7 στοιχείο στ) της οδηγίας, με αποτέλεσμα τη διαφορετική εφαρμογή του στα κράτη μέλη. Ειδικότερα, μολονότι η πρακτική της στάθμισης, για να είναι ακριβής, πρέπει να εφαρμόζεται σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη, ενίοτε το άρθρο 7 στοιχείο στ) εσφαλμένα θεωρείται ως μια «ανοικτή πόρτα» για τη νομιμοποίηση οποιασδήποτε επεξεργασίας δεδομένων που δεν εμπίπτει σε έναν από τους άλλους νομικούς λόγους.

Η έλλειψη συνεκτικής προσέγγισης ενδέχεται να κλονίσει την ασφάλεια δικαίου και τη δυνατότητα πρόβλεψης των εννόμων συνεπειών, να αποδυναμώσει τη θέση των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και να επιβάλει περιττές κανονιστικές επιβαρύνσεις στις επιχειρήσεις και σε άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο. Οι εν λόγω ασυνέπειες ευθύνονται ήδη για διαφορές οι οποίες έχουν αχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷.

Ως εκ τούτου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς συνεχίζονται οι εργασίες για έναν νέο γενικό κανονισμό για την προστασία των δεδομένων, να κατανοηθεί πλέον σαφέστερα ο έκτος λόγος

⁴ Όπως αναφέρεται στην παράγραφο III 3.2, η έκδοση της οδηγίας στην αγγλική γλώσσα περιέχει ένα τυπογραφικό λάθος: η ορθή διατύπωση του κειμένου της διάταξης έχει ως εξής: «interests or fundamental rights» («το συμφέρον ή τα δικαιώματα») και όχι «interests for fundamental rights» («το συμφέρον σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα»).

⁵ Η αναφορά στο άρθρο 1 παράγραφος 1 δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να περιορίζει το πεδίο εφαρμογής των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Αντίθετα, ο ρόλος της εν λόγω παραπομπής είναι να τονισθεί ο γενικός στόχος της νομοθεσίας περί προστασίας των δεδομένων και της ίδιας της οδηγίας. Πράγματι, το άρθρο 1 παράγραφος 1 δεν αναφέρεται μόνο στην προστασία της ιδιωτικής ζωής, αλλά και την προστασία όλων των άλλων «δικαιωμάτων και των ελευθεριών των φυσικών προσώπων», των οποίων η ιδιωτικότητα είναι μία και μοναδική.

⁶ Στις 25 Ιανουαρίου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε δέσμη μέτρων για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου της προστασίας δεδομένων. Η δέσμη περιλαμβάνει i) «Ανακοίνωση» (COM(2012)9 final), ii) πρόταση για έναν γενικό «κανονισμό για την προστασία δεδομένων» («προτεινόμενος κανονισμός») (COM(2012)11 final), και iii) πρόταση οδηγίας σχετικά με την προστασία των δεδομένων στον τομέα της εφαρμογής της ποινικής νομοθεσίας (COM(2012)10 final). Η συνοδευτική «Εκτίμηση αντίκτυπου», η οποία περιέχει 10 παραρτήματα, εκτίθεται σε έγγραφο εργασίας της Επιτροπής (SEC(2012)72 final). Βλ. ιδίως, τη μελέτη με τίτλο «Αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων», η οποία αποτελεί το παράρτημα 2 της εκτίμησης του αντίκτυπου που συνοδεύει τη δέσμη μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου της προστασίας δεδομένων.

⁷ Βλ. σ. 7, «II.1 Σύντομο ιστορικό», «Εφαρμογή της οδηγίας, η απόφαση επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων ASNEF και FECEMD».

για την επεξεργασία των δεδομένων σε σχέση με τα «έννομα συμφέροντα» και η σχέση του με τους άλλους λόγους επεξεργασίας. Ειδικότερα, το γεγονός ότι διακυβεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα συνεπάγεται ότι η εφαρμογή και των έξι λόγων θα πρέπει να λαμβάνει δεόντως και εξίσου υπόψη τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών. Το άρθρο 7 στοιχείο στ) δεν πρέπει να εκληφθεί ως ένας εύκολος τρόπος απαλλαγής από την υποχρέωση συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων.

Για τον λόγο αυτόν, η ομάδα του άρθρου 29 για την προστασία δεδομένων («ομάδα εργασίας»), στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας της για την περίοδο 2012-2013, αποφάσισε να ασχοληθεί επισταμένως με το θέμα αυτό και στο πλαίσιο της εκτέλεσης του εν λόγω προγράμματος εργασίας δεσμεύθηκε να εκπονήσει το σχέδιο της παρούσας γνώμης⁸.

Εφαρμογή του ισχύοντος νομικού πλαισίου και προετοιμασία για το μέλλον

Το ίδιο το πρόγραμμα εργασίας ορίζει ρητά δύο στόχους: «Εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής του υφιστάμενου νομικού πλαισίου» και «προετοιμασία για το μέλλον».

Συνεπώς, ο πρώτος στόχος της παρούσας γνώμης είναι η κοινή κατανόηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου. Ο στόχος αυτός αποτελεί συνέχεια προηγούμενων γνωμοδοτήσεων για άλλες βασικές διατάξεις της οδηγίας⁹. Δεύτερον, βάσει της ανάλυσης, η γνώμη θα επιτρέψει και τη διατύπωση συστάσεων πολιτικής που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εξέταση του νομικού πλαισίου προστασίας των δεδομένων.

Δομή της γνώμης

Μετά από σύντομη επισκόπηση του ιστορικού και του ρόλου του έννομου συμφέροντος και άλλων λόγων για την επεξεργασία δεδομένων στο κεφάλαιο II, στο κεφάλαιο III εξετάζονται και ερμηνεύονται οι συναφείς διατάξεις της οδηγίας υπό το πρίσμα της κοινής βάσης που έχει προκύψει από την εθνική τους εφαρμογή. Η ανάλυση αυτή επεξηγείται με πρακτικά παραδείγματα από εθνικές εμπειρίες. Η ανάλυση υποστηρίζει τις συστάσεις του κεφαλαίου IV τόσο σχετικά με την εφαρμογή του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου όσο και με την αναθεώρηση της οδηγίας.

II. Γενικές παρατηρήσεις και ζητήματα πολιτικής

II. 1. Σύντομο ιστορικό

Η παρούσα επισκόπηση επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των εννοιών της νομιμότητας και των νομικών λόγων της επεξεργασίας, καθώς και των εννόμων συμφερόντων. Εξηγεί ιδίως το πώς η ανάγκη για μια νομική βάση χρησιμοποιήθηκε αρχικά ως απαίτηση στο πλαίσιο των

⁸ Βλ. πρόγραμμα εργασίας 2012-2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία δεδομένων που εγκρίθηκε την 1η Φεβρουαρίου 2012 (WP 190).

⁹ Όπως η γνώμη 3/2013 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού, που εγκρίθηκε στις 03.04.2013 (WP 203), η γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2), η γνώμη 8/2010 για το εφαρμοστέο δίκαιο, που εγκρίθηκε στις 16.12.2010 (WP 179), καθώς και η γνώμη 1/2010 σχετικά με τις έννοιες του «υπευθύνου της επεξεργασίας» και του «εκτελούντος την επεξεργασία», που εγκρίθηκε στις 16.02.2010 (WP 169).

παρεκκλίσεων του δικαιώματος της ιδιωτικότητας και πώς εξελίχθηκε στη συνέχεια, στο πλαίσιο της προστασίας των δεδομένων, σε αυτοτελή απαίτηση.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου («ΕΣΔΑ»),

Το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η οποία εγκρίθηκε το 1950, προβλέπει το δικαίωμα ιδιωτικής ζωής, ήτοι τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας. Απαγορεύει οποιαδήποτε επέμβαση στο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, εκτός αν είναι «σύμφωνη με το νόμο» και «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία» προκειμένου να ικανοποιηθούν ορισμένα ειδικώς απαριθμούμενα, επιτακτικού χαρακτήρα δημόσια συμφέροντα.

Το άρθρο 8 ΕΣΔΑ επικεντρώνεται στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και απαιτεί αιτιολόγηση για κάθε παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται σε μια γενική απαγόρευση επέμβασης στο δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής και προβλέπει ορισμένες εξαιρέσεις μόνο υπό αυστηρά καθορισμένες προϋποθέσεις. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει «παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή» απαιτείται νομική βάση, όπως και η εξειδίκευση ενός θεμιτού σκοπού ως προϋπόθεση για την αξιολόγηση της αναγκαιότητας της εκάστοτε παρέμβασης. Η προσέγγιση αυτή διαλαμβάνει ότι η ΕΣΔΑ δεν προβλέπει κατάλογο πιθανών νομικών λόγων αλλά επικεντρώνεται στην ανάγκη μιας νομικής βάσης και των προϋποθέσεων που η εν λόγω νομική βάση πρέπει να πληροί.

Σύμβαση 108

Η σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης¹⁰, η διαδικασία υπογραφής της οποίας άρχισε το 1981, προβλέπει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως αυτοτελή έννοια. Η υποκείμενη ιδέα τη δεδομένη στιγμή δεν ήταν ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει πάντοτε να θεωρείται ως «παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή», αλλά μάλλον ότι η προστασία όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, και ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, επέτασσε όπως η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει πάντοτε να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις. Το άρθρο 5 θεσπίζει, επομένως, τις βασικές αρχές της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων, περιλαμβανομένης της απαίτησης ότι «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υπόκεινται σε αυτόματη επεξεργασία πρέπει: α) να έχουν παραχθεί και να υπόκεινται σε επεξεργασία με θεμιτό και νόμιμο τρόπο». Ωστόσο, η σύμβαση δεν παρέχει λεπτομερείς λόγους για την επεξεργασία¹¹.

¹⁰ Σύμβαση 108 για την προστασία των φυσικών προσώπων όσον αφορά την αυτόματη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

¹¹ Το σχέδιο του κειμένου της εκσυγχρονισμένης σύμβασης, η οποία εγκρίθηκε από την ολομέλεια της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Σύμβασης για την προστασία των φυσικών προσώπων όσον αφορά την αυτόματη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (T-PD) του Νοεμβρίου 2012 αναφέρει ότι η επεξεργασία δεδομένων μπορεί να πραγματοποιείται βάσει της συγκατάθεσης του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή βάσει «ορισμένων θεμιτών λόγων που προβλέπονται από τον νόμο», όπως και ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αναφέρεται στη σελίδα 8 κατωτέρω.

Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ¹²

Οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, οι οποίες καταρτίστηκαν παράλληλα με τη σύμβαση 108 και εγκρίθηκαν το 1980, διέπονται από το ίδιο πνεύμα περί «νομιμότητας», αν και η έννοια εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο. Οι κατευθυντήριες γραμμές αναθεωρήθηκαν το 2013, χωρίς ουσιαστικές αλλαγές όσον αφορά την αρχή της νομιμότητας. Το άρθρο 7 των κατευθυντήριων οδηγιών του ΟΟΣΑ προβλέπει ειδικότερα ότι «θα πρέπει να υπάρχουν όρια στη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τα εν λόγω δεδομένα θα πρέπει να λαμβάνονται με νόμιμα και δίκαια μέσα και, όπου χρειάζεται, κατόπιν ενημέρωσης ή συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων». Στο συγκεκριμένο κείμενο ο νομικός λόγος της συγκατάθεσης αναφέρεται ρητά ως επιλογή «όπου χρειάζεται» Προς τούτο απαιτείται αξιολόγηση των συμφερόντων και δικαιωμάτων που διακυβεύονται, καθώς και αξιολόγηση του κατά πόσον η επεξεργασία είναι επαχθής. Συναφώς, η προσέγγιση του ΟΟΣΑ παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες με τα —πιο ανεπτυγμένα— κριτήρια της οδηγίας 95/46/EK.

Οδηγία 95/46/EK

Όταν θεσπίστηκε το 1995, η εν λόγω οδηγία ερείδετο σε παλαιότερα μέσα προστασίας δεδομένων, περιλαμβανομένων της Σύμβασης 108 και των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ. Επίσης, ελήφθη υπόψη η αρχική εμπειρία ορισμένων κρατών μελών σχετικά με την προστασία των δεδομένων.

Εκτός από την ευρύτερη απαίτηση που προβλέπεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α), ότι «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία», στην οδηγία προστέθηκε ένα σύνολο πρόσθετων απαιτήσεων, οι οποίες δεν κατοχυρώνονται ακόμη ούτε στη σύμβαση 108 ούτε στις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ: η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να ερείδεται σε έναν από τους έξι λόγους που προβλέπει το άρθρο 7.

Εφαρμογή της οδηγίας, η απόφαση επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων ASNEF και FECEMD¹³

Η έκθεση της Επιτροπής με τίτλο «Αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων»¹⁴ επισημαίνει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο δεν ήταν ικανοποιητική. Στην τεχνική ανάλυση της μεταφοράς της οδηγίας στα κράτη μέλη¹⁵ η Επιτροπή παρέχει περαιτέρω λεπτομέρειες για την εφαρμογή του άρθρου 7. Στην ανάλυση εξηγείται ότι ενώ η νομοθεσία της πλειονότητας των κρατών μελών θεσπίζει τους έξι νομικούς λόγους με σχετικά παρόμοια διατύπωση με αυτήν της οδηγίας, η ελαστική ερμηνεία των εν λόγω αρχών συνεπάγεται στην πραγματικότητα αποκλίσεις κατά την εφαρμογή τους.

¹² Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, της 11 Ιουλίου 2013, για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των διασυννοριακών ροών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

¹³ Απόφαση της 24.11.2011 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-468/10 και C-469/10 (ASNEF και FECEMD).

¹⁴ Βλ. παράρτημα 2 της εκτίμησης επιπτώσεων της Επιτροπής ως προς τη δέσμη μέτρων για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου της προστασίας δεδομένων, που αναφέρεται στην υποσημείωση 6 ανωτέρω.

¹⁵ Ανάλυση και μελέτη επιπτώσεων σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας EK 95/46 στα κράτη μέλη. Βλ. http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/lawreport/consultation/technical-annex_en.pdf.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτό το πλαίσιο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το ότι με την απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2011, στις συνεδικασθείσες υποθέσεις *ASNEF και FECEMD*, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Ισπανία δεν είχε μεταφέρει ορθά το άρθρο 7 στοιχείο στ), της οδηγίας απαιτώντας, ελλείψει της συγκατάθεσης του προσώπου που αφορούν τα δεδομένα, τα τυχόν χρησιμοποιηθέντα δεδομένα να εμφανίζονται σε δημόσιες πηγές. Επίσης, η απόφαση έκρινε ότι το άρθρο 7 στοιχείο στ), έχει άμεση ισχύ. Η απόφαση περιορίζει τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του άρθρου 7 στοιχείο στ). Ειδικότερα, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το όριο μεταξύ της αποσαφήνισης αφενός και, αφετέρου, του καθορισμού πρόσθετων απαιτήσεων που θα μπορούσαν να τροποποιήσουν το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ).

Η απόφαση, η οποία καθιστά σαφές ότι τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επιβάλλουν πρόσθετους μονομερείς περιορισμούς και απαιτήσεις όσον αφορά τους νομικούς λόγους της σύννομης επεξεργασίας δεδομένων στις εθνικές τους νομοθεσίες, έχει σημαντικές συνέπειες. Τα εθνικά δικαστήρια και οι λοιποί συναφείς φορείς πρέπει να ερμηνεύουν τις εθνικές διατάξεις υπό το πρίσμα της εν λόγω απόφασης και, εφόσον χρειαστεί, να ακυρώνουν οιοσδήποτε αλληλοσυγκρουόμενους εθνικούς κανόνες και πρακτικές.

Η απόφαση του Δικαστηρίου καθιστά ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης μιας σαφούς και κοινής αντίληψη από τις εθνικές αρχές προστασίας των δεδομένων (ΑΠΔ) ή/και από τους ευρωπαϊούς νομοθέτες σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ). Αυτό πρέπει να γίνει με ισόρροπο τρόπο, χωρίς να περιορίζεται ή να διευρύνεται αδικαιολόγητα το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης.

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας την 1η Δεκεμβρίου 2009, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ο Χάρτης»), έχει «το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες»¹⁶. Ο Χάρτης κατοχυρώνει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως θεμελιώδες δικαίωμα βάσει του άρθρου 8, το οποίο είναι διαφορετικό από το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνει το άρθρο 7. Το άρθρο 8 θεσπίζει την απαίτηση νόμιμης βάσης για την επεξεργασία. Συγκεκριμένα, προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υφίστανται επεξεργασία «με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο»¹⁷. Οι εν λόγω διατάξεις ενισχύουν τόσο τη σημασία της αρχής της νομιμότητας όσο και την ανάγκη κατάλληλης νομικής βάσης για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ο προτεινόμενος κανονισμός για την προστασία των δεδομένων

Στο πλαίσιο της διαδικασίας επανεξέτασης της προστασίας των δεδομένων, το πεδίο εφαρμογής των νομικών λόγων του άρθρου 7, και ειδικότερα το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ), αποτελεί επί του παρόντος αντικείμενο συζήτησης.

Στο άρθρο 6 του προτεινόμενου κανονισμού απαριθμούνται οι λόγοι της σύννομης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Με ορισμένες εξαιρέσεις (όπως θα

¹⁶ Βλ. άρθρο 6 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

¹⁷ Βλ. άρθρο 8 παράγραφος 2 του Χάρτη.

αναλυθεί περαιτέρω), οι έξι διαθέσιμοι λόγοι παραμένουν σε μεγάλο βαθμό άθικτοι από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 7 της οδηγίας. Ωστόσο, η Επιτροπή προτείνει την παροχή περαιτέρω καθοδήγησης με τη μορφή κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

Αξίζει να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο των εργασιών της αρμόδιας Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹⁸ καταβλήθηκαν προσπάθειες για την αποσαφήνιση της έννοιας των έννομων συμφερόντων στον προτεινόμενο κανονισμό. Συντάχθηκε κατάλογος περιπτώσεων στις οποίες το έννομο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας των δεδομένων κατά κανόνα υπερισχύει των έννομων συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, καθώς και ένας δεύτερος κατάλογος περιπτώσεων στις οποίες θα μπορούσε να συμβαίνει το αντίστροφο. Οι κατάλογοι αυτοί που προβλέπονται είτε σε διατάξεις είτε στις αιτιολογικές σκέψεις παρέχουν στοιχεία για τη στάθμιση μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας και αυτών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, λαμβάνονται δε υπόψη στην παρούσα γνώμη¹⁹.

II. 2. Ρόλος της έννοιας

Έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας: αποτελεί η στάθμιση την έσχατη επιλογή;

Το άρθρο 7 στοιχείο στ) απαριθμείται ως η έσχατη επιλογή μεταξύ των έξι λόγων βάσει των οποίων επιτρέπεται η σύννομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Η συγκεκριμένη διάταξη προβλέπει τη διενέργεια στάθμισης: ό,τι είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου της επεξεργασίας (ή τρίτων) πρέπει να σταθμίζεται έναντι των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Το αποτέλεσμα της στάθμισης καθορίζει κατά πόσον το άρθρο 7 στοιχείο στ) μπορεί να αποτελέσει νομική βάση για την επεξεργασία.

Ο ανοικτός χαρακτήρας της διάταξης αυτής εγείρει πολλά και σημαντικά ερωτήματα όσον αφορά το ακριβές πεδίο εφαρμογής της και την εφαρμογή, τα οποία θα αναλυθούν εν συνεχεία στην παρούσα γνώμη. Ωστόσο, όπως θα εξηγηθεί κατωτέρω, τούτο δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η επιλογή αυτή πρέπει να χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την αντιμετώπιση σπάνιων και απρόβλεπτων καταστάσεων, ήτοι ως «έσχατη λύση» ή ως τελευταία ευκαιρία, όταν δεν συντρέχουν άλλοι λόγοι. Ούτε πρέπει να θεωρείται ως προτιμητέα επιλογή και η χρήση της να διευρύνεται αδικαιολόγητα με το σκεπτικό μπορεί να θεωρηθεί ως λιγότερο περιοριστική από τους άλλους λόγους.

Αντίθετα, το άρθρο 7 στοιχείο στ) μπορεί να έχει το δικό του φυσικό πεδίο συνάφειας και να διαδραματίσει, υπό ορισμένες βασικές προϋποθέσεις, πολύ χρήσιμο ρόλο ως λόγος σύννομης επεξεργασίας.

¹⁸ Σχέδιο έκθεσης της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων), COM(2012)0011 — C7-0025/2012-2012/0011 (COD)), με ημερομηνία 16.1.2013 («σχέδιο έκθεσης της επιτροπής LIBE»). Βλ. ιδίως τροπολογίες 101 και 102. Βλ. επίσης τις τροπολογίες που ενέκρινε η επιτροπή στις 21.10.2013 με την τελική της έκθεση («τελική έκθεση της επιτροπής LIBE»).

¹⁹ Βλ. παράγραφο III. 3.1, ιδίως τα σημεία που τονίζονται με κουκκίδες στις σελίδες 24-25, όπου παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος ορισμένων από τα πλέον κοινά πλαίσια όπου μπορεί να προκύψει ζήτημα έννομου συμφέροντος βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ).

Η πρόσφορη χρήση του άρθρου 7 στοιχείο στ), υπό τις κατάλληλες συνθήκες και τις δέουσες διασφαλίσεις, μπορεί επίσης να συμβάλει στην πρόληψη της κατάχρησης και της υπερβολικής εξάρτησης από άλλους νομικούς λόγους.

Η νομιμότητα των πέντε πρώτων λόγων του άρθρου 7 βασίζεται στη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, σε συμβατική συμφωνία, σε νομική υποχρέωση ή σε άλλο ειδικά καθορισμένο ως λόγο νομιμότητας σκεπτικό. Η επεξεργασία που βασίζεται σε έναν από τους πέντε αυτούς λόγους θεωρείται εκ πρώτης όψεως δικαιολογημένη και, ως εκ τούτου, εξαρτάται από τη συμμόρφωση προς άλλες ισχύουσες νομικές διατάξεις. Με άλλα λόγια, τεκμαίρεται ότι η στάθμιση μεταξύ των διαφόρων δικαιωμάτων και συμφερόντων που διακυβεύονται, περιλαμβανομένων εκείνων του υπευθύνου επεξεργασίας και του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, παράγει ικανοποιητικά αποτελέσματα, υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, ότι συμμορφώνεται προς το σύνολο των λοιπών νομικών διατάξεων περί προστασίας των δεδομένων. Το άρθρο 7 στοιχείο στ), από την άλλη, απαιτεί την εφαρμογή ειδικού κριτηρίου στάθμισης για τις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στα προκαθορισμένα σενάρια των περιπτώσεων α) έως ε). Διασφαλίζει ότι, πέραν των εν λόγω σεναρίων, οποιαδήποτε επεξεργασία πρέπει να πληροί την απαίτηση της στάθμισης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα συμφέροντα και τα θεμελιώδη δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Το κριτήριο αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις στο συμπέρασμα ότι προβάδισμα έχουν τα συμφέροντα και τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και ότι, κατά συνέπεια, η δραστηριότητα επεξεργασίας δεν μπορεί πραγματοποιηθεί. Εξάλλου, η δέουσα διενέργεια της στάθμισης δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ), συχνά με δυνατότητα άρνησης της επεξεργασίας, μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αποτελεί την έγκυρη εναλλακτική λύση αντί της ακατάλληλης χρήσης, για παράδειγμα, του κριτηρίου της «συγκατάθεσης» ή της «αναγκαιότητας για την εκτέλεση σύμβασης». Υπό αυτήν την έννοια, το άρθρο 7 στοιχείο στ) θεσπίζει πρόσθετες εγγυήσεις - για τις οποίες απαιτείται η λήψη πρόσφορων μέτρων- σε σύγκριση με τους άλλους προκαθορισμένους λόγους. Ως εκ τούτου δεν πρέπει να θεωρείται «ο πιο αδύναμος κρίκος» ή «ανοικτή πόρτα» για τη νομιμοποίηση όλων των δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων οι οποίες δεν εμπίπτουν σε κανέναν από τους άλλους νομικούς λόγους.

Η ομάδα εργασίας επαναλαμβάνει ότι, κατά την ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ), αποβλέπει σε μια ισορροπημένη προσέγγιση η οποία διασφαλίζει την αναγκαία ευελιξία προς τους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων για τις περιπτώσεις στις οποίες δεν υφίστανται αδικαιολόγητες επιπτώσεις στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, ενώ ταυτόχρονα παρέχει επαρκή ασφάλεια δικαίου και εγγυήσεις στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα όσον αφορά τη μη καταχρηστική εφαρμογή της ανοικτής αυτής διάταξης.

II. 3. Σχετικές έννοιες

Σχέση του άρθρου 7 στοιχείο στ) με άλλα κριτήρια νομιμότητας

Το άρθρο 7 αναφέρεται πρώτα στη συγκατάθεση και, στη συνέχεια απαριθμεί άλλα κριτήρια νομιμότητας, περιλαμβανομένων της εκτέλεσης συμβάσεων και των νομικών υποχρεώσεων, καταλήγοντας σταδιακά στην εφαρμογή του κριτηρίου στις στάθμισης του εννόμου συμφέροντος, το οποίο αναφέρεται ως ο τελευταίος από τους διαθέσιμους έξι λόγους. Η σειρά με την οποία οι νομικοί λόγοι απαριθμούνται στο άρθρο 7 θεωρείται από μερίδα της ερμηνείας ως ενδεικτική της σημασίας των επιμέρους νομικών λόγων. Ωστόσο, όπως ήδη επισημαίνεται στη γνώμη της ομάδας εργασίας σχετικά με την έννοια της συγκατάθεσης²⁰, το κείμενο της οδηγίας δεν κάνει τη νομική διάκριση μεταξύ των έξι λόγων ούτε υποδηλώνει κάποια ιεράρχηση μεταξύ τους. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το άρθρο 7 στοιχείο στ) πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και από το κείμενο δεν προκύπτει κατά κανέναν τρόπο ότι η συγκεκριμένη σειρά των έξι νομικών λόγων έχει κάποια ιδιαίτερη νομική βαρύτητα. Παράλληλα, η ακριβής έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ) και η σχέση του με άλλα κριτήρια νομιμότητας της επεξεργασίας παρέμεναν επί μακρόν ασαφείς.

Στο πλαίσιο αυτό και λαμβανομένων υπόψη τόσο των ιστορικών και πολιτισμικών διαφορών όσο και της ανοικτής σε πολλαπλές ερμηνείες διατύπωσης της οδηγίας, έχουν αναπτυχθεί διάφορες προσεγγίσεις: ορισμένα κράτη μέλη τείνουν να αντιμετωπίζουν το άρθρο 7 στοιχείο στ) ως τον λιγότερο προτιμητέο νομικό λόγο, υπό την έννοια ότι με τη θέσπισή του επιδιώκεται αποκλειστικά η κάλυψη των νομικών κενών που παρατηρούνται σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν είναι δυνατή ούτε εύλογη η εφαρμογή κάποιου από τους λοιπούς πέντε νομικούς λόγους²¹. Αντίθετα, άλλα κράτη μέλη το εκλαμβάνουν απλώς ως μια από τις έξι επιλογές, η οποία δεν είναι περισσότερο ή λιγότερο σημαντική από τις άλλες και μπορεί να εφαρμόζεται σε πολλές και ποικίλες περιπτώσεις υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές αυτές, καθώς και την απόφαση επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων ASNEF και FECEMD, είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί η σχέση μεταξύ του νομικού λόγου «έννομα συμφέροντα» και των άλλων λόγων νομιμότητας, π.χ., της συγκατάθεσης, της εκτέλεσης συμβάσεων, των καθηκόντων δημοσίου συμφέροντος, καθώς και η σχέση του με το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων να διατυπώσει αντιρρήσεις. Αυτό μπορεί να συμβάλλει στον προσφορότερο καθορισμό του ρόλου και της λειτουργίας των νόμιμων λόγων έννομου συμφέροντος, και, ως εκ τούτου, στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου.

Επισημαίνεται επίσης ότι ο νομικός λόγος που αφορά τα έννομα συμφέροντα, μαζί με τους άλλους λόγους εκτός από την απαίτηση της συγκατάθεσης, απαιτεί μια «δοκιμή αναγκαιότητας». Η εν λόγω δοκιμή περιορίζει σημαντικά το πεδίο εφαρμογής του κάθε νομικού λόγου. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε ότι η «αναγκαιότητα»

²⁰ Βλ. ανωτέρω, υποσημείωση 2

²¹ Επισημαίνεται επίσης ότι το σχέδιο έκθεσης της επιτροπής LIBE, στην τροπολογία 100 προτείνει τον διαχωρισμό του άρθρου 7 στοιχείο στ) από τους άλλους νομικούς λόγους, καθώς και τη θέσπιση πρόσθετων απαιτήσεων για τη θεμελίωση του συγκεκριμένου νομικού λόγου, περιλαμβανομένης της ενίσχυσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας, όπως εκτίθεται κατωτέρω.

είναι μια αυτοτελής έννοια στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου²². Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παρέσχε συναφώς χρήσιμη καθοδήγηση²³.

Επιπλέον, η ύπαρξη κατάλληλου νομικού λόγου δεν απαλλάσσει τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων από τις υποχρεώσεις του βάσει του άρθρου 6 όσον αφορά τον θεμιτό χαρακτήρα, τη νομιμότητα, την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα, καθώς και την ποιότητα των δεδομένων. Για παράδειγμα, ακόμη και αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα βασίζεται στον νομικό λόγο των εννόμων συμφερόντων ή της εκτέλεσης συμβάσεως, η συλλογή δεδομένων δεν επιτρέπεται να είναι δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ο νομικός λόγος των εννόμων συμφερόντων και οι άλλοι νομικοί λόγοι του άρθρου 7 έχουν εναλλακτικό χαρακτήρα και, κατά συνέπεια, αρκεί να συντρέχει ένας μόνον από αυτούς. Ωστόσο, εφαρμόζονται σε συνδυασμό όχι μόνο με τις απαιτήσεις του άρθρου 6, αλλά και με όλες τις άλλες αρχές προστασίας δεδομένων και τις απαιτήσεις που ενδέχεται να ισχύουν.

Άλλα κριτήρια στάθμισης

Το άρθρο 7, στοιχείο στ) δεν αποτελεί το μόνο προβλεπόμενο στην οδηγία κριτήριο στάθμισης. Για παράδειγμα, το άρθρο 9 ζητεί τη στάθμιση μεταξύ του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ελευθερίας της έκφρασης. Το εν λόγω άρθρο επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέπουν τις αναγκαίες εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις για «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης» στον βαθμό που είναι αναγκαίες «ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης.»

Επιπλέον, πολλές άλλες διατάξεις της οδηγίας απαιτούν επίσης την κατά περίπτωση ανάλυση, στάθμιση των συμφερόντων και δικαιωμάτων που διακυβεύονται, καθώς και μια ευέλικτη πολυδιάστατη εκτίμηση. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται, ενδεικτικά, οι διατάξεις περί της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και του περιορισμού του σκοπού, οι εξαιρέσεις του άρθρου 13, καθώς και οι διατάξεις περί της επιστημονικής έρευνας.

Πράγματι, φαίνεται ότι η οδηγία σχεδιάστηκε με γνώμονα τη διασφάλιση ερμηνευτικής ευρύτητας και την πρόσφορη στάθμιση των συμφερόντων. Η επιλογή αυτή απέβλεπε, τουλάχιστον εν μέρει, στην παροχή μεγαλύτερων περιθωρίων στα κράτη μέλη για μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, η ίδια τη φύση του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του δικαιώματος της προστασίας της ιδιωτικής ζωής επιτάσσει

²² Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008 στην υπόθεση C-524/06 (Heinz Huber κατά Bundesrepublik Deutschland), σκέψη 52. «Κατά συνέπεια, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που συνίσταται στην εξασφάλιση ενός επιπέδου προστασίας ισοδύναμου σε όλα τα κράτη μέλη, η έννοια της αναγκαιότητας όπως απορρέει από το άρθρο 7, στοιχείο ε', της οδηγίας 95/46, η οποία αποβλέπει στην οριοθέτηση ακριβώς μιας εκ των περιπτώσεων στις οποίες η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι θεμιτή, δεν μπορεί να έχει περιεχόμενο που μεταβάλλεται αναλόγως του κράτους μέλους. Επομένως, πρόκειται για αυτοτελή έννοια του κοινοτικού δικαίου η οποία πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται πλήρως στον σκοπό της οδηγίας αυτής όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο της 1, παράγραφος 1.»

²³ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση Silver & Others κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 25ης Μαρτίου 1983, παράγραφος 97, όπου αναλύεται ο όρος «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία»: «Το επίθετο «αναγκαία» δεν είναι συνώνυμο του όρου «απαραίτητη», ούτε διαθέτει την ερμηνευτική ευρύτητα εκφράσεων όπως «παραδεκτή», «συνήθης», «χρήσιμη», «εύλογη» ή «επιθυμητή»....»

την κατοχύρωση ενός βαθμού ευελιξίας. Πράγματι, τα δύο αυτά δικαιώματα, από κοινού με τους περισσότερα (αλλά όχι όλα) τα άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, θεωρούνται σχετικά ή ειδικά ανθρώπινα δικαιώματα²⁴. Αυτά τα είδη δικαιωμάτων πρέπει πάντα να ερμηνεύονται στο πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται. Υπό την επιφύλαξη της θέσπισης πρόσφορων εγγυήσεων, η διασφάλισή τους μπορεί να σταθμίζεται έναντι των δικαιωμάτων των άλλων. Ενίοτε, επίσης υπό την επιφύλαξη της θέσπισης πρόσφορων εγγυήσεων, η άσκησή τους μπορεί να περιορίζεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

II. 4. Πλαίσιο και συνέπειες στρατηγικού χαρακτήρα

Ταυτόχρονη κατοχύρωση της νομιμότητας και της ευελιξίας: μέσα εξειδίκευσης της εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ)

Το ισχύον κείμενο του άρθρου 7 στοιχείο στ) της οδηγίας έχει ευρεία διατύπωση. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ένα ευρύ φάσμα περιπτώσεων, εφόσον οι απαιτήσεις, μεταξύ των οποίων το κριτήριο στάθμισης, πληρούνται. Ωστόσο, η ευελιξία αυτή μπορεί επίσης να έχει αρνητικές συνέπειες. Ο ρόλος της περαιτέρω καθοδήγησης είναι ιδιαίτερα σημαντικός προκειμένου να αποφεύγονται φαινόμενα αποκλίσεων στο επίπεδο της εθνικής εφαρμογής ή έλλειψη ασφάλειας δικαίου.

Στον προτεινόμενο κανονισμό η Επιτροπή προβλέπει μια τέτοια καθοδήγηση υπό τη μορφή κατ' εξουσιοδότηση πράξεων. Μεταξύ των άλλων συναφών επιλογών περιλαμβάνονται η παροχή διευκρινίσεων και η θέσπιση αναλυτικών διατάξεων στο κείμενο του προτεινόμενου κανονισμού²⁵ ή/και η ανάθεση του καθήκοντος της παροχής περαιτέρω καθοδήγησης στον τομέα αυτόν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (EDPB).

Κάθε μία από αυτές τις επιλογές συνεπάγεται πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Εάν η εκτίμηση διενεργείτο κατά περίπτωση χωρίς καμία περαιτέρω καθοδήγηση, θα υπήρχε κίνδυνος μη συνεκτικής εφαρμογής και αδυναμίας πρόβλεψης, όπως έχει συμβεί στο παρελθόν.

Αφετέρου, η προσθήκη στο κείμενο της πρότασης κανονισμού διεξοδικών και εξαντλητικών καταλόγων των περιπτώσεων στις οποίες τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου της επεξεργασίας κατά κανόνα υπερισχύουν των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή αντιστρόφως, θα μπορούσε να είναι παραπλανητική, αδικαιολόγητα περιοριστική ή και τα δύο.

Οι προσεγγίσεις αυτές θα μπορούσαν πάντως να αποτελέσουν πηγές έμπνευσης για την εξεύρεση μιας ισορροπημένης λύσης, υπό την έννοια ότι οι συναφείς διατάξεις του

²⁴ Ελάχιστα ανθρώπινα δικαιώματα δεν επιδέχονται στάθμιση έναντι των δικαιωμάτων τρίτων ή των ευρύτερων κοινωνικών συμφερόντων. Αυτά είναι γνωστά ως απόλυτα δικαιώματα. Ανεξάρτητα από τις περιστάσεις, τα δικαιώματα αυτά δεν μπορούν να περιορίζονται — ακόμη και αν υφίσταται εμπόλεμη κατάσταση ή σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Ένα παράδειγμα είναι το δικαίωμα του ατόμου να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Ανεξάρτητα από τις περιστάσεις, απαγορεύεται απολύτως η υποβολή φυσικών προσώπων σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Μεταξύ των ανθρώπινων δικαιωμάτων που στερούνται απόλυτου χαρακτήρα περιλαμβάνονται το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

²⁵ Βλ. παράγραφο II. 1 «Σύντομο ιστορικό», «Ο προτεινόμενος κανονισμός για την προστασία των δεδομένων», σ. 8-9.

κανονισμού θα αποκτούσαν πιο διεξοδικό χαρακτήρα και η περαιτέρω καθοδήγηση θα διασφαλιζόταν μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων ή της έκδοσης κατευθυντηρίων γραμμών από το ΕΣΠΑ²⁶.

Η ανάλυση που επιχειρείται στο κεφάλαιο III στοχεύει να θέσει τις βάσεις για την εξεύρεση μιας τέτοιας προσέγγισης, η οποία δεν πρέπει να είναι ούτε υπερβολικά γενική ώστε να μην έχει νόημα, ούτε υπερβολικά συγκεκριμένη ώστε να στερείται ευελιξίας.

²⁶ Όσον αφορά τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις και κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΑ, η γνώμη της ομάδας εργασίας 08/2012 για την παροχή πρόσθετων στοιχείων στο πλαίσιο των συζητήσεων σχετικά με τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος προστασίας των δεδομένων οι συζητήσεις, η οποία εγκρίθηκε στις 05.10.201 (WP 199), εκφράζει την έντονη προτίμησή για το δεύτερο ενδεχόμενο (βλ. σ. 13-14).

III. Ανάλυση των διατάξεων

III. 1. Επισκόπηση του άρθρου 7

Το άρθρο 7 προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνον εάν ισχύει τουλάχιστον ένας από τις έξι νομικούς λόγους που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο. Προτού επιχειρηθεί η ανάλυση των επιμέρους νομικών λόγων, η παρούσα παράγραφος III. 1 παρουσιάζει μια επισκόπηση του άρθρου 7, καθώς και τη σχέση του με το άρθρο 8, για τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων.

III. 1.1. Συγκατάθεση ή «απαραίτητη για...»

Μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ της περίπτωσης κατά την οποία τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία βάσει της ρητής συγκατάθεσης του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (άρθρο 7 στοιχείο α)) και των υπόλοιπων πέντε περιπτώσεων (άρθρο 7 στοιχεία β)-στ)). Αυτές οι πέντε περιπτώσεις —με λίγα λόγια— περιγράφουν υποθετικά σενάρια βάσει των οποίων η επεξεργασία ενδέχεται να είναι αναγκαία σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, όπως την εκτέλεση σύμβασης με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, τη συμμόρφωση προς μια νομική υποχρέωση που επιβάλλεται στον υπεύθυνο επεξεργασίας, κ.λπ.

Στην πρώτη περίπτωση, βάσει του άρθρου 7 στοιχείο α), είναι τα ίδια τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα που επιτρέπουν την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων. Εναπόκειται στα εν λόγω πρόσωπα να αποφασίσουν αν θα επιτρέψουν την επεξεργασία των δεδομένων τους. Ταυτόχρονα, η συγκατάθεση δεν εξαλείφει την ανάγκη να τηρηθούν οι αρχές που προβλέπονται στο άρθρο 6²⁷. Επιπλέον, η συγκατάθεση πρέπει να πληροί ορισμένες ουσιαστικές προϋποθέσεις για να είναι νόμιμη, όπως εξηγείται στη γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας²⁸. Επειδή η επεξεργασία των δεδομένων του χρήστη εναπόκειται, εν τέλει, στη δική του διακριτική ευχέρεια, η έμφαση δίνεται στο κύρος και το πεδίο εφαρμογής της συγκατάθεσης του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Με άλλα λόγια, ο πρώτος λόγος, αυτός που θεσπίζει το άρθρο 7, στοιχείο α), επικεντρώνεται στην οικεία απόφαση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ως λόγου νομιμότητας. Όλοι οι άλλοι λόγοι, αντιθέτως, επιτρέπουν την επεξεργασία —υπό την επιφύλαξη της θέσπισης εγγυήσεων και της λήψης πρόσφορων μέτρων— σε καταστάσεις στις οποίες, ανεξαρτήτως της συγκατάθεσης, είναι σκόπιμη και αναγκαία η επεξεργασία των δεδομένων σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο προς εκπλήρωση ενός ειδικού έννομου συμφέροντος.

Τα στοιχεία β), γ), δ) και ε) θεσπίζουν ισάριθμα κριτήρια νομιμοποίησης της επεξεργασίας:

²⁷ Απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών της 9ης Σεπτεμβρίου 2011 στην υπόθεση ECLI:NL:HR:2011:BQ8097, §3.3(e) σχετικά με την αρχή της αναλογικότητας. Βλ. σελίδες 117 της γνώμης 15/2011, προπαρατεθείσας στην υποσημείωση 2 ανωτέρω. «... η συγκατάθεση δεν αίρει τις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας βάσει του άρθρου 6 σχετικά με τον θεμιτό χαρακτήρα, την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα, καθώς και την ποιότητα των δεδομένων. Για παράδειγμα, ακόμη και αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα βασίζεται στη συγκατάθεση του χρήστη, δεν νομιμοποιείται ο τυχόν υπερβολικός χαρακτήρας της συλλογής δεδομένων σε σχέση με τον εκάστοτε επιδιωκόμενο σκοπό.»

²⁸ Βλ. σελίδες 11-25 της γνώμης 15/2011, προπαρατεθείσας στην υποσημείωση 2 ανωτέρω.

- β) η εκτέλεση σύμβασης με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα
- γ) η συμμόρφωση προς μια νομική υποχρέωση που επιβάλλεται στον υπεύθυνο της επεξεργασίας
- δ) η προστασία των ζωτικών συμφερόντων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα
- ε) η εκτέλεση καθήκοντος που υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

Το στοιχείο στ) είναι λιγότερο συγκεκριμένο και παραπέμπει, εν γένει, σε (κάθε είδους) έννομο συμφέρον που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας (σε οιοδήποτε πλαίσιο). Η εφαρμογή της γενικής αυτής διάταξης, ωστόσο, προϋποθέτει ρητώς την εφαρμογή του πρόσθετου κριτηρίου της στάθμισης, το οποίο αποβλέπει στην προστασία των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, όπως θα δειχθεί κατωτέρω, στην παράγραφο ΙΙΙ. 2.

Η αξιολόγηση του κατά πόσον πληρούνται τα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο 7 στοιχεία α)-στ) διενεργείται αρχικά, σε κάθε περίπτωση, από τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων, υπό την επιφύλαξη του εφαρμοστέου δικαίου και της καθοδήγησης σχετικά με την ορθή εφαρμογή του. Κατά τη δεύτερη φάση, η νομιμότητα της επεξεργασίας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω αξιολόγησης, και ενδεχομένως να τεθεί υπό αμφισβήτηση, από τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, τις αρχές προστασίας δεδομένων, και τελικά να κριθεί από τα δικαστήρια.

Για να ολοκληρωθεί η συνοπτική αυτή επισκόπηση, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως εκτίθεται αναλυτικότερα στην παράγραφο ΙΙΙ. 3.6, τουλάχιστον στις περιπτώσεις των στοιχείων ε) και στ), το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δύναται να ασκήσει δικαίωμα αντίταξης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 14²⁹. Αυτό συνεπάγεται τη διενέργεια νέας αξιολόγησης των συμφερόντων που διακυβεύονται, ή, στην περίπτωση δραστηριοτήτων άμεσης εμπορικής προώθησης προϊόντων (άρθρο 14 στοιχείο β)), την παύση της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς περαιτέρω αξιολόγηση.

ΙΙΙ. 1.2. Σχέση με το άρθρο 8

Το άρθρο 8 της οδηγίας ρυθμίζει περαιτέρω την επεξεργασία ορισμένων ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αφορά, ειδικότερα, τα δεδομένα «που παρέχουν πληροφορίες για τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και την υγεία και τη σεξουαλική ζωή» (άρθρο 8 παράγραφος 1), καθώς την επεξεργασία «δεδομένων σχετικών με παραβάσεις και ποινικές καταδίκες» (άρθρο 8 παράγραφος 5).

Η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων απαγορεύεται κατ' αρχήν, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων. Το άρθρο 8 παράγραφος 2, προβλέπει ορισμένες εξαιρέσεις από την εν λόγω απαγόρευση στις διατάξεις των στοιχείων α) έως και ε). Το άρθρο 8 παράγραφοι 3 και 4 προβλέπει περαιτέρω εξαιρέσεις. Ορισμένες από αυτές τις διατάξεις είναι παρεμφερείς, αλλά όχι πανομοιότυπες, με τις διατάξεις που περιέχονται στο άρθρο 7 στοιχεία α) έως στ).

²⁹ Περαιτέρω, το άρθρο 14 στοιχείο α) ορίζει ότι το δικαίωμα αυτό ισχύει «εκτός εάν στην εθνική νομοθεσία ορίζεται άλλως». Για παράδειγμα, στη Σουηδία η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπει τη δυνατότητα αντίταξης στην επεξεργασία που βασίζεται στο άρθρο 7 στοιχείο ε).

Οι ειδικές προϋποθέσεις του άρθρου 8, καθώς και το γεγονός ότι ορισμένοι από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 7 είναι παρόμοιοι με τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 8, θέτουν το ζήτημα της σχέσεως μεταξύ των δύο διατάξεων.

Εάν το άρθρο 8 έχει σχεδιαστεί ως *lex specialis*, θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον αυτό αποκλείει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 7 στο σύνολό του. Εάν ναι, θα σημαίνει ότι οι ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να υποβάλλονται σε επεξεργασία χωρίς να εφαρμόζεται το άρθρο 7, υπό τον όρο ότι ισχύει κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 8. Ωστόσο, είναι επίσης πιθανό ότι η σχέση μεταξύ των δύο διατάξεων είναι πιο περίπλοκη και τα άρθρα 7 και 8 πρέπει να εφαρμόζονται σωρευτικά³⁰.

Σε κάθε περίπτωση, είναι σαφές ότι ο στόχος πολιτικής είναι η παροχή πρόσθετης προστασίας για τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων. Κατά συνέπεια, το συμπέρασμα της ανάλυσης πρέπει να είναι εξίσου σαφές: η εφαρμογή του άρθρου 8, είτε αυτοτελώς είτε σωρευτικώς με το άρθρο 7, αποσκοπεί στην παροχή υψηλότερου επιπέδου προστασίας για τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων.

Στην πράξη, ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, το άρθρο 8, εισάγει αυστηρότερες απαιτήσεις, όπως τη «ρητή» («explicit») συγκατάθεση στο άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο α), σε σχέση με την «απερίφραστη συγκατάθεση» («unambiguous consent») του άρθρου 7, αυτό δεν ισχύει για το σύνολο των συναφών διατάξεων. Ορισμένες εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 δεν φαίνεται να είναι αντίστοιχες ή αυστηρότερες από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 7. Θα ήταν, για παράδειγμα, άστοχο να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα ότι η θέσπιση της ειδικής κατηγορίας των δεδομένων τα οποία προδήλως δημοσιοποιούνται βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 2 στοιχείο ε) αποτελεί αυτοτελώς και σε κάθε περίπτωση επαρκή προϋπόθεση για να επιτραπεί η επεξεργασία κάθε τύπου δεδομένων χωρίς τη διενέργεια στάθμισης μεταξύ των συμφερόντων και των δικαιωμάτων που διακυβεύονται, όπως απαιτείται στο άρθρο 7 στοιχείο στ)³¹.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το γεγονός ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων είναι πολιτικό κόμμα αίρει την απαγόρευση της επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο δ). Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε επεξεργασία που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης είναι, κατ' ανάγκη, νόμιμη. Αυτό πρέπει να εκτιμηθεί αυτοτελώς, ο δε υπεύθυνος επεξεργασίας ενδέχεται να κληθεί να αποδείξει, για παράδειγμα, ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης (άρθρο 7 στοιχείο β)), ή ότι το οικείο έννομο συμφέρον υπερισχύει σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο στ). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η στάθμιση βάσει του

³⁰ Δεδομένου ότι το άρθρο 8 έχει συσταθεί ως *απαγόρευση με εξαιρέσεις*, οι εξαιρέσεις αυτές μπορούν να θεωρούνται ως απαιτήσεις οι οποίες απλώς περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης, αλλά δεν αποτελούν, αφ' εαυτές, επαρκή νομική βάση για την επεξεργασία. Βάσει της ερμηνείας αυτής, η εφαρμογή του άρθρου 8 δεν αποκλείει την εφαρμογή των απαιτήσεων του άρθρου 7, οπότε οι δύο διατάξεις θα πρέπει κατά περίπτωση να εφαρμόζονται σωρευτικά.

³¹ Πέραν τούτου, το άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο ε) δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται κατ' αντιδιαστολή, υπό την έννοια ότι, όταν τα δεδομένα που δημοσιοποιούνται από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται δεν είναι εμπιστευτικού χαρακτήρα, μπορούν να υποβληθούν σε επεξεργασία χωρίς να προβλέπεται καμία πρόσθετη προϋπόθεση. Τα δημοσίως διαθέσιμα δεδομένα εξακολουθούν να είναι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υπόκεινται σε απαιτήσεις για την προστασία των δεδομένων, περιλαμβανομένης της συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του άρθρου 7, ανεξάρτητα από το αν είναι ευαίσθητα δεδομένα ή όχι.

άρθρο 7 στοιχείο στ) πρέπει να διενεργείται αφού προηγουμένως αξιολογηθεί το κατά πόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις του άρθρου 8.

Κατά παρόμοιο τρόπο, το γεγονός και μόνο ότι «η επεξεργασία των δεδομένων είναι αναγκαία για την ιατρική πρόληψη ή διάγνωση, την παροχή ιατροφαρμακευτικής αγωγής ή τη διαχείριση των ιατροφαρμακευτικών υπηρεσιών» και τα εν λόγω δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία βάσει υποχρέωσης τήρησης απορρήτου, όπως προβλέπεται για όλες αυτές τις περιπτώσεις στο άρθρο 8 παράγραφος 3, συνεπάγεται ότι η εν λόγω επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων *εξαιρείται από την απαγόρευση* του άρθρου 8 παράγραφος 1. Ωστόσο, η πρόβλεψη αυτή δεν είναι κατ' ανάγκη επαρκής για να διασφαλίσει επίσης τη νομιμότητα δυνάμει του άρθρου 7, οπότε απαιτείται νομικός λόγος όπως σύμβαση με τον ασθενή βάσει του άρθρου 7 στοιχείο β), νομική υποχρέωση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο γ), εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται για το δημόσιο συμφέρον βάσει του άρθρου 7 στοιχείο ε) ή μια εκτίμηση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ).

Εν κατακλείδι, η ομάδα εργασίας θεωρεί ότι η ανάλυση πρέπει διενεργείται κατά περίπτωση, είτε το άρθρο 8 καθαυτό προβλέπει αυστηρότερες και επαρκείς προϋποθέσεις³² είτε απαιτηθεί η σωρευτική εφαρμογή των άρθρων 8 και 7 για την εξασφάλιση της πλήρους προστασίας των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει το αποτέλεσμα της εξέτασης οδηγήσει σε μειωμένη προστασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων³³.

Αυτό σημαίνει επίσης ότι όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επεξεργάζεται ειδικές κατηγορίες δεδομένων δεν μπορεί να επικαλεστεί μόνο νομικό λόγο κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 για να νομιμοποιήσει τη δραστηριότητα επεξεργασίας των δεδομένων. Κατά περίπτωση, το άρθρο 7 δεν *υπερισχύει* αλλά πάντοτε εφαρμόζεται *σωρευτικά* με το άρθρο 8 προκειμένου να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση προς όλες τις συναφείς διασφαλίσεις και τα προβλεπόμενα μέτρα. Αυτό αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία σε περίπτωση που τα κράτη μέλη αποφασίσουν να προσθέσουν επιπλέον εξαιρέσεις στις ήδη προβλεπόμενες στο άρθρο 8, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 4.

III. 2. Άρθρο 7, στοιχεία α)-ε)

Η παρούσα παράγραφος III. 2 παρέχει σύντομη επισκόπηση των νομικών λόγων που αναφέρονται στο άρθρο 7, στοιχεία α) έως ε) της οδηγίας, προτού η γνώμη επικεντρωθεί, στην παράγραφο III. 3, στη διάταξη του άρθρου 7, στοιχείο στ). Η παρούσα ανάλυση επισημαίνει επίσης ορισμένους από τους πιο κοινούς τρόπους μεταξύ αυτών των νομικών λόγων, για παράδειγμα τη χρήση των όρων «σύμβαση», «νομική υποχρέωση» και «έννομο συμφέρον», το περιεχόμενο των οποίων εξαρτάται από το συγκεκριμένο πλαίσιο και τα πραγματικά περιστατικά κάθε υπόθεσης.

³² Βλ. την ανάλυση που περιέχεται στη γνώμη της ομάδας εργασίας του WADA, σημείο 3.3, η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο το άρθρο 7 όσο και το άρθρο 8 της οδηγίας: Δεύτερη γνωμοδότηση 4/2009 για το διεθνές πρότυπο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Καταπολέμησης της Φαρμακοδιέγερσης (WADA) όσον αφορά τις σχετικές διατάξεις του κώδικα WADA και άλλα θέματα σχετικά με την ιδιωτική ζωή στο πλαίσιο της καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης (doping) στον αθλητισμό από τον WADA και (εθνικούς) οργανισμούς κατά της φαρμακοδιέγερσης, που εκδόθηκε στις 06.04.2009 (WP 162).

³³ Είναι αυτονόητο ότι ακόμη και σε περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 8 πρέπει να διασφαλίζεται ο σεβασμός προς τις άλλες διατάξεις της οδηγίας, περιλαμβανομένου του άρθρου 6.

III. 2.1. Συγκατάθεση

Η συγκατάθεση ως νομική βάση έχει αναλυθεί στη γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης. Τα κύρια συμπεράσματα της γνώμης είναι ότι η συγκατάθεση είναι ένας από πολλούς νομικούς λόγους για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όχι όμως ο κύριος λόγος. Ο ρόλος που διαδραματίζει είναι σημαντικός, αυτό όμως δεν αποκλείει τη δυνατότητα, ανάλογα με το εκάστοτε πλαίσιο, οι λοιποί νομικοί λόγοι να είναι προσφορότεροι είτε σε σχέση με τον υπεύθυνο της επεξεργασίας είτε σε σχέση με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Αν χρησιμοποιείται σωστά, η συγκατάθεση είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα να ελέγχει την επεξεργασία των δεδομένων. Όταν χρησιμοποιείται με εσφαλμένο τρόπο, ο έλεγχος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα καθίσταται αυταπάτη και η συγκατάθεση αποτελεί ακατάλληλη βάση για την επεξεργασία.

Στις συστάσεις της, η ομάδα εργασίας τόνισε την ανάγκη να αποσαφηνισθεί η σημασία του όρου «απερίφραστη συγκατάθεση»: «Η αποσαφήνιση πρέπει αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι η απερίφραστη συγκατάθεση απαιτεί τη χρήση μέσων που δεν αφήνουν καμία αμφιβολία σχετικά με την πρόθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα να δώσει τη συγκατάθεσή του. Ταυτόχρονα, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η χρήση προκαθορισμένων επιλογών τις οποίες το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα καλείται να τροποποιήσει για να απορρίψει την επεξεργασία (σιωπηρή συγκατάθεση) δεν συνιστά απερίφραστη συγκατάθεση. Αυτό ισχύει ιδίως στο περιβάλλον του Διαδικτύου». ³⁴Κάλυψε επίσης τους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων να θεσπίσουν μηχανισμούς που θα αποδεικνύουν τη συγκατάθεση (στο πλαίσιο της γενικής υποχρέωσης λογοδοσίας) και ζήτησε από τον νομοθέτη να προσθέσει ρητή απαίτηση όσον αφορά την ποιότητα και την προσβασιμότητα των πληροφοριών που αποτελούν τη βάση για τη συγκατάθεση.

III. 2.2. Σύμβαση

Το άρθρο 7 στοιχείο β) παρέχει νομικό λόγο σε περιπτώσεις όπου η επεξεργασία «είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για την εκτέλεση προσυμβατικών μέτρων ληφθέντων αιτήσεως του». Η εν λόγω διατύπωση καλύπτει δύο διαφορετικά σενάρια.

- i) Πρώτον, η διάταξη καλύπτει καταστάσεις κατά τις οποίες η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης στην οποία συμμετέχει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Το σενάριο αυτό μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την επεξεργασία της διεύθυνσης του υποκειμένου των δεδομένων ούτως ώστε τα προϊόντα που αγοράζονται μέσω Διαδικτύου να μπορούν να παραδοθούν ή την επεξεργασία των στοιχείων πιστωτικών καρτών για την πραγματοποίηση πληρωμών. Στον τομέα της απασχόλησης ο λόγος αυτός μπορεί να επιτρέπει, για παράδειγμα, την επεξεργασία πληροφοριών περί αποδοχών και τραπεζικών λογαριασμών προκειμένου να καταστεί δυνατή η πληρωμή των μισθών.

Η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά και να μην καλύπτει καταστάσεις όπου η επεξεργασία δεν είναι απολύτως αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης,

³⁴ Βλ. σ. 36 της γνώμης της ομάδας εργασίας 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης.

αλλά μάλλον επιβάλλεται μονομερώς στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Επίσης, το γεγονός ότι η επεξεργασία ορισμένων δεδομένων προβλέπεται από σύμβαση δεν σημαίνει αυτομάτως ότι η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης. Για παράδειγμα, το άρθρο 7 στοιχείο β) δεν αποτελεί πρόσφορο νομικό λόγο για τη δημιουργία προφίλ προτιμήσεων και επιλογών χρήστη με γνώμονα τον τρόπο ζωής του βάσει του ιστορικού περιήγησης (click-stream) στον εκάστοτε δικτυακό τόπο και των αγορών που πραγματοποιεί. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων δεν έχει προσληφθεί για την κατάρτιση προφίλ αλλά, επί παραδείγματι, για την παράδοση συγκεκριμένων αγαθών και υπηρεσιών. Ακόμη και εάν οι δραστηριότητες επεξεργασίας προβλέπονται ρητά στους γενικούς όρους συναλλαγών της σύμβασης, το γεγονός αυτό και μόνον δεν τις καθιστά «αναγκαίες» για την εκτέλεση της σύμβασης.

Υπάρχει εδώ σαφής σύνδεση μεταξύ της αξιολόγησης της αναγκαιότητας και της συμμόρφωσης προς την αρχή του περιορισμού του σκοπού. Είναι σημαντικό να καθοριστεί το ακριβές *σκεπτικό* της σύμβασης, δηλαδή το ουσιαστικό περιεχόμενο και ο κύριος στόχος της, καθώς με βάση τα στοιχεία αυτά θα κριθεί το κατά πόσον η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση της σύμβασης.

Σε ορισμένες οριακές περιπτώσεις ο προσδιορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης ενδέχεται να είναι αμφίβολος ή να απαιτεί ενδελεχέστερη έρευνα. Για παράδειγμα, η δημιουργία μιας εταιρικής βάσης δεδομένων των εργαζομένων σε μια επιχείρηση η οποία περιέχει το όνομα, την επαγγελματική διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και την ηλεκτρονική διεύθυνση όλων των εργαζομένων με στόχο να διευκολύνεται η επικοινωνία τους με τους συναδέλφους τους ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να θεωρηθεί αναγκαία για την εκτέλεση μιας σύμβασης δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο β). Εξάλλου, θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί νόμιμη δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ) αν αποδεικνύεται το υπέρτερο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας και λαμβάνονται όλα τα πρόσφορα μέτρα, περιλαμβανομένης, για παράδειγμα, της επαρκούς διαβούλευσης με τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

Άλλες περιπτώσεις, για παράδειγμα, η ηλεκτρονική παρακολούθηση των περιηγήσεων των εργαζομένων στο Διαδίκτυο, των μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή των τηλεφωνικών τους συνδιαλέξεων ή η βιντεοπαρακολούθησή τους αποτελούν σαφέστερα μορφές επεξεργασίας που ενδέχεται να υπερβαίνουν το αναγκαίο για την εκτέλεση μιας σύμβασης εργασίας μέτρο της επεξεργασίας, μολονότι και σε αυτή την περίπτωση το αναγκαίο μέτρο ενδέχεται να εξαρτάται από τη φύση της απασχόλησης. Η πρόληψη της απάτης, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την παρακολούθηση και τη σκιαγράφηση του προφίλ των καταναλωτών, αποτελεί μία ακόμη χαρακτηριστική περίπτωση επεξεργασίας που ενδέχεται να θεωρηθεί ότι υπερβαίνει ό, τι είναι απαραίτητο για την εκτέλεση μιας σύμβασης. Η επεξεργασία αυτή θα μπορούσε να κριθεί νόμιμη βάσει άλλου λόγου του άρθρου 7, για παράδειγμα, της συγκατάθεσης κατά περίπτωση, της νομικής υποχρέωσης ή του έννομου συμφέροντος του υπευθύνου της επεξεργασίας (άρθρο 7 στοιχεία α), γ) ή στ)³⁵. Στην τελευταία περίπτωση, η επεξεργασία πρέπει να υπόκειται

³⁵ Ένα άλλο παράδειγμα συρροής νομικών λόγων παρατίθεται στη γνώμη της ομάδας εργασίας 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2). Για την αγορά ενός αυτοκινήτου, ο

σε πρόσθετες διασφαλίσεις και μέτρα για να προστατεύει επαρκώς το συμφέρον ή τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Το άρθρο 7 στοιχείο β) εφαρμόζεται μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την εκτέλεση της σύμβασης. Δεν εφαρμόζεται σε όλες τις περαιτέρω ενέργειες που πηγάζουν από μη συμμόρφωση ή σε όλα τα άλλα συμβάντα που συνδέονται με την εκτέλεση της σύμβασης. Εφόσον η επεξεργασία καλύπτει την κανονική εκτέλεση της σύμβασης, ενδέχεται να εμπίπτει στο άρθρο 7 στοιχείο β). Εάν κάποιο συμβάν κατά την εκτέλεση της σύμβασης εξελιχθεί σε διαφορά, η επεξεργασία των δεδομένων ενδέχεται να αποκτήσει διαφορετικό χαρακτήρα. Η επεξεργασία βασικών πληροφοριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα -όπως το όνομα, η διεύθυνση και οι πληροφορίες σχετικά με εκκρεμείς συμβατικές υποχρεώσεις- με στόχο την αποστολή επιστολών υπενθύμισης θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στο πεδίο της επεξεργασίας των δεδομένων που είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης. Όσον αφορά την ενδεδειγμένη επεξεργασία δεδομένων με την ενδεχόμενη συμμετοχή τρίτων για λόγους που σχετίζονται με την εξωτερική είσπραξη οφειλών ή την άσκηση δικαστικής δίωξης κατά υπερήμερων πελατών, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η εν λόγω επεξεργασία δεν πραγματοποιείται πλέον στο «σύνθηδες» πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης και ότι, κατά συνέπεια, δεν εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 7 στοιχείο β). Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν καθιστά αυτομάτως την επεξεργασία παράνομη: ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει έννομο συμφέρον να αναζητήσει τρόπους επανόρθωσης προκειμένου να διασφαλίσει τον σεβασμό των συμβατικών του δικαιωμάτων. Θα μπορούσε να γίνει επίκληση άλλων νομικών λόγων, όπως του αναφερόμενου στο άρθρο 7 στοιχείο στ), υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής επαρκών διασφαλίσεων και των ενδεδειγμένων μέτρων, καθώς και της εκπλήρωσης του κριτηρίου στάθμισης.³⁶

- ii) Δεύτερον, το άρθρο 7 στοιχείο β) καλύπτει επίσης την επεξεργασία που γίνεται πριν από τη σύναψη σύμβασης. Η περίπτωση αφορά τις προσυμβατικές σχέσεις, υπό την προϋπόθεση ότι τα σχετικά μέτρα λαμβάνονται κατόπιν αιτήματος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και όχι κατόπιν πρωτοβουλίας του υπευθύνου επεξεργασίας ή τρίτου. Για παράδειγμα, αν ένα φυσικό πρόσωπο ζητήσει από έναν λιανοπωλητή να αποστείλει προσφορά για συγκεκριμένο προϊόν, η επεξεργασία που διενεργείται για τέτοιους σκοπούς, όπως, για παράδειγμα, η αποθήκευση για περιορισμένο χρονικό διάστημα των στοιχείων επικοινωνίας και των πληροφοριών σχετικά με το υποβληθέν αίτημα, είναι σύμφωνη βάσει του συγκεκριμένου νομικού λόγου. Ομοίως, αν ένα φυσικό πρόσωπο ζητήσει μια προσφορά ασφαλιστή από έναν ασφαλιστή για το αυτοκίνητό του, ο ασφαλιστής δύναται να επεξεργαστεί τα αναγκαία δεδομένα, για παράδειγμα, τη μάρκα και την ηλικία του αυτοκινήτου και άλλα συναφή και αναλογικά δεδομένα, προκειμένου να καταρτίσει την προσφορά του.

υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων μπορεί να έχει το δικαίωμα να επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ανάλογα με τους διάφορους σκοπούς και με βάση διαφορετικούς λόγους:

- στοιχεία που είναι αναγκαία να αγοράσει το αυτοκίνητο: άρθρο 7 στοιχείο β),
- στοιχεία που είναι αναγκαία για την έκδοση των εγγράφων του αυτοκινήτου: άρθρο 7 στοιχείο γ),
- στοιχεία που είναι αναγκαία για την υπηρεσία εξυπηρέτησης πελατών (π.χ. την πραγματοποίηση της συντήρησης του αυτοκινήτου σε διάφορες συνδεδεμένες επιχειρήσεις εντός της ΕΕ): άρθρο 7 στοιχείο στ),
- τη διαβίβαση δεδομένων σε τρίτους για τις δικές τους δραστηριότητες εμπορίας: άρθρο 7 στοιχείο α).

³⁶ Όσον αφορά τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων, μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη η διάταξη του άρθρου 8 παράγραφος 1 στοιχείο ε), ήτοι η επεξεργασία που είναι «αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου».

Ωστόσο, οι λεπτομερείς έλεγχοι ιστορικού, για παράδειγμα η επεξεργασία δεδομένων του ιστορικού υγείας προτού μια ασφαλιστική εταιρεία συνάψει σύμβαση ασφάλισης υγείας ή ζωής με τον αιτούντα, δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως αναγκαίες ενέργειες που πραγματοποιούνται κατόπιν αιτήματος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Ομοίως, οι έλεγχοι εμπορικών πληροφοριών πριν από τη χορήγηση δανείου δεν διεξάγονται κατόπιν αιτήματος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο β), αλλά μάλλον, κατά την έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ) ή βάσει του άρθρου 7 στοιχείο γ), σύμφωνα με μια νομική υποχρέωση των τραπεζών να συμβουλεύονται επίσημο κατάλογο των καταχωρισμένων οφειλετών.

Οι δραστηριότητες άμεσης εμπορικής προώθησης με πρωτοβουλία του εμπόρου λιανικής/υπευθύνου επεξεργασίας δεν είναι επίσης δυνατές βάσει του συγκεκριμένου λόγου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το άρθρο 7 στοιχείο στ) θα μπορούσε να αποτελέσει πρόσφορη νομική βάση αντί του άρθρου 7 στοιχείο β), υπό την προϋπόθεση ότι παρέχονται επαρκείς διασφαλίσεις και εφαρμόζονται τα ενδεδειγμένα μέτρα, καθώς ότι πληρούνται το κριτήριο στάθμισης. Σε άλλες περιπτώσεις, περιλαμβανομένων εκείνων που συνεπάγονται την εκτενή αξιολόγηση προσωπικών πτυχών, την ανταλλαγή δεδομένων, την ηλεκτρονική απευθείας εμπορία ή συμπεριφορική διαφήμιση, πρέπει να εξετασθεί ως νομικός λόγος η συγκατάθεση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο α), όπως προκύπτει από την ανάλυση που ακολουθεί³⁷.

III. 2.3. Νομική υποχρέωση

Το άρθρο 7 στοιχείο γ) παρέχει τον νομικό λόγο σε περιπτώσεις όπου η επεξεργασία «είναι απαραίτητη για την τήρηση εκ του νόμου υποχρέωσης του υπευθύνου της επεξεργασίας». Αυτό μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν ο εργοδότης οφείλει υποβάλει έκθεση στοιχείων αμοιβών των εργαζομένων στο ταμείο κοινωνικής ασφάλισης ή στις φορολογικές αρχές ή στις περιπτώσεις στις οποίες τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να γνωστοποιούν ορισμένες ύποπτες συναλλαγές στις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με τους κανόνες περί νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Θα μπορούσε επίσης να είναι μία υποχρέωση στην οποία υπόκειται η εκάστοτε δημόσια αρχή, καθώς δεν υφίσταται κανένας κανόνας που να περιορίζει την εφαρμογή του άρθρου 7 στοιχείο γ) στον ιδιωτικό ή στον δημόσιο τομέα. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, με τη συλλογή δεδομένων από μια τοπική αρχή για το χειρισμό των κυρώσεων για παράνομη στάθμευση.

Το άρθρο 7 στοιχείο γ) παρουσιάζει ομοιότητες με το άρθρο 7 στοιχείο ε), καθώς η εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος συχνά βασίζεται σε ή προέρχεται από μια νομική διάταξη. Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο γ) είναι ωστόσο αυστηρά οριοθετημένο.

Για να εφαρμοσθεί το άρθρο 7 στοιχείο γ), η υποχρέωση θα πρέπει να επιβάλλεται με νόμο (και όχι, για παράδειγμα, με συμβατική ρύθμιση). Ο νόμος πρέπει να πληροί όλες τις προϋποθέσεις προκειμένου η υποχρέωση να είναι έγκυρη και δεσμευτική, ενώ πρέπει επίσης

³⁷ Βλ. παράγραφο III.3.6 β), «Παράδειγμα: η εξέλιξη της προσέγγισης σχετικά με τις δραστηριότητες άμεσης εμπορικής προώθησης», σ. 45-46.

να συμμορφώνεται προς τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων, περιλαμβανομένων των απαιτήσεων της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας³⁸ και του περιορισμού του σκοπού.

Είναι επίσης σημαντικό να τονισθεί ότι το άρθρο 7 στοιχείο γ) αναφέρεται στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ενός κράτους μέλους. Υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία τρίτων χωρών (όπως, για παράδειγμα, η υποχρέωση δημιουργίας συστημάτων καταγγελίας παρατυπιών βάσει του Sarbanes-Oxley Act του 2002 στις Ηνωμένες Πολιτείες) δεν καλύπτονται από τον παρόντα νομικό λόγο. Για να είναι έγκυρη μια νομική υποχρέωση τρίτης χώρας θα πρέπει να είναι επίσημα αναγνωρισμένη και ενσωματωμένη στην έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους, για παράδειγμα υπό τη μορφή διεθνούς συμφωνίας³⁹. Εξάλλου, η ανάγκη συμμόρφωσης προς ξένη υποχρέωση μπορεί να συνιστά έννομο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας, αλλά μόνο υπό την επιφύλαξη του κριτηρίου στάθμισης του άρθρου 7 στοιχείο στ) και υπό την προϋπόθεση ότι θα τεθούν σε εφαρμογή κατάλληλες διασφαλίσεις, όπως οι εγκεκριμένες από την αρμόδια αρχή προστασίας δεδομένων.

Η εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης δεν πρέπει να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του υπευθύνου επεξεργασίας. Κατά συνέπεια, οι μονομερείς αναλήψεις υποχρεώσεων σε εθελοντική βάση και οι εταιρικές σχέσεις ιδιωτικού-δημόσιου τομέα στο πλαίσιο των οποίων πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων η οποία υπερβαίνει τις απαιτήσεις του νόμου δεν καλύπτονται από τον νόμιμο λόγο του άρθρου 7 στοιχείο γ). Για παράδειγμα, αν ένας πάροχος υπηρεσιών Διαδικτύου αποφασίσει— χωρίς να υφίσταται σαφής και συγκεκριμένη νομική υποχρέωση να το πράξει — να παρακολουθεί τους χρήστες με στόχο την καταπολέμηση της παράνομης τηλεφόρτωσης, το άρθρο 7 στοιχείο γ) δεν αποτελεί πρόσφορο νομικό λόγο για τον σκοπό αυτό.

Περαιτέρω, η νομική υποχρέωση πρέπει να είναι επαρκώς σαφής ως προς την απαιτούμενη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Έτσι, το άρθρο 7 στοιχείο γ) εφαρμόζεται με βάση νομικές διατάξεις που να αφορούν ρητώς τη φύση και το αντικείμενο της επεξεργασίας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν πρέπει να έχει αδικαιολόγητο βαθμό διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τον τρόπο συμμόρφωσής του προς τη νομική υποχρέωση.

Η νομοθεσία μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να θέτει μόνο ένα γενικό στόχο, ενώ πιο συγκεκριμένες υποχρεώσεις επιβάλλονται σε διαφορετικό επίπεδο, για παράδειγμα, είτε μέσω του παράγωγου δικαίου είτε μέσω δεσμευτικής απόφασης δημόσιας αρχής επί της εκάστοτε περίπτωσης. Αυτό μπορεί επίσης να συνεπάγεται νομικές υποχρεώσεις βάσει του άρθρου 7 στοιχείο γ), υπό την προϋπόθεση ότι η φύση και ο σκοπός της επεξεργασίας είναι σαφώς καθορισμένα και ότι ερείδονται σε επαρκή νομική βάση.

³⁸ Βλ. επίσης τη γνώμη της ομάδας εργασίας 01/2014 για την εφαρμογή των εννοιών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας και της προστασίας των δεδομένων στο πεδίο της επιβολής του νόμου, που εγκρίθηκε στις 27.02.2014 (WP 211).

³⁹ Βλ. συναφώς την παράγραφο 4.2.2 της γνώμης της ομάδας εργασίας 10/2006 για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την παγκόσμια εταιρεία διατραπεζικών χρηματοπιστωτικών τηλεπικοινωνιών (SWIFT), που εγκρίθηκε στις 20.11.2006 (WP 128), καθώς και τη γνώμη της ομάδας εργασίας 1/2006 σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων προστασίας των δεδομένων της ΕΕ σε συστήματα καταγγελίας παρατυπιών στους τομείς της λογιστικής και των εσωτερικών λογιστικών ελέγχων, σε ζητήματα ελέγχων, στην καταπολέμηση της δωροδοκίας, καθώς και στην πάταξη του τραπεζικού και χρηματοοικονομικού εγκλήματος, που εγκρίθηκε στις 01.02.2006 (WP 117).

Ωστόσο, η κατάσταση είναι διαφορετική αν μια ρυθμιστική αρχή παρέχει μόνο γενικές κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει τις εκτελεστικές της εξουσίες (π.χ. κανονιστικές κατευθυντήριες γραμμές που απευθύνονται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και αφορούν συγκεκριμένα πρότυπα δέουσας επιμέλειας). Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι δραστηριότητες επεξεργασίας πρέπει να αξιολογούνται βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) και να θεωρούνται νόμιμες μόνο εφόσον δικαιολογούνται βάσει του πρόσθετου κριτηρίου στάθμισης⁴⁰.

Ως γενική παρατήρηση, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένες δραστηριότητες επεξεργασίας ενδέχεται να δίνουν την εντύπωση ότι υπάγονται στο άρθρο 7 στοιχείο γ) ή στο άρθρο 7 στοιχείο β) χωρίς να ικανοποιούν πλήρως τα κριτήρια εφαρμογής των συγκεκριμένων νομικών λόγων. Αυτό δεν σημαίνει ότι η εν λόγω επεξεργασία είναι κατ' ανάγκη παράνομη: ενίοτε ενδέχεται να είναι σύννομη, όμως να εμπίπτει στην περίπτωση του άρθρου 7 στοιχείο στ), υπό την επιφύλαξη του πρόσθετου κριτηρίου στάθμισης.

III. 2.4. Ζωτικό συμφέρον

Το άρθρο 7 στοιχείο δ) θεσπίζει ως νομικό λόγο τις περιπτώσεις όπου η επεξεργασία «είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα». Η διατύπωση αυτή διαφέρει από εκείνη του άρθρου 8 παράγραφος 2 στοιχείο γ), η οποία είναι πιο συγκεκριμένη και αναφέρεται στις περιπτώσεις όπου «η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση ζωτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή άλλου προσώπου, αν ο ενδιαφερόμενος τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του».

Αμφότερες οι διατάξεις ωστόσο φαίνεται να υποδηλώνουν ότι ο συγκεκριμένος νομικός λόγος πρέπει να έχει μια περιορισμένη εφαρμογή. Πρώτον, η φράση «ζωτικό συμφέρον» φαίνεται να περιορίζει την εφαρμογή του λόγου αυτού σε εξαιρετικά σοβαρές καταστάσεις ή, τουλάχιστον, σε απειλές που ενέχουν κίνδυνο σωματικής ή άλλης βλάβης της υγείας του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (ή, στην περίπτωση του άρθρου 8 παράγραφος 2 στοιχείο γ), και ενός άλλου προσώπου).

Η αιτιολογική σκέψη 31 επιβεβαιώνει ότι ο στόχος του συγκεκριμένου νομικού λόγου είναι η «προστασία ουσιαδούς βιοτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα». Ωστόσο, η οδηγία δεν αναφέρει επακριβώς αν η απειλή πρέπει να είναι άμεση. Το γεγονός αυτό εγείρει ζητήματα όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της συλλογής δεδομένων, εάν, για παράδειγμα, αυτή διενεργείται ως προληπτικό μέτρο ή στο πλαίσιο μιας ευρείας κλίμακας δράσης, όπως είναι η συλλογή δεδομένων των επιβατών αεροσκαφών σε περιπτώσεις εικαζόμενου κινδύνου επιδημικής νόσου ή συγκεκριμένου περιστατικού ασφαλείας.

Η ομάδα εργασίας θεωρεί ότι η εν λόγω διάταξη χρήζει συσταλτικής ερμηνείας, η οποία συνάδει με το πνεύμα του άρθρου 8. Παρότι το άρθρο 7 στοιχείο δ) δεν περιορίζει ρητά τη χρήση του λόγου αυτού σε καταστάσεις όπου ο συγκατάθεση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως νομικός λόγος για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο γ),

⁴⁰ Η καθοδήγηση από ρυθμιστική αρχή μπορεί να διαδραματίσει κάποιο ρόλο στην αξιολόγηση του εννόμου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας (βλ. παράγραφο III. 3.4, σημείο α), ιδίως σ. 36).

είναι εύλογο να υποτεθεί ότι σε περιπτώσεις όπου υπάρχει δυνατότητα και ανάγκη να ζητηθεί έγκυρη συγκατάθεση η συγκατάθεση θα πρέπει πράγματι να ζητείται όποτε αυτό είναι πρακτικώς δυνατό. Με τον τρόπο αυτόν η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης περιορίζεται με γνώμονα τα πορίσματα της ανάλυσης κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και δεν μπορεί, κατά κανόνα, να χρησιμοποιείται για να νομιμοποιήσει οποιαδήποτε μαζική συλλογή ή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε περίπτωση που τούτο θα ήταν αναγκαίο, οι νομικοί λόγοι του άρθρου 7 στοιχεία γ) ή ε) είναι περισσότερο πρόσφοροι για την πραγματοποίηση της επεξεργασίας.

III. 2.5. Έργο δημοσίου συμφέροντος

Το άρθρο 7 στοιχείο ε) θεσπίζει ως νομικό λόγο περιπτώσεις όπου η επεξεργασία «είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος ή εμπύκτοντος στην άσκηση δημοσίας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο της επεξεργασίας ή στον τρίτο στον οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα».

Σημειωτέον ότι, όπως και το άρθρο 7 στοιχείο γ), το άρθρο 7 στοιχείο ε) αναφέρεται στο δημόσιο συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ενός κράτους μέλους. Ομοίως, ως «επίσημη εξουσία» νοείται μια εξουσία που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή ένα κράτος μέλος. Με άλλα λόγια, η εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος μιας τρίτης χώρας ή εμπύκτοντος στην άσκηση δημοσίας εξουσίας δυνάμει του εκάστοτε ισχύοντος αλλοδαπού δικαίου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής⁴¹.

Το άρθρο 7 στοιχείο ε) καλύπτει δύο περιπτώσεις οι οποίες άπτονται εξίσου του τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Πρώτον, καλύπτει περιπτώσεις όπου ο υπεύθυνος επεξεργασίας ασκεί δημόσια εξουσία ή έργο δημοσίου συμφέροντος (χωρίς όμως κατ' ανάγκη να φέρει νομική υποχρέωση επεξεργασίας των δεδομένων) και η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την άσκηση της εν λόγω εξουσίας ή την εκτέλεση του εκάστοτε έργου. Για παράδειγμα, μια φορολογική αρχή μπορεί να συλλέγει και να επεξεργάζεται στοιχεία από τις δηλώσεις φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων προκειμένου να προσδιορίζει το ποσό του οφειλόμενου φόρου και να διεξάγει φορολογικούς ελέγχους. Εξάλλου, οιαδήποτε επαγγελματική ένωση στην οποία έχει ανατεθεί η άσκηση της συναφούς δημόσιας εξουσίας, όπως ο δικηγορικός σύλλογος ή μια οργάνωση επαγγελματιών του τομέα υγείας, μπορεί να κινεί πειθαρχικές διαδικασίες εναντίον ορισμένων μελών της. Άλλο παράδειγμα αποτελούν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως μια δημοτική αρχή, στους οποίους έχει ανατεθεί το έργο της λειτουργίας μιας βιβλιοθήκης, ενός σχολείου ή μιας τοπικής πισίνας κολύμβησης.

Δεύτερον, το άρθρο 7 στοιχείο ε) καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις όπου ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν ασκεί δημόσια εξουσία, γίνεται όμως αποδέκτης αιτήματος τρίτων που ασκούν τέτοια εξουσία να προβεί στην αποκάλυψη δεδομένων. Για παράδειγμα, μια δημόσια αρχή αρμόδια για τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων μπορεί να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να συνεργασθεί σε μια εν εξελίξει έρευνα αντί να του απευθύνει εντολή συμμόρφωσης προς συγκεκριμένο αίτημα συνεργασίας. Το άρθρο 7 στοιχείο ε) δύναται επίσης να καλύπτει περιπτώσεις όπου ο υπεύθυνος επεξεργασίας γνωστοποιεί εκ των

⁴¹ Βλέπε παράγραφο 2.4 του εγγράφου εργασίας της ομάδας εργασίας σχετικά με την κοινή ερμηνεία του άρθρου 26 παράγραφος 1 της οδηγίας 95/46/EK, της 24ης Οκτωβρίου 1995, το οποίο εκδόθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2005 (WP 114) για μια παρόμοια ερμηνεία της έννοιας «διασφάλιση σημαντικού δημοσίου συμφέροντος» που περιέχεται στο άρθρο 26 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας.

προτέρων στοιχεία σε τρίτο μέρος που ασκεί δημόσια εξουσία. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας διαπιστώνει την τέλεση αξιόποινης πράξης και παρέχει τις συναφείς πληροφορίες στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου με δική του πρωτοβουλία.

Αντίθετα με την περίπτωση του άρθρου 7 στοιχείο γ), ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαιτείται να ενεργεί βάσει νομικής υποχρέωσης. Με βάση το ανωτέρω παράδειγμα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας που διαπιστώνει τυχαία ένα κρούσμα κλοπής ή απάτης, καίτοι δεν φέρει εκ του νόμου υποχρέωση να αναφέρει το περιστατικό στην αστυνομία, μπορεί κατά περίπτωση να το πράξει με δική του πρωτοβουλία βάσει του άρθρου 7 στοιχείο ε).

Ωστόσο, η επεξεργασία πρέπει να είναι «είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος». Εναλλακτικά, ο υπεύθυνος της επεξεργασίας ή ο τρίτος στον οποίο αποκαλύπτονται τα δεδομένα πρέπει να ασκεί δημόσια εξουσία, η δε επεξεργασία των δεδομένων να είναι αναγκαία για την άσκηση αυτής της εξουσίας⁴². Σημειωτέον επίσης ότι η εν λόγω δημόσια εξουσία ή το έργο δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει κατά κανόνα να έχουν ανατεθεί με κανονιστικές ή άλλες νομικές διατάξεις. Εάν η επεξεργασία συνεπάγεται παραβίαση της ιδιωτικής ζωής ή εάν τούτο απαιτείται ούτως ή άλλως βάσει της εθνικής νομοθεσίας για να εξασφαλιστεί η προστασία των ενδιαφερομένων ατόμων, η νομική βάση θα πρέπει να είναι επαρκώς σαφής και ακριβής όσον αφορά την πλαισίωση του είδους της επεξεργασίας δεδομένων ενδέχεται να κριθεί επιτρεπτή.

Οι καταστάσεις αυτές είναι ολοένα και περισσότερο κοινές, ακόμη και πέραν των ορίων του δημόσιου τομέα, δεδομένης της τάσης ανάθεσης δημοσίων καθηκόντων σε οντότητες του ιδιωτικού τομέα. Τούτο μπορεί να συμβεί, π.χ., στην περίπτωση των δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων στον κλάδο των μεταφορών ή στον κλάδο υγείας (π.χ. επιδημιολογικές μελέτες, έρευνα). Ο συγκεκριμένος λόγος θα μπορούσε προβληθεί επίσης στο πλαίσιο επιβολής του νόμου, όπως ήδη καταδεικνύουν τα ανωτέρω παραδείγματα. Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο μπορεί να επιτρέπεται η συνεργασία μιας ιδιωτικής επιχείρησης με τις αρχές επιβολής του νόμου, για παράδειγμα για την καταπολέμηση της απάτης ή του παράνομου περιεχομένου στο Διαδίκτυο, απαιτεί ανάλυση όχι μόνο βάσει του άρθρου 7, αλλά και βάσει του άρθρου 6, υπό το πρίσμα του περιορισμού του σκοπού και των απαιτήσεων της νομιμότητας και του θεμιτού χαρακτήρα της εκάστοτε ενέργειας⁴³.

Το δυνητικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο ε) είναι εξαιρετικά ευρύ, γεγονός που συνηγορεί υπέρ της συσταλτικής του ερμηνείας και του σαφούς κατά περίπτωση προσδιορισμού του δημοσίου συμφέροντος που διακυβεύεται και της δημόσιας εξουσίας που δικαιολογεί την επεξεργασία. Εξάλλου, το ευρύ πεδίο εφαρμογής της διάταξης εξηγεί γιατί, όπως συμβαίνει και με το άρθρο 7 στοιχείο στ), το άρθρο 14 προβλέπει δικαίωμα αντίταξης

⁴² Με άλλα λόγια, στις περιπτώσεις αυτές τόσο το δημόσιο συμφέρον που επιδιώκεται με το εκάστοτε έργο όσο και η συναφής ευθύνη εξακολουθούν να υφίστανται ακόμη και μετά τη μεταβίβασή τους σε άλλους φορείς, περιλαμβανομένων των ιδιωτικών φορέων.

⁴³ Βλ. υπό την έννοια αυτή η γνώμη της ομάδας εργασίας σχετικά με τη SWIFT (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39), τη γνώμη της ομάδας εργασίας 4/2003 σχετικά με το επίπεδο προστασίας που εξασφαλίζεται στις ΗΠΑ για τη διαβίβαση δεδομένων επιβατών, η οποία εκδόθηκε στις 13.06.2003 (WP 78) και το έγγραφο εργασίας σχετικά με ζητήματα προστασίας των δεδομένων που σχετίζονται με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, που εκδόθηκε στις 18.01.2005 (WP 104).

κατά της επεξεργασίας που βασίζεται στο άρθρο 7 στοιχείο ε)⁴⁴. Παρόμοιες πρόσθετες διασφαλίσεις και μέτρα μπορούν να εφαρμόζονται και στις δύο περιπτώσεις⁴⁵.

Υπό την έννοια αυτή, το άρθρο 7 στοιχείο ε) παρουσιάζει ομοιότητες με το άρθρο 7 στοιχείο στ), σε ορισμένες δε περιπτώσεις, ειδικά όσον αφορά τις δημόσιες αρχές, το άρθρο 7 στοιχείο ε) μπορεί να αντικαταστήσει το άρθρο 7 στοιχείο στ).

Κατά την αξιολόγηση του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων αυτών σε φορείς του δημόσιου τομέα, ιδίως υπό το πρίσμα των προτεινόμενων αλλαγών στο νομικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων, είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι το ισχύον κείμενο του κανονισμού 45/2001,⁴⁶ ο οποίος περιέχει τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων που εφαρμόζονται στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν έχει καμία διάταξη συγκρίσιμη με το άρθρο 7 στοιχείο στ).

Ωστόσο, η αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού προβλέπει ότι «Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκούν *χάριν του δημόσιου συμφέροντος* τα όργανα και οι οργανισμοί της Κοινότητας, περιλαμβάνει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που είναι αναγκαία για τη διαχείριση και τη λειτουργία των εν λόγω οργάνων και οργανισμών». Επομένως, η διάταξη αυτή επιτρέπει την επεξεργασία των δεδομένων σε πλήθος περιπτώσεων μέσω μιας έντονα διασταλτικής ερμηνείας του νομικού λόγου του «δημόσιου συμφέροντος». Εναλλακτικά, οι ίδιες περιπτώσεις θα μπορούσαν να καλυφθούν από μια διάταξη παρόμοια με το άρθρο 7 στοιχείο στ). Η βιντεοεπιτήρηση των χώρων για λόγους ασφαλείας, η ηλεκτρονική παρακολούθηση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή οι αξιολογήσεις του προσωπικού αποτελούν λίγα μόνο παραδείγματα δραστηριοτήτων επεξεργασίας που μπορούν να υπαχθούν στην εν λόγω διάταξη περί «εκπλήρωσης έργου δημοσίου συμφέροντος» στο πλαίσιο της διασταλτικής ερμηνείας της.

Όσον αφορά τις μελλοντικές εξελίξεις, είναι επίσης σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι ο προτεινόμενος κανονισμός προβλέπει ρητά στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ) ότι ο νομικός λόγος του εννόμου συμφέροντος «δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία που διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους». Εάν η διάταξη αυτή τεθεί σε εφαρμογή και τύχει διασταλτικής ερμηνείας, ώστε να αποκλείσει εντελώς την επίκληση του νομικού λόγου του δημοσίου συμφέροντος από τις δημόσιες αρχές, τότε οι λόγοι του «δημοσίου συμφέροντος» και της «δημόσιας εξουσίας» του άρθρου 7 στοιχείο ε) θα πρέπει να ερμηνευθούν κατά τρόπο που να παρέχει στις δημόσιες αρχές ορισμένη ευελιξία, τουλάχιστον για να εξασφαλίζεται η ορθή διαχείριση και λειτουργία τους, όπως ακριβώς ερμηνεύεται σήμερα ο κανονισμός 45/2001.

Εναλλακτικά, το αναφερθέν τελευταίο εδάφιο του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ) του προτεινόμενου κανονισμού θα μπορούσε να ερμηνευθεί κατά τρόπον ώστε να μην αποκλείει εντελώς τις δημόσιες αρχές από την επίκληση του εννόμου συμφέροντος ως νομικού λόγου.

⁴⁴ Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η εν λόγω δυνατότητα αντίταξης δεν υφίστανται σε ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. Σουηδία) όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων βάσει του άρθρου 7 στοιχείο ε).

⁴⁵ Όπως θα καταδειχθεί στη συνέχεια, το σχέδιο έκθεσης της Επιτροπής LIBE πρότεινε τη θέσπιση περαιτέρω διασφαλίσεων για τις περιπτώσεις εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο, ιδίως δε την ενίσχυση της διαφάνειας.

⁴⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, (ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1).

Στην περίπτωση αυτή, η φράση «επεξεργασία που διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους» στο προτεινόμενο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ) πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά. Η συσταλτική ερμηνεία θα σήμαινε ότι η επεξεργασία χάριν της ορθής διαχείρισης και λειτουργίας των εν λόγω δημόσιων αρχών δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της «επεξεργασίας που διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους». Ως αποτέλεσμα, η επεξεργασία χάριν της ορθής διαχείρισης και λειτουργίας αυτών των δημόσιων αρχών θα μπορούσε επίσης να είναι εφικτή δυνάμει του νομικού λόγου του έννομου συμφέροντος.

III. 3. Άρθρο 7 στοιχείο στ): έννομο συμφέρον

Το άρθρο 7 στοιχείο στ)⁴⁷ προβλέπει τη διενέργεια στάθμισης: τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου της επεξεργασίας (ή τρίτων) πρέπει να σταθμίζονται έναντι των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Το αποτέλεσμα της εφαρμογής του κριτηρίου στάθμισης καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το κατά πόσον το άρθρο 7 στοιχείο στ) μπορεί να αποτελέσει τον νομικό λόγο για την επεξεργασία.

Αξίζει να αναφερθεί, ήδη στο στάδιο αυτό, ότι δεν πρόκειται για απλή στάθμιση δύο εύκολα ποσοτικοποιήσιμων και συγκρίσιμων μεταξύ τους «σταθμών». Αντιθέτως, όπως θα αναλυθεί λεπτομερέστερα παρακάτω, τη εφαρμογή του κριτηρίου στάθμισης μπορεί να απαιτεί μια περίπλοκη αξιολόγηση, στην οποία λαμβάνεται υπόψη μια σειρά παραγόντων. Για να συμβάλουμε στη διάρθρωση και την απλοποίηση της αξιολόγησης, έχουμε χωρίσει τη διαδικασία σε στάδια με γνώμονα την αποτελεσματική πραγματοποίηση της στάθμισης.

Στην παράγραφο III.3.1 εξετάζεται η πρώτη πτυχή της στάθμισης: το εννοιολογικό περιεχόμενο της φράσης «επίτευξη του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας ή ο τρίτος στον οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα». Στην παράγραφο III.3.2 εξετάζεται η άλλη πτυχή της στάθμισης: το εννοιολογικό περιεχόμενο της φράσης «το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα που χρήζουν προστασίας δυνάμει του άρθρου 1 παράγραφος 1».

Στις παραγράφους III. 3.3 και III. 3.4, παρέχονται οδηγίες σχετικά με τον τρόπο διενέργειας της στάθμισης. Η παράγραφος III. 3.3 παρέχει μια γενική εισαγωγή με τη βοήθεια τριών διαφορετικών σεναρίων. Μετά την εισαγωγή αυτή, η παράγραφος III. 3.4 παρουσιάζει τα πιο σημαντικά ζητήματα, τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διενέργεια της στάθμισης, περιλαμβανομένων των εγγυήσεων και μέτρων που παρέχονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων.

Στις παραγράφους III. 3.5 και III. 3.6 εξετάζονται επίσης ορισμένοι ειδικοί μηχανισμοί, όπως η λογοδοσία, η διαφάνεια και το δικαίωμα αντίταξης, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στη διασφάλιση και στη περαιτέρω ενίσχυση της πρόσφορης στάθμισης μεταξύ των διάφορων συμφερόντων που ενδέχεται να διακυβεύονται.

III. 3.1. Έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας (ή τρίτων)

⁴⁷ Για το πλήρες κείμενο του άρθρου 7 στοιχείο στ), βλ. σ. 4 ανωτέρω.

Η έννοια του «συμφέροντος»

Η έννοια του «συμφέροντος» είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια του «σκοπού» που αναφέρεται στο άρθρο 6 της οδηγίας, όμως ταυτόχρονα διακριτή από αυτήν. Στο ιδιόλεκτο της προστασίας δεδομένων ως «σκοπός» νοείται ο ειδικός λόγος για τον οποίο τα δεδομένα υπόκεινται σε επεξεργασία: ο στόχος ή η πρόθεση που επιτάσσει την επεξεργασία των δεδομένων. Εξάλλου, ως συμφέρον νοείται το ευρύτερο διακύβευμα το οποίο ενδέχεται να υπαγορεύει στον υπεύθυνο επεξεργασίας την επεξεργασία ή το όφελος που αποκομίζει ο υπεύθυνος επεξεργασίας από την επεξεργασία, καθώς και το συναφές δυνητικό όφελος της κοινωνίας.

Για παράδειγμα, μια επιχείρηση μπορεί να έχει *συμφέρον* στην εξασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας του προσωπικού που εργάζεται στο εργοστάσιο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας που διευθύνει. Συναφώς, η επιχείρηση μπορεί να έχει ως σκοπό την εφαρμογή ειδικών διαδικασιών ελέγχου της πρόσβασης, κατά την επιδίωξη δε αυτού του σκοπού δικαιολογείται η επεξεργασία ορισμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ούτως ώστε να συμβάλουν στη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας του προσωπικού.

Το συμφέρον πρέπει να είναι προσδιορισμένο με τη δέουσα σαφήνεια, ώστε να καταστεί δυνατή η στάθμισή του έναντι των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Επιπλέον, το συμφέρον που διακυβεύεται πρέπει επίσης να «επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας». Η διάταξη αυτή απαιτεί την ύπαρξη ενός πραγματικού και υφιστάμενου συμφέροντος, το οποίο συνδέεται με τρέχουσες δραστηριότητες ή οφέλη που αναμένονται στο προσεχές μέλλον. Με άλλα λόγια, τα συμφέροντα που είναι υπερβολικά ασαφή ή υποθετικά δεν θα είναι επαρκή.

Η φύση των συμφερόντων μπορεί να ποικίλλει. Ορισμένα συμφέροντα μπορεί να είναι επιτακτικά και επωφελή για την κοινωνία στο σύνολό της, όπως το συμφέρον που επιτάσσει τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με την κυβερνητική διαφθορά από τον Τύπο ή το συμφέρον που επιτάσσει τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας (υπό την επιφύλαξη κατάλληλων εγγυήσεων). Άλλα συμφέροντα μπορεί να είναι λιγότερο επιτακτικά για την κοινωνία στο σύνολό της, ή σε κάθε περίπτωση, οι συνέπειες της επιδίωξής τους για την κοινωνία να είναι πιο πολύπλοκες και αμφιλεγόμενες. Αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να ισχύει σε σχέση με το οικονομικό συμφέρον μιας επιχείρησης να συγκεντρώνει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους δυνητικούς πελάτες της, ούτως ώστε να μπορεί να εστιάζει καλύτερα τη διαφήμιση των προϊόντων ή των υπηρεσιών της.

Τι είναι αυτό που καθιστά το συμφέρον «έννομο» ή «παράνομο»;

Ο σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να προσδιορίσει τα όρια της νομιμότητας για τον προσδιορισμό του εννόμου συμφέροντος. Εάν το συμφέρον που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων είναι παράνομο, δεν τίθεται καν θέμα διενέργειας στάθμισης, καθόσον δεν συντρέχει η βασική προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ).

Κατά την άποψη της ομάδας εργασίας, η έννοια του έννομου συμφέροντος είναι δυνατόν να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα συμφερόντων, επουσιώδους αξίας ή άκρως επιτακτικών, σαφών ή πιο αμφιλεγόμενων. Κατά το δεύτερο στάδιο, οπότε επιχειρείται η στάθμιση των εν λόγω συμφερόντων έναντι των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των

προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, πρέπει να εφαρμοσθεί μια πιο περιοριστική προσέγγιση και να διενεργηθεί μια πιο ουσιαστική ανάλυση.

Ο κατωτέρω ενδεικτικός κατάλογος παρουσιάζει ορισμένα από τα πλέον κοινά πλαίσια εντός των οποίων ενδέχεται να τεθεί ζήτημα εννόμου συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ). Παρουσιάζεται εδώ υπό την επιφύλαξη του κατά πόσον τα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας θα υπερισχύσουν τελικά έναντι των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα κατά την εφαρμογή του κριτηρίου της στάθμισης.

- άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, περιλαμβανομένων των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των τεχνών
- συμβατικές δραστηριότητες άμεσης εμπορικής προώθησης και άλλες μορφές εμπορίας ή διαφήμισης
- αυτόκλητα μηνύματα μη εμπορικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένων των πολιτικών ή φιλανθρωπικών εκστρατειών για τη συγκέντρωση χρημάτων
- είσπραξη νομίμων απαιτήσεων, περιλαμβανομένης της είσπραξης απαιτήσεων μέσω εξώδικων διαδικασιών
- πρόληψη της απάτης, της καταχρηστικής άσκησης αρμοδιοτήτων κατά την παροχή υπηρεσιών ή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
- παρακολούθηση των υπαλλήλων για σκοπούς ασφάλειας ή διαχείρισης
- συστήματα καταγγελίας παρατυπιών
- φυσική ασφάλεια, ασφάλεια ΤΠ και δικτύων
- επεξεργασία για ιστορικούς, επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς
- επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής έρευνας (περιλαμβανομένης της έρευνας για σκοπούς εμπορικής προώθησης).

Συνεπώς, ένα συμφέρον μπορεί να θεωρηθεί έννομο εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να επιδιώξει την εκπλήρωσή του με τρόπο που συνάδει με τη νομοθεσία περί της προστασίας των δεδομένων και τη λοιπή νομοθεσία. Με άλλα λόγια, ένα έννομο συμφέρον πρέπει να είναι «αποδεκτό βάσει του νόμου»⁴⁸.

⁴⁸ Οι παρατηρήσεις σχετικά με τη φύση της «νομιμότητας» που διατυπώνονται στην παράγραφο ΙΙΙ. 1.3 της γνώμης της ομάδας εργασίας 3/2013 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9 ανωτέρω), ισχύουν κατ' αναλογία και εδώ. Όπως και στην εν λόγω γνώμη, σ. 19-20, η «έννοια του «δικαίου» χρησιμοποιείται εδώ με το ευρύτερο δυνατό εννοιολογικό περιεχόμενο. Αυτό περιλαμβάνει την ισχύουσα νομοθεσία άλλων τομέων, όπως της απασχόλησης, του δικαίου των συμβάσεων ή της προστασίας των καταναλωτών. Περαιτέρω, η έννοια του «δικαίου» περιλαμβάνει όλες τις μορφές του γραπτού και του εθμικού δικαίου, το πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο, τις αποφάσεις των δημοτικών αρχών, τις δικαστικές αποφάσεις που συνιστούν δεδικασμένο, τις συνταγματικές αρχές, τα θεμελιώδη δικαιώματα, άλλες νομικές αρχές, καθώς και τη νομολογία, καθώς με αυτόν τον τρόπο ερμηνεύεται και λαμβάνεται υπόψη από τα εκάστοτε αρμόδια δικαστήρια η έννοια του «δικαίου». Η έννοια του «δικαίου» μπορεί να περιλαμβάνει και ορισμένα άλλα στοιχεία, όπως τα έθιμα, τους κώδικες συμπεριφοράς, τους κώδικες δεοντολογίας, τις συμβατικές ρυθμίσεις, καθώς και το γενικό πλαίσιο και τα πραγματικά περιστατικά της εκάστοτε υπόθεσης, τα οποία μπορούν επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της νομιμότητας ορισμένου σκοπού. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η υποκείμενη σχέση μεταξύ του υπευθύνου επεξεργασίας και των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως του αν αυτή έχει εμπορικό ή άλλο χαρακτήρα». Επιπλέον, ό,τι μπορεί να θεωρηθεί ως έννομο συμφέρον «μπορεί επίσης να μεταβληθεί κατά την πάροδο του χρόνου, ανάλογα με τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, τις κοινωνικές μεταβολές και τις πολιτισμικές αντιλήψεις».

Προκειμένου να εμπίπτει στην έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ), το «έννομο συμφέρον» θα πρέπει:

- να είναι σύννομο (δηλαδή να συνάδει με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο)
- να είναι προσδιορίζεται με επαρκή σαφήνεια ώστε να επιτρέπεται η στάθμισή του έναντι των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (δηλ. να είναι αρκούντως σαφές)
- να αφορά ένα πραγματικό και υφιστάμενο συμφέρον (δηλαδή να μην είναι υποθετικό).

Το γεγονός ότι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας έχει έννομο συμφέρον για την επεξεργασία ορισμένων δεδομένων δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι μπορεί να επικαλεσθεί το άρθρο 7 στοιχείο στ) ως νομικό λόγο για την επεξεργασία. Η νομιμότητα του συμφέροντος του υπεύθυνου της επεξεργασίας των δεδομένων είναι απλώς αφετηρία, ένα από τα στοιχεία που πρέπει να εξετασθούν βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ). Το κατά πόσον χωρεί επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) εξαρτάται από το αποτέλεσμα της επικείμενης στάθμισης.

Παράδειγμα: Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας ενδέχεται να έχουν έννομο συμφέρον να πληροφορηθούν τις προτιμήσεις των πελατών τους, ώστε να μπορούν να εξατομικεύουν καλύτερα τις προσφορές τους και, τελικά, να προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και τις επιθυμίες των πελατών. Υπό το πρίσμα αυτό, το άρθρο 7 στοιχείο στ) ενδέχεται να αποτελεί πρόσφορο νομικό λόγο για την επεξεργασία δεδομένων που αφορά ορισμένους τύπους δραστηριοτήτων προώθησης εντός και εκτός Διαδικτύου, υπό τον όρο ότι παρέχονται οι κατάλληλες εγγυήσεις (περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, ενός αποτελεσματικού μέσου που θα επιτρέπει την αντίταξη του εκάστοτε προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα σε τέτοια επεξεργασία βάσει του άρθρου 14 στοιχείο β), όπως θα καταδειχθεί στην παράγραφο III. 3.6 (*Το δικαίωμα αντίταξης και άλλα μέσα προστασίας*).

Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να επικαλούνται τον νομικό λόγο του άρθρου 7 στοιχείο στ) για να νομιμοποιούν την αδικαιολόγητη παρακολούθηση των εντός ή εκτός Διαδικτύου δραστηριοτήτων των πελατών τους, να συνδυάζουν τεράστιες ποσότητες δεδομένων που αναφέρονται σε αυτούς, προέρχονται από ποικίλες πηγές και έχουν καταρχήν συλλεχθεί σε άλλα πλαίσια και για διαφορετικούς σκοπούς, καθώς και να καταρτίζει -ή, για παράδειγμα, να εμπορεύεται με τη μεσολάβηση μεσιτών δεδομένων- σύνθετα προφίλ προσωπικότητας και προτιμήσεων των πελατών εν αγνοία τους, εν τη απουσία ενός αποτελεσματικού μέσου αντίταξης, πολλώ δε μάλλον την εν επιγνώσει συγκατάθεσή τους. Οι δραστηριότητες κατάρτισης προφίλ ενδέχεται να συνιστούν σημαντική παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των πελατών. Σε μια τέτοια περίπτωση τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα υπερισχύουν των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας⁴⁹.

⁴⁹ Το ζήτημα των τεχνολογιών ιχνηλασίας και του ρόλου της συγκατάθεσης δυνάμει του άρθρου 5 παράγραφος 3 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (e-Privacy) θα εξεταστεί αυτοτελώς. Βλ. παράγραφο III.3.6 β) «Παράδειγμα: η εξέλιξη της προσέγγισης σχετικά με τις δραστηριότητες άμεσης εμπορικής προώθησης».

Άλλο παράδειγμα: στη γνώμη της σχετικά με τη SWIFT⁵⁰, παρότι η ομάδα εργασίας αναγνωρίζει το έννομο συμφέρον της επιχείρησης να συμμορφώνεται προς τις κλητεύσεις βάσει της αμερικανικής νομοθεσίας προκειμένου να αποσοβείται ο κίνδυνος επιβολής κυρώσεων από τις αμερικανικές αρχές, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν χωρεί εφαρμογή του νόμιμου λόγου του άρθρου 7 στοιχείο στ). Η ομάδα εργασίας θεώρησε ειδικότερα ότι, λόγω των σημαντικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η επεξεργασία των δεδομένων η οποία επιχειρείται «μυστικά, συστηματικά, μαζικά και μακροπρόθεσμα» για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, «τα συμφέροντα ή στ)τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολυάριθμων ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα υπερέχουν του συμφέροντος της SWIFT να μη επιβληθούν εις βάρος της κυρώσεις από τις ΗΠΑ για ενδεχόμενη μη συμμόρφωση προς τις κλητεύσεις».

Όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω, εφόσον το συμφέρον που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είναι επιτακτικό, τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι πιθανότερο να υπερισχύουν των έννομων — αλλά λιγότερο σημαντικών — συμφερόντων του υπευθύνου της επεξεργασίας. Αυτό πάντως δεν σημαίνει ότι λιγότερο επιτακτικά συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας δεν είναι δυνατό, σε ορισμένες περιπτώσεις, να υπερισχύουν των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα: αυτό κατά κανόνα συμβαίνει οσάκις ο αντίκτυπος της επεξεργασίας επί των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα είναι επίσης περιορισμένος.

Έννομο συμφέρον στον δημόσιο τομέα

Το ισχύον κείμενο της οδηγίας δεν αποκλείει ρητά την επίκληση του νομικού λόγου του άρθρου 7 στοιχείο στ) από τις δημόσιες αρχές που λειτουργούν ως υπεύθυνοι επεξεργασίας⁵¹.

Ωστόσο, ο προτεινόμενος κανονισμός⁵² δεν περιλαμβάνει αυτή τη δυνατότητα για «επεξεργασία που διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους».

Η προτεινόμενη νομοθετική αλλαγή επισημαίνει τη σημασία της γενικής αρχής ότι οι δημόσιες αρχές, κατά κανόνα, θα πρέπει να επεξεργάζονται δεδομένα μόνο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, εφόσον έχουν κατάλληλη άδεια από το νόμο. Η συμμόρφωση προς την αρχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική — και σαφώς απαιτείται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου — σε περιπτώσεις όπου διακυβεύεται η ιδιωτική ζωή των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, οι δε δραστηριότητες επεξεργασίας της δημόσιας αρχής συνιστούν τέτοια επέμβαση.

Ως εκ τούτου, απαιτείται επαρκώς λεπτομερής και συγκεκριμένη άδεια από τον νόμο -σχετική απαίτηση υφίσταται και στο πλαίσιο της ισχύουσας οδηγίας- σε περίπτωση που η

⁵⁰ Βλ. παράγραφο 4.2.3 της γνώμης, προπαρατεθείσας στην υποσημείωση 39 ανωτέρω. Το έννομο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας στην περίπτωση αυτή συνδέεται επίσης με το δημόσιο συμφέρον τρίτης χώρας, το οποίο δεν θα μπορούσε να διασφαλισθεί δυνάμει της οδηγίας 95/46/EK.

⁵¹ Αρχικά, η πρώτη πρόταση της Επιτροπής για την οδηγία ρύθμιζε χωριστά την επεξεργασία δεδομένων στον ιδιωτικό τομέα και τις δραστηριότητες επεξεργασίας στον δημόσιο τομέα. Αυτή η επίσημη διάκριση μεταξύ των κανόνων που διέπουν τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα ήταν εγκαταλείφθηκε στην τροποποιημένη πρόταση. Η εν λόγω διάκριση ενδέχεται επίσης να οδήγησε σε διαφορές στην ερμηνεία και την εφαρμογή μεταξύ των κρατών μελών.

⁵² Βλ. άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ) της πρότασης κανονισμού.

επεξεργασία από δημόσιες αρχές επηρεάζει την ιδιωτική ζωή των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Η εκπλήρωση της εν λόγω απαίτησης μπορεί είτε να λάβει τη μορφή συγκεκριμένης νομικής υποχρέωσης περί επεξεργασίας δεδομένων η οποία συνάδει με το άρθρο 7 στοιχείο γ) είτε τη μορφή ειδικής άδειας (η χορήγηση της οποίας δεν είναι κατ' ανάγκη υποχρεωτική) για την επεξεργασία δεδομένων, η οποία μπορεί να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του στοιχείου ε) ή του στοιχείου στ) του άρθρου 7⁵³.

Έννομα συμφέροντα τρίτων

Το ισχύον κείμενο της οδηγίας δεν αναφέρεται μόνο στην «επίτευξη του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας», αλλά επιτρέπει επίσης την εφαρμογή του νομικού λόγου του άρθρου 7 στοιχείο στ) σε περιπτώσεις όπου το έννομο συμφέρον επιδιώκει «ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα»⁵⁴. Τα παραδείγματα που ακολουθούν παρουσιάζουν ορισμένες από τις περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή.

Δημοσίευση των δεδομένων για τους σκοπούς της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Ένα σημαντικό πλαίσιο όπου ενδεχομένως ενδείκνυται η εφαρμογή του νομικού λόγου του άρθρου 7 στοιχείο στ) είναι η δημοσίευση των δεδομένων για τους σκοπούς της διαφάνειας και της λογοδοσίας (για παράδειγμα, η δημοσίευση των αποδοχών των ανώτατων διοικητικών στελεχών μιας επιχείρησης). Στην περίπτωση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι η δημοσιοποίηση δεν πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο προς το συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας που δημοσιεύει τα δεδομένα, αλλά προς το συμφέρον και άλλων ενδιαφερομένων, όπως είναι οι εργαζόμενοι ή οι δημοσιογράφοι, ή το ευρύ κοινό, στους οποίους γνωστοποιούνται τα δεδομένα.

Από τη σκοπιά της προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής, καθώς και της κατοχύρωσης της ασφάλειας του δικαίου, γενικά, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ενδείκνυται να γνωστοποιούνται στο κοινό βάσει του νόμου που επιτρέπει τη δημοσιοποίησή τους και, κατά περίπτωση, προσδιορίζει με σαφήνεια τα στοιχεία που πρέπει να δημοσιεύονται, τους σκοπούς της δημοσίευσης και τις τυχόν απαραίτητες εγγυήσεις⁵⁵. Αυτό σημαίνει επίσης ότι ενδέχεται να είναι προτιμότερη η επίκληση του νομικού λόγου του

⁵³ Στο πλαίσιο αυτό, βλ. επίσης παράγραφο III. 2.5 ανωτέρω σχετικά με το έργο δημοσίου συμφέροντος (σ. 21-23), καθώς και την ανάλυση που περιέχεται στο τμήμα «Έννομα συμφέροντα τρίτων» (σ. 27-28). Βλ. επίσης τους προβληματισμούς σχετικά με τα όρια της «επιβολής του νόμου από ιδιωτικούς φορείς», σ. 35, «Δημόσιο συμφέρον/το συμφέρον της ευρύτερης κοινότητας». Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλίζεται ο πλήρης σεβασμός των περιορισμών του άρθρου 7 στοιχεία στ) και ε).

⁵⁴ Ο προτεινόμενος κανονισμός έχει ως στόχο να περιορίσει τη χρήση του λόγου αυτού στο «έννομο συμφέρον που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας». Δεν είναι σαφές από το κείμενο και μόνο αν η προτεινόμενη διατύπωση αποτελεί απλούστευση του κειμένου ή εάν η πρόθεση του νομοθέτη είναι ο αποκλεισμός των περιπτώσεων στις οποίες ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αποκαλύψει δεδομένα χάριν των εννόμων συμφερόντων τρίτων. Ωστόσο, δεν πρόκειται για το οριστικό κείμενο. Για παράδειγμα, το συμφέρον των τρίτων συμπεριλήφθηκε εκ νέου στην τελική έκθεση της Επιτροπής LIBE με την ευκαιρία της ψηφοφορίας σχετικά με τροποποιήσεις οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο συμβιβασμού στο πλαίσιο της Επιτροπής LIBE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 21 Οκτωβρίου 2013. Βλ. τροπολογία 100 σχετικά με το άρθρο 6. Η επανεισαγωγή του συμφέροντος τρίτων στην πρόταση υποστηρίζεται από την ομάδα εργασίας με την αιτιολογία ότι η χρήση του ενδέχεται να εξακολουθεί να είναι πρόσφορη σε ορισμένες περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που περιγράφονται κατωτέρω.

⁵⁵ Η εν λόγω σύσταση βέλτιστης πρακτικής δεν πρέπει να θίγει τις εθνικές νομικές διατάξεις σχετικά με τη διαφάνεια και την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα.

άρθρου 7 στοιχείο γ) έναντι του άρθρου 7 στοιχείο στ) οσάκις κοινοποιούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς διαφάνειας και λογοδοσίας⁵⁶.

Ωστόσο, η αποκάλυψη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε συναφείς ενδιαφερόμενους εξακολουθεί να είναι δυνατή ακόμη και ελλείψει ειδικής νομικής υποχρέωσης ή άδειας δημοσιοποίησής τους. Οσάκις ενδείκνυται, είναι επίσης δυνατή η δημοσιοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, ήτοι ανεξαρτήτως του αν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα γνωστοποιούνται βάσει νόμου που επιτρέπει τη δημοσιοποίησή τους ή όχι, η γνωστοποίηση εξαρτάται άμεσα από το αποτέλεσμα της στάθμισης του άρθρου 7, στοιχείο στ), καθώς και από την εφαρμογή κατάλληλων εγγυήσεων και μέτρων⁵⁷.

Επιπλέον, μπορεί επίσης να κριθεί σκόπιμη η περαιτέρω χρήση ήδη δημοσιοποιηθέντων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας (για παράδειγμα, εκ νέου δημοσίευση των δεδομένων στον Τύπο ή περαιτέρω διάδοση του συνόλου δεδομένων που δημοσιεύθηκε αρχικά σε μια πιο καινοτόμο και φιλική προς τον χρήστη μορφή από μια ΜΚΟ). Το κατά πόσον είναι δυνατή αυτή η εκ νέου δημοσίευση και επαναχρησιμοποίηση εξαρτάται επίσης από την έκβαση της στάθμισης, η οποία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τη φύση των πληροφοριών και τις επιπτώσεις της εκ νέου δημοσίευσης ή επαναχρησιμοποίησης στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα⁵⁸.

Ιστορική ή άλλη επιστημονική έρευνα. Ένα άλλο σημαντικό πλαίσιο όπου ενδεχομένως ενδείκνυται η γνωστοποίηση χάριν του εννόμου συμφέροντος τρίτων είναι η ιστορική ή άλλη επιστημονική έρευνα, ιδίως όταν απαιτείται πρόσβαση σε ορισμένες βάσεις δεδομένων. Η οδηγία προβλέπει την ειδική αναγνώριση ανάλογων δραστηριοτήτων, με την επιφύλαξη κατάλληλων εγγυήσεων και μέτρων⁵⁹, αλλά δεν πρέπει να λησμονείται ότι η νομιμοποίηση

⁵⁶ Πράγματι, σε ορισμένα κράτη μέλη ισχύουν διαφορετικοί κανόνες όσον αφορά την επεξεργασία που διενεργείται από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον ιταλικό κώδικα περί προστασίας δεδομένων, η διάδοση προσωπικών δεδομένων από δημόσιους φορείς επιτρέπεται μόνον εφόσον προβλέπεται από διάταξη νόμου ή κανονισμού (άρθρο 19.3).

⁵⁷ Όπως εξηγείται στη γνώμη της ομάδας εργασίας 06/2013 για τα ανοιχτά δεδομένα (βλ. σελίδα 9 της γνώμης αυτής (παρατίθεται στην υποσημείωση 88 κατωτέρω), «οποιαδήποτε εθνική πρακτική ή εθνική νομοθεσία σε σχέση με τη διαφάνεια πρέπει να συμμορφώνεται προς το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη της ΕΕ. Αυτό συνεπάγεται, όπως έκρινε το Δικαστήριο στις αποφάσεις *Österreichischer Rundfunk* και *Schecke*, ότι θα πρέπει να αποδεικνύεται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα της γνωστοποίησης σε σχέση με τον επιδιωκόμενο από τον νόμο σκοπό». Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαΐου 2003, *Rundfunk*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-465/00, C-138/01 και C-139/01, καθώς και απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 2010, *Volker und Markus Schecke*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-92/09 και C-93/09.

⁵⁸ Ο περιορισμός του σκοπού αποτελεί επίσης σημαντικό ζήτημα εν προκειμένω. Στη σ. 19 της γνώμης της ομάδας εργασίας 06/2013 για τα ανοιχτά δεδομένα (η οποία παρατίθεται στην υποσημείωση 88), η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά «οποιαδήποτε νομοθεσία προβλέπει την πρόσβαση του κοινού στα δεδομένα να προσδιορίζει με σαφήνεια τους σκοπούς κοινοποίησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Εάν αυτό δεν συμβαίνει, ή επιχειρείται με τη χρήση αόριστων και ευρέων διατυπώσεων, υποσκάπτεται η ασφάλεια δικαίου και η δυνατότητα πρόβλεψης των εννόμων συνεπειών. Ειδικότερα, όσον αφορά κάθε αίτηση για επαναχρησιμοποίηση, θα είναι πολύ δύσκολο για τον φορέα του δημόσιου τομέα και τους δυνητικούς νέους χρήστες να διαπιστώσουν ποιοι ήταν οι αρχικώς προβλεπόμενοι σκοποί της δημοσίευσης και, στη συνέχεια, ποιοι περαιτέρω σκοποί είναι συμβατοί με τους αρχικούς σκοπούς. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ακόμη και αν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έχουν δημοσιευθεί στο Διαδίκτυο, δεν πρέπει να υποτεθεί ότι μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας για οιοσδήποτε πιθανούς σκοπούς.»

⁵⁹ Βλ., π.χ., το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία β) και ε).

αυτών των δραστηριοτήτων θα βασίζεται συχνά στην εμπειριστατωμένη χρήση του νομικού λόγου του άρθρου 7 στοιχείο στ)⁶⁰.

Γενικό δημόσιο συμφέρον ή συμφέρον τρίτων. Τέλος, το έννομο συμφέρον των τρίτων μπορεί επίσης να είναι συναφές με διαφορετικό τρόπο. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος της επεξεργασίας —ενίοτε με την ενθάρρυνση δημοσίων αρχών— επιδιώκει την εκπλήρωση συμφέροντος συμβατού με το γενικό δημόσιο συμφέρον ή με το συμφέρον ενός τρίτου. Εδώ μπορεί να εντάσσονται περιπτώσεις κατά τις οποίες ο υπεύθυνος επεξεργασίας υπερβαίνει τις συγκεκριμένες νομικές υποχρεώσεις του που ορίζονται στους νόμους και τους κανονισμούς προκειμένου να συνδράμει τις αρχές επιβολής του νόμου ή τις προσπάθειες ιδιωτικών φορέων για την καταπολέμηση παράνομων δραστηριοτήτων, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η προσέγγιση παιδιών για αθέμιτους σκοπούς, ή παράνομη ανταλλαγή αρχείων μέσω του Διαδικτύου. Εξάλλου, στις περιπτώσεις αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλιστεί η πλήρης τήρηση των περιορισμών του άρθρου 7 στοιχείο στ)⁶¹.

Η επεξεργασία πρέπει να είναι αναγκαία προς τον σκοπό ή τους σκοπούς που εξυπηρετεί

Τέλος, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει επίσης να είναι «αναγκαία για τους σκοπούς των νόμιμων συμφερόντων» που επιδιώκονται είτε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε — στην περίπτωση της αποκάλυψης — από το τρίτο μέρος. Η προϋπόθεση αυτή συμπληρώνει την απαίτηση της αναγκαιότητας βάσει του άρθρου 6 και απαιτεί την ύπαρξη σχέσης συνάφειας μεταξύ της επεξεργασίας και των συμφερόντων που επιδιώκονται. Η εν λόγω «απαίτηση αναγκαιότητας» εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 7 στοιχεία β) έως στ), ενώ είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση του νομικού λόγου του στοιχείου στ) να διασφαλίζεται ότι η επεξεργασία των δεδομένων με βάση το έννομο συμφέρον δεν θα οδηγήσει σε υπερβολικά ευρεία ερμηνεία της ανάγκης για την επεξεργασία των δεδομένων. Όπως και σε άλλες περιπτώσεις, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξετάζεται το κατά πόσον άλλα λιγότερο επεμβατικά μέσα εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό.

III. 3.2. Συμφέροντα ή δικαιώματα του υποκειμένου του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα

Συμφέροντα ή δικαιώματα (και όχι τα συμφέροντα για τα δικαιώματα)

Η απόδοση του άρθρου 7 στοιχείο στ) της οδηγίας στην αγγλική γλώσσα αναφέρεται σε «interests for fundamental rights and freedoms of the data subject which require protection under Article 1(1)».

Εξάλλου, κατά τη σύγκριση των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων της οδηγίας, η ομάδα εργασίας διαπίστωσε ότι η φράση «interests for» έχει μεταφραστεί ως «interests or» σε άλλες

⁶⁰ Όπως εξηγείται στη γνώμη 3/2013 της ομάδας εργασίας σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9 ανωτέρω), η περαιτέρω χρήση των δεδομένων για δευτερεύοντες σκοπούς θα πρέπει να υπόκειται σε διπλό έλεγχο. Πρώτον, θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν για τις συμβατούς σκοπούς. Δεύτερον, θα πρέπει να διασφαλιστεί κατάλληλη νομική βάση για την επεξεργασία, σύμφωνα με το άρθρο 7.

⁶¹ Βλ. συναφώς, για παράδειγμα, το έγγραφο εργασίας σχετικά με ζητήματα προστασίας δεδομένων τα οποία συνδέονται με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, που εκδόθηκε στις 18.01.2005 (WP 104).

βασικές γλώσσες που χρησιμοποιήθηκαν κατά τον χρόνο που το κείμενο αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης⁶².

Η περαιτέρω ανάλυση καταδεικνύει ότι το αγγλικό κείμενο της οδηγίας περιέχει λάθος εκ παραδρομής: αντί της λέξης «or» πληκτρολογήθηκε εσφαλμένα η λέξη «for»⁶³. Συνεπώς, η ορθή απόδοση του κειμένου στην αγγλική γλώσσα πρέπει να αναφέρει: «interests or fundamental rights and freedoms».

Οι όροι «συμφέροντα» και «δικαιώματα» χρήζουν διασταλτικής ερμηνείας

Η αναφορά σε «συμφέροντα ή θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες» έχει άμεσο αντίκτυπο στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης. Παρέχει μεγαλύτερη προστασία στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και συγκεκριμένα απαιτεί να λαμβάνονται επίσης υπόψη τα «συμφέροντα» των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα» και όχι μόνο τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες τους. Ωστόσο, δεν υπάρχει κανένας λόγος που να υποδεικνύει ότι ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ) στα θεμελιώδη δικαιώματα «που χρήζουν προστασίας δυνάμει του άρθρου 1 παράγραφος 1» — και, ως εκ τούτου, η ρητή αναφορά στο αντικείμενο της οδηγίας⁶⁴ — δεν εφαρμόζεται επίσης στον όρο «συμφέροντα». Παρόλα αυτά, είναι σαφές ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά συμφέροντα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Η εν λόγω ερμηνεία του κειμένου δεν είναι εύλογη μόνο από γραμματική άποψη, αλλά και υπό το πρίσμα της διασταλτικής ερμηνείας της έννοιας του «εννόμου συμφέροντος» του υπευθύνου επεξεργασίας. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας — ή ο τρίτος στην περίπτωση γνωστοποίησης — δικαιούται να επιδιώκει οιοδήποτε συμφέρον, αρκεί να μην είναι παράνομο, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση έναντι των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας όλες οι κατηγορίες συμφερόντων τα οποία μπορεί να επικαλεστεί το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, αρκεί να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

Σε μια περίοδο αυξανόμενης ανισορροπίας στο πεδίο της «πληροφοριακής ισχύος», η οποία χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις και οι επιχειρήσεις συγκεντρώνουν πρωτοφανείς όγκους δεδομένων που αφορούν άτομα και είναι ολόενα και περισσότερο σε θέση να καταρτίζουν λεπτομερή προφίλ που θα προβλέπουν τη συμπεριφορά τους (ενισχύοντας έτσι την πληροφοριακή ανισορροπία και να περιορίζοντας την ατομική

⁶² Για παράδειγμα, «l'intérêt ou les droits et libertés fondamentaux de la personne concernée» στα γαλλικά, «l'interesse o i diritti e le libertà fondamentali della persona interessata» στα ιταλικά, «das Interesse oder die Grundrechte und Grundfreiheiten der betroffenen Person» στα γερμανικά.

⁶³ Η ομάδα εργασίας σημειώνει ότι η γραμματικά ορθή απόδοση στην αγγλική γλώσσα πρέπει να τροποποιηθεί ως εξής: «interests in» αντί για «interests for», εφόσον αυτό είναι το νόημα της φράσης. Επιπλέον, η φράση «interests for» ή «interests in» φαίνεται να είναι περιττή, πρώτον, διότι η αναφορά σε «fundamental rights and freedoms» θα έπρεπε κανονικά να αρκεί, εάν αυτό είναι το νόημα της φράσης. Η ερμηνεία που υποστηρίζει ότι υπήρξε σφάλμα εκ παραδρομής επιβεβαιώνεται επίσης από το γεγονός ότι η κοινή θέση (ΕΚ) αριθ. 1/95 που εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 20 Φεβρουαρίου 1995 αναφέρεται σε «interests or fundamental rights and freedoms». Τέλος, η ομάδα εργασίας επισημαίνει επίσης το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε την πρόθεση να διορθώσει το συγκεκριμένο σφάλμα εκ παραδρομής στην πρόταση κανονισμού: το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ) αναφέρει «the interests or fundamental rights and freedoms of the data subject which require protection of personal data» και όχι «interests for» για τα εν λόγω δικαιώματα.

⁶⁴ Βλ. άρθρο 1 παράγραφος 1: «Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, την προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

αυτονομία), είναι ακόμη πιο σημαντική η κατοχύρωση των συμφερόντων των φυσικών προσώπων που συνδέονται με τη διατήρηση του απορρήτου της ιδιωτικής τους ζωής και της ατομικής τους αυτονομίας.

Τέλος, επισημαίνεται ότι το επίθετο «έννομο» δεν προηγείται των «συμφερόντων» των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, κατ' αντιδιαστολή προς ό,τι συμβαίνει με τα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας. Αυτό συνεπάγεται ένα ευρύτερο πεδίο εφαρμογής για την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των φυσικών προσώπων. Ακόμη και τα άτομα που ασκούν παράνομες δραστηριότητες δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε δυσανάλογες παρεμβάσεις σε σχέση με τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους⁶⁵. Για παράδειγμα, τα συμφέροντα ενός ατόμου που κατηγορείται ότι έχει διαπράξει κλοπή σε σουπερμάρκετ υπερσχύουν του συμφέροντος που επιτάσσει τη δημοσίευση της φωτογραφίας του και των στοιχείων της διεύθυνσής του στους τοίχους του σουπερμάρκετ ή/και στο Διαδίκτυο από τον ιδιοκτήτη του καταστήματος.

III. 3.3. Εισαγωγικές παρατηρήσεις όσον αφορά τη διενέργεια στάθμισης

Είναι χρήσιμο να έχει κανείς κατά νου τόσο τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου της επεξεργασίας όσο και τον αντίκτυπό τους στα συμφέροντα και στα δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Τα έννομα συμφέροντα μπορεί να είναι από ασήμαντα έως αρκετά σημαντικά ή επιτακτικά. Ομοίως, ο αντίκτυπος επί των συμφερόντων και δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο σημαντικός και οι επιπτώσεις αμελητέες έως πολύ σοβαρές.

Κατά κανόνα, οσάκις τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου της επεξεργασίας είναι ήσσονος σημασίας και δεν έχουν ιδιαίτερα επιτακτικό χαρακτήρα, μπορούν να υπερσχύουν των συμφερόντων και δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα εφόσον ο αντίκτυπός τους στα εν λόγω δικαιώματα και τα συμφέροντα είναι ακόμη πιο περιορισμένος. Εξάλλου, η ύπαρξη σημαντικού και επιτακτικού εννόμου συμφέροντος μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις και υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής των προβλεπόμενων εγγυήσεων και μέτρων, να δικαιολογήσει ακόμη και τη σημαντική παραβίαση της ιδιωτικής ζωής ή άλλες σημαντικές επιπτώσεις στα συμφέροντα ή τα δικαιώματα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα⁶⁶.

⁶⁵ Φυσικά, μία από τις δυναμικές συνέπειες της εγκληματικότητας είναι η συλλογή και δημοσίευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αφορούν τους δράστες και τους υπόπτους τέλεσης αξιόποινων πράξεων. Ωστόσο, οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να υπόκεινται σε αυστηρές προϋποθέσεις και εγγυήσεις.

⁶⁶ Βλ. ενδεικτικά, το σκεπτικό της ομάδας εργασίας σε μια πλειάδα γνωμών και εγγράφων εργασίας:

- Γνώμη 4/2006 σχετικά με την ανακοίνωση περί της προτεινόμενης θέσπισης κανόνων από το US Department of Health and Human Services όσον αφορά τον έλεγχο των μεταδοτικών ασθενειών και τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους επιβάτες, της 20 Νοεμβρίου 2005 (έλεγχος των μεταδοτικών ασθενειών – Πρόταση CFR 42, τμήματα 70 και 71), η οποία δημοσιεύθηκε στις 14.06.2006 (WP 121), οσάκις υφίστανται συγκεκριμένες σοβαρές απειλές για τη δημόσια υγεία.

- Γνώμη 1/2006 σχετικά με τα συστήματα καταγγελίας παρατυπιών (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39), όπου η σοβαρότητα της εικαζόμενης αξιόποινης πράξης προτείνεται ως ένα από τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση.

- Έγγραφο εργασίας σχετικά με την επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στον χώρο εργασίας, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 29.05.2002 (WP 55), όπου σταθμίζεται το δικαίωμα του εργοδότη να λειτουργήσει αποτελεσματικά την επιχείρησή έναντι της ανθρώπινης αξιοπρέπειας του εργαζομένου, καθώς και του απορρήτου της αλληλογραφίας.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ο σημαντικός ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν οι διασφαλίσεις⁶⁷ όσον αφορά τον μετριασμό των αδικαιολόγητων επιπτώσεων για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, μεταβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το αποτέλεσμα της στάθμισης μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην υποσκελίζονται τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου της επεξεργασίας. Η χρήση διασφαλίσεων αφ' εαυτή ασφαλώς δεν επαρκεί για να δικαιολογήσει κάθε είδους επεξεργασία σε κάθε είδους πλαίσιο. Περαιτέρω, οι εν λόγω διασφαλίσεις πρέπει να είναι πρόσφορες και επαρκείς και να μετριάζουν πέραν πάσης αμφιβολίας και σε σημαντικό βαθμό τις επιπτώσεις για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Εισαγωγικά σενάρια

Πριν από την παροχή καθοδήγησης σχετικά με την ορθή διενέργεια της στάθμισης, τα ακόλουθα τρία εισαγωγικά σενάρια μπορούν να παράσχουν μια πρώτη εικόνα του τρόπου με τον οποίο μπορεί να συμβαίνει στην πραγματική ζωή η στάθμιση των συμφερόντων και δικαιωμάτων. Τα τρία παραδείγματα βασίζονται σε ένα απλό σενάριο που ξεκινά με μια ειδική προσφορά σε ιταλικά μη επί τόπου καταναλώσιμα τροφίμων. Τα παραδείγματα εισάγουν σταδιακά νέα στοιχεία, τα οποία καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο ανατρέπεται η ισορροπία συμφερόντων μέσω της αύξησης των επιπτώσεων σε βάρος των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Σενάριο 1: ειδική προσφορά από αλυσίδα καταστημάτων εστίασης που πωλεί πίτσες

Η Claudia παραγγέλνει μία πίτσα μέσω εφαρμογής του έξυπνου κινητού της τηλεφώνου, αλλά δεν επιλέγει τη μη αποθήκευση των στοιχείων της για σκοπούς εμπορικής προώθησης μέσω του δικτυακού τόπου της επιχείρησης εστίασης. Τα στοιχεία διεύθυνσής της και τα στοιχεία της πιστωτικής της κάρτας αποθηκεύονται για την παράδοση. Λίγες ημέρες αργότερα, η Claudia ανακαλύπτει στο γραμματοκιβώτιο του σπιτιού της εκπρωτικά κουπόνια για την αγορά παρόμοιων προϊόντων από την αλυσίδα που πωλεί πίτσες.

Σύντομη ανάλυση: η αλυσίδα έχει έννομο -αλλά όχι ιδιαίτερα επιτακτικό- συμφέρον να καταβάλλει προσπάθειες πώλησης όσο το δυνατόν περισσότερων προϊόντων της στους πελάτες της. Εξάλλου, δεν φαίνεται να υπάρχει σημαντική παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή της Claudia ή οποιαδήποτε άλλη αδικαιολόγητη επίπτωση σε βάρος των συμφερόντων και των δικαιωμάτων της. Τα δεδομένα και το πλαίσιο είναι σχετικά απλά (κατανάλωση πίτσας). Η αλυσίδα που πωλεί πίτσες παρέχει ορισμένες διασφαλίσεις: χρησιμοποιεί μόνο σχετικά περιορισμένες πληροφορίες (στοιχεία επικοινωνίας) και τα εκπρωτικά κουπόνια αποστέλλονται μέσω παραδοσιακού ταχυδρομείου. Επιπλέον, παρέχει μια απλή δυνατότητα επιλογής της μη αποθήκευσης των στοιχείων του εκάστοτε πελάτη για σκοπούς εμπορικής προώθησης μέσω του δικτυακού της τόπου.

Εν κατακλείδι, και λαμβανομένων επίσης υπόψη των διασφαλίσεων και των μέτρων που λαμβάνονται (περιλαμβανομένης της εύχρηστης επιλογής της μη αποθήκευσης των

⁶⁷ Μεταξύ των διασφαλίσεων περιλαμβάνονται, ενδεικτικά, αυστηροί περιορισμοί σχετικά με τον όγκο των συλλεγόμενων δεδομένων, η άμεση διαγραφή των δεδομένων μετά την χρήση, τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που θα εξασφαλίζουν τον λειτουργικό διαχωρισμό των δεδομένων, η πρόσφορη χρήση τεχνικών ανωνυμοποίησης, η ομαδοποίηση των δεδομένων, η χρήση τεχνολογιών βελτίωσης της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, της διαφάνειας και της λογοδοσίας, καθώς και η δυνατότητα απαλλαγής από την επεξεργασία. Βλ. περαιτέρω στην παράγραφο III. 3.4 (δ) και εξής.

δεδομένων), τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δεν φαίνεται να υπερισχύουν του εννόμου συμφέροντος της αλυσίδας που πωλεί πίτσες να προβαίνει στην ελάχιστη αυτή επεξεργασία των δεδομένων.

Σενάριο 2: στοχευμένη διαφήμιση για την ίδια ειδική προσφορά

Το πλαίσιο είναι ίδιο, αλλά αυτή τη φορά η αλυσίδα που πωλεί πίτσες δεν αποθηκεύει μόνο τα στοιχεία διεύθυνσης και πιστωτικής κάρτας της Claudia αλλά και το ιστορικό των πρόσφατων παραγγελιών της (κατά τα τρία τελευταία έτη). Επιπλέον, το ιστορικό αγορών συνδυάζεται με δεδομένα προερχόμενα από το σουπερμάρκετ όπου η Claudia πραγματοποιεί τις αγορές της μέσω Διαδικτύου, το οποίο τελεί υπό τη διαχείριση της ίδιας επιχείρησης. Η Claudia λαμβάνει από την αλυσίδα που πωλεί πίτσες ειδικές προσφορές και υλικό στοχευμένης διαφήμισης με βάση το ιστορικό των παραγγελιών της στις δύο επιμέρους υπηρεσίες. Λαμβάνει τις διαφημίσεις και τις ειδικές προσφορές τους τόσο στο Διαδίκτυο όσο και εκτός διαδικτύου, με κανονικό ταχυδρομείο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, και εισαγωγή στον δικτυακό τόπο της εταιρείας, καθώς και στην ιστοσελίδα της μια σειρά επιλεγμένων εταίρους (όταν προσβάσεις τους εν λόγω χώρους στον υπολογιστή ή μέσω του κινητού τηλεφώνου). Το ιστορικό περιήγησης (click-stream) παρακολουθείται επίσης. Τα δεδομένα θέσης παρακολουθούνται επίσης μέσω του κινητού της τηλεφώνου. Ένα λογισμικό ανάλυσης που λειτουργεί μέσω των αποθηκευμένων δεδομένων προβλέπει τις προτιμήσεις και τις χρονικές στιγμές και θέσεις στις οποίες το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι πιθανότερο να προβεί σε μια σημαντική αγορά, προτίθεται να πληρώσει υψηλότερο τίμημα, ενδέχεται να δελεασθεί από ένα συγκεκριμένο ποσοστό έκπτωσης ή καταλαμβάνεται από έντονη επιθυμία να απολαύσει τα αγαπημένα του επιδόρπια ή έτοιμα γεύματα⁶⁸. Η Claudia είναι σφόδρα ενοχλημένη από τις συνεχείς διαφημίσεις προσφορών που αφορούν μη επί τόπου καταναλώσιμα τρόφιμα και εμφανίζονται στην οθόνη του κινητού της τηλεφώνου ενόσω η ίδια ελέγχει τα δρομολόγια του λεωφορείου καθ' οδόν προς το σπίτι της και επιχειρεί να αντισταθεί στα διαφημιστικά μηνύματα.. Εξάλλου, δεν είναι σε θέση να εντοπίσει φιλικές προς τον χρήστη πληροφορίες ή έναν απλό τρόπο απενεργοποίησης των εν λόγω διαφημίσεων, παρ' όλο που η εταιρεία ισχυρίζεται ότι το σύνολο των δραστηριοτήτων της καλύπτεται από ρήτρα εξαίρεσης. Διαπίστωσε επίσης με έκπληξη ότι όταν μετακόμισε σε μια λιγότερο εύπορη γειτονιά έπαψε πλέον να λαμβάνει τις ειδικές προσφορές. Οι εν λόγω πρακτικές είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της μηνιαίας της δαπάνης για τρόφιμα κατά σχεδόν 10%. Ένας πιο εξοικειωμένος με τη σύγχρονη τεχνολογία φίλος της έδειξε ορισμένες εικασίες που διατυπώθηκαν σε ένα ιστολόγιο, σύμφωνα με τις οποίες το σουπερμάρκετ χρέωνε υψηλότερες τιμές για τις παραγγελίες που προέρχονταν από «κακές γειτονιές» για λόγους σχετικούς με τον στατιστικώς υψηλότερο κίνδυνο κρουσμάτων απάτης με πιστωτικές κάρτες σε ανάλογες περιπτώσεις. Η εταιρεία δεν διατύπωσε σχόλια και ισχυρίστηκε ότι η πολιτική των εκπτώσεων και ο αλγόριθμος που χρησιμοποιεί για να καθορίζει τις τιμές αποτελούν ιδιοκτησία της και δεν μπορούν να γνωστοποιηθούν.

Σύντομη ανάλυση: η φύση των δεδομένων και το πλαίσιο εξακολουθούν να είναι σχετικά απλά. Ωστόσο, η κλίμακα της συλλογής δεδομένων και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την άσκηση επιρροής στην Claudia (περιλαμβανομένων διαφόρων τεχνικών παρακολούθησης, της πρόβλεψης των χρονικών διαστημάτων και των τοποθεσιών όπου μεγιστοποιείται η λαχτάρα για φαγητό, καθώς και του γεγονότος ότι στα συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα η Claudia είναι πιο επιρρεπής στο να υποκύψει στον πειρασμό), είναι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του αντικτύπου της επεξεργασίας. Η έλλειψη διαφάνειας σχετικά με τη λογική που διέπει την επεξεργασία των δεδομένων από την επιχείρηση και η οποία ενδέχεται να είχε ως αποτέλεσμα τις de facto διακρίσεις ως προς τις τιμές με βάση τον τόπο υποβολής των παραγγελιών, καθώς και οι σημαντικές πιθανές οικονομικές επιπτώσεις στους πελάτες, ανατρέπουν σε τελική ανάλυση την ισορροπία των συμφερόντων ακόμη και στο σχετικά απλό πλαίσιο της αγοράς μη επί τόπου καταναλώσιμων τροφίμων και ειδών παντοπωλείου. Αντί να παρέχεται απλά η δυνατότητα αποποίησης της κατάρτισης τέτοιων προφίλ και της στοχευμένης διαφήμισης, κρίνεται αναγκαία η συγκατάθεση κατόπιν ενημέρωσης δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α), καθώς επίσης και βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 3 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Ως εκ τούτου, το άρθρο 7 στοιχείο στ) δεν αποτελεί βάσιμο νομικό λόγο για την επεξεργασία.

Σενάριο 3: χρήση των παραγγελιών τροφίμων για την αναπροσαρμογή των ασφαλιστρών υγείας

Οι καταναλωτικές συνήθειες της Claudia όσον αφορά τις πίτσες, περιλαμβανομένου του χρόνου και του περιεχομένου των παραγγελιών, πωλούνται από την αλυσίδα σε ασφαλιστική επιχείρηση, η οποία τις χρησιμοποιεί για να προσαρμόζει τα ασφαλιστρα υγείας.

Σύντομη ανάλυση: η εταιρία ασφάλισης υγείας ενδέχεται να έχει έννομο συμφέρον —στον βαθμό που το επιτρέπουν οι ισχύοντες κανονισμοί— να αξιολογεί τους κινδύνους υγείας των πελατών της και να χρεώνει διαφοροποιημένα ασφαλιστρα ανάλογα με τους διάφορους κινδύνους. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο συλλέγονται δεδομένα και η κλίμακα της συλλογής δεδομένων αφ' εαυτή είναι υπερβολική. Ένα λογικό άτομο στην κατάσταση της Claudia θα ήταν απίθανο να είχε προβλέψει ότι οι πληροφορίες σχετικά με την κατανάλωση πίτσας θα χρησιμοποιούνταν για τον υπολογισμό των ασφαλιστρών υγείας του.

Πέραν του υπερβολικού χαρακτήρα της κατάρτισης προφίλ και των ενδεχομένως ανακριβών συμπερασμάτων (η πίτσα θα μπορούσε να παραγγελθεί για κάποιον τρίτο), η συναγωγή ευαίσθητων δεδομένων (δεδομένα υγείας) από φαινομενικά αβλαβή δεδομένα (παραγγελίες μη επί τόπου καταναλώσιμων τροφίμων) συμβάλλει στην ανατροπή της υπέρ των συμφερόντων και των δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ισορροπίας. Τέλος, η επεξεργασία έχει επίσης σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις στην Claudia.

Σε τελική ανάλυση, στην παρούσα υπόθεση τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα υπερισχύουν των έννομων συμφερόντων της εταιρίας ασφάλισης υγείας. Ως εκ τούτου, το άρθρο 7 στοιχείο στ) δεν αποτελεί βάσιμο νομικό λόγο για την επεξεργασία. Επίσης είναι αμφίβολο εάν το άρθρο 7 στοιχείο α) θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως νομικός λόγος, λαμβανομένων υπόψη της υπερβολικά ευρείας κλίμακας της συλλογής δεδομένων και, ενδεχομένως, των περαιτέρω ειδικών περιορισμών βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

Τα ανωτέρω σενάρια και οι ενδεχόμενες παραλλαγές τους με την προσθήκη άλλων στοιχείων αναδεικνύουν την ανάγκη για ένα περιορισμένο αριθμό βασικών παραγόντων οι οποίοι θα συμβάλλουν στην εστίαση της εκτίμησης, καθώς και την ανάγκη για μια πραγματιστική προσέγγιση που θα επιτρέπει τη χρήση πρακτικών παραδοχών («εμπειρικοί κανόνες») και θα βασίζεται πρωτίστως στην εύλογη κρίση ενός λογικού προσώπου υπό τις εκάστοτε συγκεκριμένες περιστάσεις («εύλογες προσδοκίες»), καθώς και στις συνέπειες που συνεπάγεται η δραστηριότητα επεξεργασίας για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα («αντίκτυπος»).

boards:«Πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι η θέληση αποτελεί πεπερασμένο πόρο ο οποίος μπορεί να εξαντλείται και να αναπληρώνεται με την πάροδο του χρόνου.[10] Φανταστείτε ότι οι ανησυχίες σχετικά με την παχυσαρκία ωθούν τους καταναλωτές στην αποχή από τα αγαπημένα τους επισφαλή τρόφιμα. Έχει αποδειχθεί ότι σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα και τοποθεσίες η αντίσταση στην επιθυμία αυτή είναι αδύνατη. Τα μαζικά δεδομένα (big data) μπορούν να βοηθήσουν τους εμπόρους να κατανοήσουν ποιος είναι ο κατάλληλος χρόνος και ποιος ο κατάλληλος τρόπος για να προσεγγίσουν τους εν λόγω καταναλωτές με όπλο την τρωτότητά τους, πόσω μάλλον που αυτό συμβαίνει σε έναν κόσμο που περνά την ώρα του συνεχώς μπροστά σε μια οθόνη και όπου ακόμη και οι συσκευές μας γίνονται μέσα διαφήμισης».

III. 3.4. Βασικοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διενέργεια στάθμισης

Τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει ορισμένους χρήσιμους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διενέργεια στάθμισης. Οι παράγοντες αυτοί εξετάζονται στα ακόλουθα τέσσερα βασικά κεφάλαια του παρόντος τμήματος: α) εκτίμηση του εννόμου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας, β) επιπτώσεις σε βάρος των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, γ) προσωρινό αποτέλεσμα της στάθμισης και δ) πρόσθετες διασφαλίσεις από τον υπεύθυνο επεξεργασίας προκειμένου να αποφεύγονται αδικαιολόγητες επιπτώσεις σε βάρος των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα⁶⁹.

Κατά τη διενέργεια στάθμισης πρέπει πρώτα να εξετάζονται η φύση και η προέλευση του εννόμου συμφέροντος, καθώς και ο αντίκτυπος στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Η εκτίμηση αυτή πρέπει να λαμβάνει εξαρχής υπόψη τα μέτρα που ο υπεύθυνος επεξεργασίας σχεδιάζει να εφαρμόσει στο πλαίσιο της συμμόρφωσής του προς την οδηγία (π.χ., προκειμένου να διασφαλίζονται ο περιορισμός του σκοπού και η αναλογικότητα, σύμφωνα με το άρθρο 6, ή για την παροχή πληροφοριών στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα δυνάμει των άρθρων 10 και 11).

Μετά από την ανάλυση και τη στάθμιση των εννόμων συμφερόντων αμοιτέρων των μερών, ενδέχεται να προκύψει ένα «προσωρινό αποτέλεσμα της στάθμισης». Οσάκις το αποτέλεσμα της εκτίμησης εξακολουθεί να αφήνει αμφιβολίες, το επόμενο βήμα θα είναι η εκτίμηση του κατά πόσον η τυχόν εφαρμογή πρόσθετων διασφαλίσεων με στόχο την ενίσχυση της προστασίας του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα μπορεί να επαναπροσδιορίσει το αποτέλεσμα της στάθμισης των εννόμων συμφερόντων κατά τρόπο που θα νομιμοποιούσε την επεξεργασία.

α) Εκτίμηση του εννόμου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η έννοια του εννόμου συμφέροντος είναι αρκετά ευρεία, όπως αναλύεται στην παράγραφο III. 3.1 ανωτέρω, η φύση του εννόμου συμφέροντος διαδραματίζει καίριο ρόλο όσον αφορά τη στάθμιση των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας έναντι των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Ενώ είναι αδύνατη η διατύπωση αξιολογικών κρίσεων για όλα τα πιθανά έννομα συμφέροντα, είναι δυνατόν να δοθεί κάποια καθοδήγηση. Όπως προαναφέρθηκε, το έννομο συμφέρον μπορεί να είναι από ήσσονος σημασίας έως επιτακτικό και από γενικώς αποδεκτό έως αρκετά αμφιλεγόμενο.

ι) Άσκηση ενός θεμελιώδους δικαιώματος

Μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο «Χάρτης»)⁷⁰ και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («ΕΣΔΑ»), αρκετά ενδέχεται να έρχονται σε σύγκρουση με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και το δικαίωμα στην προστασία των

⁶⁹ Λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους, ορισμένα ειδικά ζητήματα που σχετίζονται με τις διασφαλίσεις θα εξετασθούν διεξοδικότερα σε αυτοτελή κεφάλαια και στις παραγράφους III. 3.5 και III. 3.6.

⁷⁰ Οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας καθώς και στις εθνικές αρχές μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ.

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η ελευθερία της έκφρασης και της ενημέρωσης⁷¹, η ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης⁷², το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα⁷³, καθώς και, για παράδειγμα, το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια⁷⁴, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας⁷⁵, την ελευθερία του επιχειρείν⁷⁶, το δικαίωμα ιδιοκτησίας⁷⁷, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου⁷⁸, το τεκμήριο αθωότητας και το δικαίωμα υπεράσπισης⁷⁹.

Προκειμένου να υπερισχύσει το έννομο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας, η επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να είναι «αναγκαία» και «αναλογική» για την άσκηση του οικείου θεμελιώδους δικαιώματος.

Για παράδειγμα, ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, είναι πολύ πιθανό να είναι αναγκαία και αναλογική για μια εφημερίδα η δημοσίευση συγκεκριμένων ενοχοποιητικών στοιχείων σχετικά με τις δαπάνες ενός υψηλόβαθμου κυβερνητικού αξιωματούχου που εμπλέκεται σε εικαζόμενο σκάνδαλο διαφθοράς. Από την άλλη πλευρά, δεν θα πρέπει να παρέχεται μια γενική άδεια δημοσίευσης από τα μέσα ενημέρωσης οιονδήποτε - ακόμη και μη συναφών - στοιχείων που αφορούν την ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων. Αυτές και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις εγείρουν κατά κανόνα πολύπλοκα προβλήματα όσον αφορά την αξιολόγηση. Η ειδική νομοθεσία, η νομολογία, η νομική επιστήμη, οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και οι κώδικες δεοντολογίας και άλλα επίσημα ή λιγότερο επίσημα πρότυπα ενδέχεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της παροχής καθοδήγησης για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης⁸⁰.

Κατά περίπτωση, στο ίδιο πλαίσιο, πρόσθετες διασφαλίσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο και να συμβάλουν στην επίτευξη μιας ενίοτε εύθραυστης ισορροπίας.

⁷¹ Άρθρο 11 του Χάρτη και άρθρο 10 της ΕΣΔΑ.

⁷² Άρθρο 13 του Χάρτη και άρθρα 9 και 10 της ΕΣΔΑ.

⁷³ Άρθρο 42 του Χάρτη. «Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής». Ανάλογα δικαιώματα πρόσβασης υφίστανται σε αρκετά κράτη μέλη όσον αφορά τα έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή δημοσίων φορέων των εν λόγω κρατών μελών.

⁷⁴ Άρθρο 6 του Χάρτη και άρθρο 5 της ΕΣΔΑ.

⁷⁵ Άρθρο 10 του Χάρτη και άρθρο 9 της ΕΣΔΑ.

⁷⁶ Άρθρο 16 του Χάρτη.

⁷⁷ Άρθρο 17 του Χάρτη και άρθρο 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 1 της ΕΣΔΑ.

⁷⁸ Άρθρο 47 του Χάρτη και άρθρο 6 της ΕΣΔΑ.

⁷⁹ Άρθρο 48 του Χάρτη και άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ.

⁸⁰ Όσον αφορά τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζονται σε περιπτώσεις που αφορούν την ελευθερία έκφρασης, η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση. Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του ΕΔΑΔ στην υπόθεση von Hannover κατά Γερμανίας (αριθ. 2), της 7ης Φεβρουαρίου 2012, ειδικότερα τις σκέψεις 95-126. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι το άρθρο 9 της οδηγίας («Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ελευθερία έκφρασης») επιτρέπει στα κράτη μέλη να «προβλέπουν εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από [ορισμένες διατάξεις της οδηγίας] για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης» εφόσον είναι «αναγκαίες ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης».

ii) Δημόσια συμφέροντα/τα συμφέροντα της ευρύτερης κοινότητας

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενδέχεται να θελήσει να επικαλεστεί το δημόσιο συμφέρον ή το συμφέρον της ευρύτερης κοινότητας (ανεξαρτήτως του κατά πόσον αυτό προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία ή τους εθνικούς κανονισμούς). Για παράδειγμα, μια φιλανθρωπική οργάνωση ενδέχεται να επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς ιατρικής έρευνας. Μια μη κερδοσκοπική οργάνωση ενδέχεται να πράττει το ίδιο με στόχο την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης κατά της κυβερνητικής διαφθοράς.

Το ίδιο μπορεί να ισχύει οσάκις το ιδιωτικό επιχειρηματικό συμφέρον μιας επιχείρησης συμπίπτει σε κάποιον βαθμό με το δημόσιο συμφέρον. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, όσον αφορά την καταπολέμηση της οικονομικής απάτης ή άλλης δόλιας χρήσης των υπηρεσιών⁸¹. Ο πάροχος μιας υπηρεσίας ενδέχεται να έχει έννομο επιχειρηματικό συμφέρον να διασφαλίσει ότι οι πελάτες του δεν θα κάνουν κατάχρηση της υπηρεσίας (ή δεν θα είναι σε θέση να κάνουν χρήση της υπηρεσίας χωρίς πληρωμή), ενώ ταυτόχρονα οι πελάτες της επιχείρησης, οι φορολογούμενοι και το ευρύ κοινό έχουν επίσης έννομο συμφέρον να αποθαρρύνονται και να διαπιστώνονται μετά την τέλεσή τους οι δόλιες δραστηριότητες που συνιστούν απάτη.

Σε γενικές γραμμές, το γεγονός ότι ένας υπεύθυνος επεξεργασίας ενεργεί όχι μόνο προς το ίδιο έννομο συμφέρον (π.χ. το επιχειρηματικό του συμφέρον), αλλά επίσης προς το συμφέρον της ευρύτερης κοινότητας, μπορεί να προσδώσει μεγαλύτερη «βαρύτητα» στο εν λόγω συμφέρον. Όσο πιο επιτακτικό είναι το δημόσιο συμφέρον ή το συμφέρον της ευρύτερης κοινότητας και όσο πιο σαφής η αναγνώρισή του και η προσδοκία της κοινότητας και των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αναλάβει δράση και να επεξεργάζεται δεδομένα κατά την επιδίωξή του, τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα έχει κατά τη στάθμιση των εννόμων συμφερόντων.

Εξάλλου, η «επιβολή του νόμου από ιδιωτικούς φορείς» δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τη νομιμοποίηση παρεμβατικών πρακτικών ή τυχόν εφαρμογή των οποίων από δημόσια αρχή απαγορεύεται δυνάμει της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με το αιτιολογικό ότι οι εν λόγω δραστηριότητες της δημόσιας αρχής θα παρακώλυαν την ιδιωτική ζωή των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα χωρίς να πληρούν τα αυστηρά κριτήρια του άρθρου 8 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ.

iii) Άλλα έννομα συμφέροντα

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως ήδη αναφέρθηκε στην παράγραφο III. 2, το πλαίσιο στο οποίο προκύπτει το έννομο συμφέρον μπορεί να είναι συναφές με κάποιο από τα πλαίσια στα οποία εφαρμόζονται οι άλλοι νομικοί λόγοι, ιδίως οι νομικοί λόγοι του άρθρου 7 στοιχείο β) (σύμβαση), του άρθρου 7 στοιχείο γ) (νομική υποχρέωση) ή του άρθρου 7 στοιχείο ε) (έργο δημοσίου συμφέροντος). Για παράδειγμα, μια δραστηριότητα επεξεργασίας δεδομένων ενδέχεται να μην είναι απολύτως αναγκαία, όμως να εξακολουθεί να είναι συναφής με την εκτέλεση μιας σύμβασης. Επίσης, ο νόμος μπορεί μόνο να επιτρέπει την επεξεργασία ορισμένων δεδομένων, όχι όμως να την απαιτεί. Όπως είδαμε, δεν είναι πάντα εύκολο να χαραχθεί μια σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ των διαφόρων νομικών λόγων, αλλά τούτο

⁸¹ Βλ., για παράδειγμα, «Παράδειγμα 21: Εξόρυξη έξυπνων δεδομένων μέτρησης με στόχο την ανίχνευση δόλιων χρήσεων ενέργειας», γνώμη της ομάδας εργασίας 3/2013 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (προαναφερθείσα στην υποσημείωση 9), σ. 67.

καθιστά ακόμη πιο σημαντική την ανάλυση της εκάστοτε περίπτωσης βάσει του κριτηρίου στάθμισης του άρθρου 7 στοιχείο στ).

Στην προκείμενη περίπτωση, όπως και σε όλες τις άλλες πιθανές περιπτώσεις που δεν έχουν ακόμη αναφερθεί, όσο πιο επιτακτικό είναι το έννομο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας και όσο πιο σαφής η αναγνώρισή του και η προσδοκία της κοινότητας ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αναλάβει δράση και να επεξεργάζεται δεδομένα κατά την επιδίωξή του, τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα έχει κατά τη στάθμιση των εννόμων συμφερόντων⁸². Έτσι οδηγούμαστε στο ακόλουθο γενικότερο σημείο.

iv) Νομική και πολιτισμική/κοινωνική αναγνώριση της νομιμότητας των συμφερόντων

Σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, έχει ασφαλώς σημασία και το κατά πόσον το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους επιτρέπει ρητώς (ακόμη και αν δεν το απαιτεί) στους υπεύθυνους επεξεργασίας να λαμβάνουν μέτρα κατά την επιδίωξη του εκάστοτε δημόσιου ή ιδιωτικού συμφέροντος. Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η ύπαρξη δεόντως εγκριθεισών, μη δεσμευτικών κατευθυντηρίων αρχών που έχουν εκδοθεί από αρμόδιους φορείς -για παράδειγμα, από ρυθμιστικούς οργανισμούς- και ενθαρρύνουν τους υπεύθυνους επεξεργασίας να προβαίνουν σε επεξεργασία δεδομένων κατά την επιδίωξη του εκάστοτε οικείου συμφέροντος.

Η συμμόρφωση προς οιοσδήποτε μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες έχουν καταρτισθεί από τις αρχές προστασίας δεδομένων ή από άλλους συναφείς φορείς και διαλαμβάνουν περί των όρων επεξεργασίας δεδομένων είναι επίσης πιθανό να συμβάλει στη αίσια έκβαση της εφαρμογής του κριτηρίου στάθμισης. Οι πολιτιστικές και κοινωνικές προσδοκίες, ακόμη και όταν δεν αντανακλώνται άμεσα στις νομοθετικές ή κανονιστικές πράξεις, μπορούν επίσης να διαδραματίσουν ρόλο και να βοηθήσουν ώστε να γείρει η πλάστιγγα προς τη μια ή την άλλη πλευρά.

Όσο πιο ρητά αναγνωρίζεται σε νομικές ή άλλες κανονιστικές πράξεις —είτε αυτές είναι δεσμευτικές είτε όχι για τον υπεύθυνο της επεξεργασίας— ή ακόμη και από την πολιτισμική πραγματικότητα της εκάστοτε κοινωνίας εν τη απουσία ειδικής νομικής βάσης ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αναλάβει δράση και να επεξεργάζεται δεδομένα κατά την επιδίωξη συγκεκριμένου συμφέροντος, τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα έχει το εν λόγω έννομο συμφέρον κατά τη στάθμιση⁸³.

⁸² Ασφαλώς, η αξιολόγηση πρέπει επίσης να περιλαμβάνει έναν προβληματισμό σχετικά με την πιθανή ζημία που θα υποστούν ο υπεύθυνος επεξεργασίας, τρίτοι ή η ευρύτερη κοινότητα εάν δεν πραγματοποιηθεί η επεξεργασία των δεδομένων.

⁸³ Ωστόσο, το συμφέρον αυτό δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για τη νομιμοποίηση παρεμβατικών πρακτικών οι οποίες διαφορετικά δεν θα πληρούσαν τα κριτήρια του άρθρου 8 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ.

β) Ο αντίκτυπος στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα

Η εξέταση του άλλου σκέλους της στάθμισης οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο αντίκτυπος της επεξεργασίας στα συμφέροντα ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα αποτελούν ένα καίριας σημασίας κριτήριο. Η πρώτη υποενότητα περιγράφει σε γενικές γραμμές τη μέθοδο εκτίμησης του αντικτύπου στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Σε επιμέρους υποενότητες αναλύονται τα διάφορα στοιχεία που ενδέχεται να είναι χρήσιμα στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβανομένης της φύσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, του τρόπου επεξεργασίας των πληροφοριών, των βάσιμων προσδοκιών των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και το καθεστώς του υπευθύνου επεξεργασίας και του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Θα πραγματοποιηθεί επίσης σύντομη εξέταση των πτυχών που σχετίζονται με πιθανούς παράγοντες επικινδυνότητας οι οποίοι ενέχουν επιπτώσεις για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, της σοβαρότητας των τυχόν επιπτώσεων και της πιθανότητας επέλευσης των κινδύνων.

i) Εκτίμηση αντικτύπου

Κατά την εκτίμηση του αντικτύπου⁸⁴ της επεξεργασίας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές συνέπειες. Ως τέτοιες λογίζονται οι ενδεχόμενες μελλοντικές αποφάσεις ή ενέργειες τρίτων μερών, καθώς και περιπτώσεις στις οποίες η επεξεργασία μπορεί να συνεπάγεται αποκλεισμό ή διακριτική μεταχείριση προσώπων, δυσφήμιση ή, γενικότερα, καταστάσεις οι οποίες ενέχουν κίνδυνο βλάβης της φήμης, της διαπραγματευτικής ισχύος ή της αυτονομίας του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Πέραν των δυσμενών καταστάσεων που μπορούν να προβλεφθούν στην εκάστοτε περίπτωση, πρέπει να συνεκτιμάται ο γενικότερος συναισθηματικός αντίκτυπος, όπως η ταραχή, ο φόβος και την ενόχληση που μπορεί να προκληθεί στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα σε περίπτωση απώλειας του ελέγχου του επί των πληροφοριών που το αφορούν, ή σε περίπτωση κακόβουλης χρήσης ή διαρροής τους –για παράδειγμα μέσω διάδοσης στο Διαδίκτυο. Δεόντως υπόψη πρέπει να ληφθούν και οι ενδεχομένως ανασταλτικές συνέπειες της συνεχούς παρακολούθησης/εποπτείας στα υπό προστασία δικαιώματα, όπως η ελευθερία της έρευνας ή η ελευθερία του λόγου.

Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας, είναι καίριας σημασίας να γίνει αντιληπτό ότι ο «αντίκτυπος» είναι μια έννοια πολύ πιο ευρεία από τη βλάβη που προκαλείται σε ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Ο «αντίκτυπος» όπως χρησιμοποιείται στην παρούσα γνώμη καλύπτει κάθε πιθανή (δυννητική ή πραγματική) συνέπεια της επεξεργασίας δεδομένων. Για λόγους σαφήνειας, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη έννοια δεν σχετίζεται με την έννοια της παραβίασης δεδομένων και ότι είναι πολύ πιο ευρεία από τις συνέπειες που μπορεί να έχει μια τέτοια παραβίαση. Απεναντίας, η έννοια του αντικτύπου που χρησιμοποιείται εν προκειμένω καλύπτει τους διάφορους τρόπους με τους οποίους ένα πρόσωπο μπορεί να επηρεαστεί –θετικά ή αρνητικά– από την επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν.⁸⁵

Είναι επίσης σημαντικό να γίνει αντιληπτό ότι πολύ συχνά ο αρνητικός αντίκτυπος για το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα αποτελεί το σωρευτικό αποτέλεσμα μιας σειράς συνδεδεμένων και ασύνδετων συμβάντων, γεγονός το οποίο καθιστά δυσχερή τον

⁸⁴ Η εν λόγω εκτίμηση αντικτύπου πρέπει να γίνεται αντιληπτή στο πλαίσιο του άρθρου 7 στοιχείο στ). Με άλλα λόγια, δεν πρόκειται για «ανάλυση κινδύνου» ή «εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την προστασία δεδομένων» στο πλαίσιο του προτεινόμενου κανονισμού (άρθρα 33 και 34) και των διαφόρων σχετικών τροπολογιών της επιτροπής LIBE. Το ζήτημα της ενδεδειγμένης μεθοδολογίας σε μια «ανάλυση κινδύνου» ή σε μια «εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την προστασία δεδομένων» εξέρχεται του πλαισίου της παρούσας γνώμης. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι –σε κάθε περίπτωση– η εκτίμηση αντικτύπου βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) μπορεί αφενός να αποτελέσει σημαντική παράμετρο της «ανάλυσης κινδύνου» ή της «εκτίμησης επιπτώσεων σχετικά με την προστασία δεδομένων» και, αφετέρου, να συμβάλει στον προσδιορισμό περιπτώσεων στις οποίες πρέπει να ζητηθεί η γνώμη της αρχής προστασίας δεδομένων.

⁸⁵ Ο κίνδυνος οικονομικής βλάβης, για παράδειγμα σε περίπτωση παραβίασης δεδομένων με αποτέλεσμα τη διαρροή χρηματοοικονομικών πληροφοριών που επρόκειτο να τηρηθούν εμπιστευτικές και, κατ' επέκταση, κρούσματα πλαστοπροσωπίας ή άλλες μορφές απάτης, ή ο κίνδυνος σωματικής βλάβης, οδύνης, πόνου, ταλαιπωρίας και υποβάθμισης της ποιότητας ζωής που ενέχει, για παράδειγμα, η παραποίηση ιατρικών αρχείων και η τυχόν εσφαλμένη χορήγηση θεραπείας σε κάποιον ασθενή πρέπει σε κάθε περίπτωση να λαμβάνεται δεόντως υπόψη, μολονότι δεν περιορίζεται επ' ουδενί σε καταστάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ). Οι κίνδυνοι αυτοί δεν είναι οι μόνοι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση αντικτύπου σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο στ).

προσδιορισμό τόσο της πράξης επεξεργασίας όσο και του υπευθύνου επεξεργασίας που διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη δυσμενή για το πρόσωπο έκβαση.

Δεδομένου ότι, στο συγκεκριμένο πλαίσιο, τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα συχνά δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν αποζημίωση για κάποια βλάβη την οποία υπέστησαν, ακόμη και εάν η οι επιπτώσεις της είναι απτές, γίνεται πιο επιτακτική η ανάγκη να δοθεί έμφαση στην πρόληψη και να διασφαλιστεί ότι η επεξεργασία δεδομένων επιτρέπεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο συνεπαγόμενος κίνδυνος αδικαιολόγητου αρνητικού αντικτύπου στα συμφέροντα ή στα θεμελιώδη δικαιώματα και στις ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι μηδαμινός ή ελάχιστος.

Στη συνέχεια περιγράφονται ορισμένες παράμετροι της κλασικής μεθοδολογίας εκτίμησης κινδύνου, συγκεκριμένα η ορολογία και οι μέθοδοι που μπορούν να χρησιμεύσουν για τον σκοπό της εκτίμησης αντικτύπου. Ωστόσο, η παράθεση μιας ολοκληρωμένης μεθοδολογίας εκτίμησης αντικτύπου –κατά την έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ) ή υπό ένα ευρύτερο πρίσμα– εξέρχεται του πλαισίου της παρούσας γνώμης.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να προσδιοριστούν οι αιτίες του δυνητικού αντικτύπου στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Μία από τις παραμέτρους που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι η πιθανότητα επέλευσης του κινδύνου. Για παράδειγμα, η πρόσβαση στο Διαδίκτυο, οι ανταλλαγές δεδομένων με τοποθεσίες εκτός της ΕΕ, οι διασυνδέσεις με άλλα συστήματα και ο υψηλός βαθμός ετερογένειας ή μεταβλητότητας των συστημάτων αποτελούν τρωτά σημεία τα οποία μπορούν να εκμεταλλευθούν οι ηλεκτρονικοί πειρατές. Η πιθανότητα μετατροπής των συγκεκριμένων παραγόντων επικινδυνότητας σε υπαρκτούς κινδύνους είναι σχετικά μεγάλη. Απεναντίας, σε ένα ομοιογενές, σταθερό σύστημα χωρίς διασυνδέσεις, το οποίο δεν είναι συνδεδεμένο στο Διαδίκτυο, οι πιθανότητες διακύβευσης της ασφάλειας των δεδομένων είναι μακράν λιγότερες.

Μια άλλη παράμετρος της εκτίμησης κινδύνου είναι η σοβαρότητα των συνεπειών ενός υπαρκτού κινδύνου. Ο βαθμός σοβαρότητας μπορεί να είναι μικρός (για παράδειγμα η επιβάρυνση που προκαλεί η ανάγκη εκ νέου καταχώρισης προσωπικών στοιχείων επικοινωνίας που απώλεσε ο υπεύθυνος της επεξεργασίας δεδομένων) έως πολύ μεγάλος (π.χ. η απώλεια ζωής σε περίπτωση διαρροής της θέσης προστατευομένων προσώπων σε εγκληματίες ή η εξ αποστάσεως διακοπή, μέσω έξυπνων συσκευών μέτρησης, της ηλεκτρικής τροφοδοσίας υπό ακραίες καιρικές συνθήκες ή συνθήκες κρίσιμες για την υγεία ενός προσώπου).

Για τη συνολική εκτίμηση του πιθανού αντικτύπου αξιοποιούνται οι δύο αυτές βασικές παράμετροι –αφενός η πιθανότητα επέλευσης του κινδύνου και, αφετέρου, η σοβαρότητα των συνεπειών.

Τέλος, μια σημαντική παράμετρος που δεν πρέπει να παραβλέπεται κατά την εφαρμογή της μεθόδου είναι το γεγονός ότι η εκτίμηση αντικτύπου κατά την έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ) δεν αποτελεί αυτοματοποιημένη και αμιγώς ποσοτική διαδικασία. Στα τυπικά σενάρια αξιολόγησης κινδύνου, η παράμετρος της «σοβαρότητας» μπορεί να λαμβάνει υπόψη και τον αριθμό των προσώπων που ενδεχομένως επηρεάζονται. Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι προσεκτικής ανάλυσης χρήζουν και οι πράξεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν αντίκτυπο σε μικρό αριθμό προσώπων, ή ακόμη και σε

ένα και μοναδικό πρόσωπο –ιδίως εάν ο αντίκτυπος σε κάθε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο είναι δυνητικά σημαντικός.

ii) Φύση των δεδομένων

Είναι σημαντικό, εν πρώτοις, να αξιολογείται το κατά πόσον η επεξεργασία αφορά δεδομένα τα οποία θεωρούνται ευαίσθητα, είτε διότι εμπίπτουν στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων του άρθρου 8 της οδηγίας, ή για άλλους λόγους, όπως στην περίπτωση των βιομετρικών δεδομένων, των γενετικών πληροφοριών, των στοιχείων επικοινωνίας, των δεδομένων θέσης και άλλου είδους πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που χρήζουν ειδικής προστασίας.⁸⁶

Για παράδειγμα, σύμφωνα με την άποψη της ομάδας εργασίας, κατά γενικό κανόνα, η χρήση στοιχείων βιομετρίας για λόγους γενικής ασφάλειας περιουσίας και προσώπων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως έννομο συμφέρον το οποίο προέχει των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Αντιθέτως, βιομετρικά δεδομένα όπως τα δακτυλικά αποτυπώματα ή/και η σάρωση της ίριδας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διασφάλιση ενός χώρου υψηλού κινδύνου, όπως ένα εργαστήριο όπου ερευνώνται επικίνδυνοι ιοί, υπό την προϋπόθεση ότι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας έχει αποδείξει την ύπαρξη ειδικών συνθηκών που συνιστούν σημαντικό κίνδυνο.⁸⁷

Ισχύει εν γένει ότι όσο πιο ευαίσθητες είναι οι πληροφορίες τόσο περισσότερες είναι οι ενδεχόμενες συνέπειες για το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Κάτι τέτοιο δεν συνεπάγεται, ωστόσο, ότι επιτρέπεται βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) η επεξεργασία δεδομένων τα οποία φαίνονται από μόνα τους αβλαβή. Ακόμη και αυτά τα δεδομένα μπορούν, ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η επεξεργασία τους, να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα πρόσωπα, όπως θα περιγραφεί στο σημείο iii) κατωτέρω.

Υπό το πρίσμα αυτό, σημασία μπορεί να έχει και το κατά πόσον τα δεδομένα έχουν δημοσιοποιηθεί από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται ή από τρίτα πρόσωπα. Εν προκειμένω, είναι πρωτίστως σημαντικό να επισημανθεί ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ακόμη και εάν έχουν δημοσιοποιηθεί, εξακολουθούν να θεωρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, και, ως εκ τούτου, η επεξεργασία τους εξακολουθεί να προϋποθέτει κατάλληλες εγγυήσεις.⁸⁸ Το άρθρο 7 στοιχείο στ) δεν επιτρέπει την άνευ όρων

⁸⁶ Στην πρόταση κανονισμού της Επιτροπής για την προστασία δεδομένων, σε συνδυασμό με τις τροπολογίες που προτείνονται από την επιτροπή LIBE, τα βιομετρικά δεδομένα και οι γενετικές πληροφορίες θεωρούνται ειδικές κατηγορίες δεδομένων. Βλέπε τροπολογία 103 σχετικά με το άρθρο 9 στην τελική έκθεση της επιτροπής LIBE. Για τη σχέση μεταξύ των άρθρων 7 και 8 της οδηγίας 95/46/EK, βλ. παράγραφο II. 1.2 ανωτέρω στις σελίδες 14-15.

⁸⁷ Βλ. γνώμη 3/2012 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τις εξελίξεις στις βιομετρικές τεχνολογίες (WP193). Βλ. επίσης γνώμη 4/2009 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Καταπολέμησης της Φαρμακοδιέγερσης (WADA) (παρατίθεται στην υποσημείωση 32 ανωτέρω), όπου η ομάδα εργασίας τονίζει ότι το άρθρο 7 στοιχείο στ) δεν αποτελεί, στο πλαίσιο των ερευνών για την καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης, έγκυρο λόγο για την επεξεργασία ιατρικών δεδομένων και δεδομένων που σχετίζονται με παραβάσεις, δεδομένης της «σοβαρότητας των εισβολών στην ιδιωτική ζωή». Η επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 8 παράγραφος 4 ή 5 της οδηγίας.

⁸⁸ Βλ. γνώμη 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (παρατίθεται στην υποσημείωση 9 ανωτέρω) και γνώμη 06/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με την περαιτέρω χρήση ανοιχτών δεδομένων και πληροφοριών του δημόσιου τομέα («ΠΔΤ»), η οποία εκδόθηκε στις 05.06.2013 (WP207).

επαναχρησιμοποίηση και επεξεργασία δημοσίως διαθέσιμων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Παρόλα αυτά, η δημοσιοποίηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να αποτελέσει παράμετρο της εκτίμησης, ιδίως εάν πραγματοποιήθηκε με την εύλογη προσδοκία περαιτέρω χρήσης των δεδομένων για συγκεκριμένους σκοπούς (π.χ. για σκοπούς έρευνας ή για σκοπούς που σχετίζονται με τη διαφάνεια και την υποχρέωση λογοδοσίας).

iii) Ο τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων

Υπό μια ευρεία έννοια, η εκτίμηση αντικτύπου μπορεί να εξετάζει το κατά πόσον τα δεδομένα καθίστανται διαθέσιμα στο κοινό ή διατίθενται με οποιονδήποτε άλλο τρόπο σε πλήθος προσώπων, ή το εάν υποβάλλεται σε επεξεργασία ή συνδυάζεται με άλλα δεδομένα μεγάλος όγκος δεδομένων (π.χ. στην περίπτωση της διαμόρφωσης γενικής εικόνας προσώπου (προφίλ) για σκοπούς επιβολής του νόμου, εμπορικούς ή άλλους σκοπούς). Από την επεξεργασία αβλαβών, εκ πρώτης όψεως, δεδομένων σε μεγάλη κλίμακα και σε συνδυασμό με άλλα δεδομένα είναι δυνατόν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με πιο ευαίσθητα δεδομένα, όπως προέκυψε ανωτέρω σύμφωνα με το σενάριο 3 όπου περιγράφεται η σχέση μεταξύ συνηθειών κατανάλωσης πίτσας και ασφαλιστρών υγείας.

Πέραν του ότι μπορεί ενδεχομένως να οδηγήσει στην επεξεργασία πιο ευαίσθητων δεδομένων, από μια τέτοια ανάλυση είναι δυνατόν να προκύψουν αλλόκοτες, μη αναμενόμενες και ενίοτε ακόμη και ανακριβείς προβλέψεις, για παράδειγμα σχετικά με τη συμπεριφορά ή την προσωπικότητα των ενδιαφερόμενων προσώπων. Ανάλογα με τη φύση και τον αντίκτυπό τους, οι προβλέψεις αυτές μπορούν να είναι εξαιρετικά παρεμβατικές στην ιδιωτική ζωή των προσώπων.⁸⁹

Η ομάδα εργασίας επεσήμανε επίσης σε προηγούμενη γνώμη της τους εγγενείς κινδύνους ορισμένων λύσεων σε θέματα ασφάλειας (συμπεριλαμβανομένων των τειχών προστασίας (firewall) και του λογισμικού για την αντιμετώπιση των ιών και των ανεπιθύμητων μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (spam)), καθώς τέτοιου είδους λύσεις μπορούν να οδηγήσουν σε ευρείας κλίμακας χρήση της τεχνολογίας πλήρους ελέγχου πακέτων («deep packet inspection»), η οποία μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τη στάθμιση των δικαιωμάτων.⁹⁰

Γενικά, όσο πιο αρνητικός ή αβέβαιος είναι ο αντίκτυπος της επεξεργασίας, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες να θεωρηθεί εν τέλει νόμιμη η επεξεργασία. Κατά συνέπεια, είναι σκόπιμο να διερευνάται η διαθεσιμότητα εναλλακτικών μεθόδων για την επίτευξη των στόχων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, οι οποίες να έχουν λιγότερο αρνητικές συνέπειες για το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Για τον σκοπό αυτής της διερεύνησης μπορεί να χρησιμοποιείται η εκτίμηση επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής ή των δεδομένων, ανάλογα με την περίπτωση.

iv) Βάσιμες προσδοκίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα

⁸⁹ Βλ. παράγραφο III. 2.5 και παράρτημα 2 (μαζικά δεδομένα και ανοιχτά δεδομένα) της γνώμης σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (παρατίθεται στην υποσημείωση 9 ανωτέρω).

⁹⁰ Βλέπε παράγραφο 3.1 της γνώμης 1/2009 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τις προτάσεις τροποποίησης της οδηγίας 2002/58/EK για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (WP159).

Άκρως σχετικές με το υπό εξέταση θέμα είναι οι βάσιμες προσδοκίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα όσον αφορά τη χρήση και τη γνωστοποίηση των δεδομένων. Όπως επιστημάνθηκε επίσης σε σχέση με την ανάλυση της αρχής περιορισμού του σκοπού⁹¹, «είναι σημαντικό να εξετασθεί εάν το καθεστώς του υπευθύνου της επεξεργασίας δεδομένων⁹², η φύση της σχέσης ή της παρεχόμενης υπηρεσίας⁹³, ή οι ισχύουσες νομικές ή συμβατικές υποχρεώσεις (ή άλλες υποσχέσεις που δόθηκαν κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων) μπορεί να δημιουργήσει βάσιμες προσδοκίες για ενίσχυση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των δεδομένων και πιο αυστηρούς περιορισμούς ως προς την περαιτέρω χρήση τους. Γενικά, όσο πιο συγκεκριμένο είναι το πλαίσιο συλλογής των δεδομένων, τόσο περισσότεροι είναι οι περιορισμοί που ενδεχομένως εφαρμόζονται. Ομοίως στην περίπτωση αυτή η στάθμιση πρέπει να βασίζεται στα πραγματικά περιστατικά και όχι στους γενικούς όρους της συμβατικής ή άλλης σχέσης.

ν) Καθεστώς του υπευθύνου επεξεργασίας και του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα

Σημαντικό ρόλο στην εκτίμηση του αντικτύπου της επεξεργασίας των δεδομένων διαδραματίζει και το καθεστώς του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα όπως και το καθεστώς του υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων. Ο συσχετισμός δυνάμεων μεταξύ του υπευθύνου επεξεργασίας των και του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα καθορίζεται από το εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι φυσικό πρόσωπο ή μικρή επιχείρηση, μεγάλη πολυεθνική εταιρεία ή δημόσια υπηρεσία, και ανάλογα με τις εκάστοτε περιστάσεις. Για παράδειγμα, μια μεγάλη πολυεθνική εταιρεία μπορεί να έχει περισσότερους πόρους και μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ από ό,τι το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, με αποτέλεσμα να της είναι πιο εύκολο να επιβάλει αυτό που αντιλαμβάνεται ως «έννομο συμφέρον» της εις βάρος του προσώπου αυτού, ιδίως δε σε περίπτωση που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά. Εάν η εταιρεία αφηθεί να ενεργεί χωρίς έλεγχο, μπορεί να προκληθεί βλάβη στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Η κατάχρηση αυτής της πλεονεκτικής θέσης αποτρέπεται από τη νομοθεσία περί ανταγωνισμού και προστασίας του καταναλωτή. Με τον ίδιο τρόπο, η νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων θα μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αποτροπή τυχόν αδικαιολόγητης προσβολής των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Εξίσου σημαντικό είναι και το καθεστώς του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Αν και η στάθμιση πρέπει καταρχήν να αφορά τον μέσο άνθρωπο, είναι ενίοτε πρόσφορη η εφαρμογή μιας περιπτωσιολογικής προσέγγισης: για παράδειγμα, θα ήταν σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι παιδί⁹⁴ ή το εάν ανήκει σε ένα πιο ευάλωτο τμήμα του πληθυσμού το οποίο χρήζει ειδικής

⁹¹ Βλέπε σελίδες 24-25 της γνώμης 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (παρατίθεται στην υποσημείωση 9).

⁹² «Εάν, για παράδειγμα, είναι δικηγόρος ή γιατρός».

⁹³ «Όπως, για παράδειγμα, υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους για την προσωπική διαχείριση εγγράφων, υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ημερολόγια, συσκευές ηλεκτρονικής ανάγνωσης με δυνατότητες καταγραφής σημειώσεων και διάφορες εφαρμογές ηλεκτρονικής καταγραφής της προσωπικής καθημερινότητας (life-logging) που μπορεί να περιέχουν πληροφορίες άκρως προσωπικού χαρακτήρα».

⁹⁴ Βλ. γνώμη 2/2009 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία προσωπικών δεδομένων παιδιών (γενικές κατευθυντήριες γραμμές και η ειδική περίπτωση των σχολείων), η οποία εκδόθηκε τις 11.02.2009 (WP160). Στη συγκεκριμένη γνώμη δίνεται έμφαση στην ιδιαίτερη ευάλωτη θέση του παιδιού και, στην

προστασίας, όπως τα άτομα που πάσχουν από ψυχικές νόσους, οι αιτούντες άσυλο ή οι ηλικιωμένοι. Εξυπακούεται ότι σημασία έχει και το κατά πόσον το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι μισθωτός, φοιτητής, ασθενής ή το εάν υπάρχει άλλης μορφής ανισορροπία στη σχέση μεταξύ του προσώπου αυτού και του υπευθύνου επεξεργασίας. Είναι σημαντικό επίσης να αξιολογείται η επίδραση της επεξεργασίας σε συγκεκριμένα πρόσωπα.

Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι όλες οι αρνητικές συνέπειες για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα δεν σταθμίζονται με τον ίδιο τρόπο. Σκοπός της στάθμισης βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) δεν είναι να αποσοβηθεί κάθε αρνητική συνέπεια για τα υποκείμενα των δεδομένων, αλλά να αποφευχθούν οι δυσανάλογες επιπτώσεις. Αυτή είναι μια κρίσιμη διαφορά. Για παράδειγμα, η δημοσίευση σε μια εφημερίδα ενός επαρκώς τεκμηριωμένου και αξιόπιστου άρθρου με θέμα καταγγελίες περί κυβερνητικής διαφθοράς μπορεί να βλάπτει τη φήμη των εμπλεκόμενων αξιωματούχων και να έχει σοβαρές επιπτώσεις, όπως μεταξύ άλλων το πλήγμα της αξιοπιστίας τους, ήττα στις εκλογές ή φυλάκιση, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν καλύπτεται από το άρθρο 7 στοιχείο στ).⁹⁵

γ) Προσωρινή στάθμιση

Κατά τη στάθμιση των διακυβευόμενων συμφερόντων και δικαιωμάτων, όπως περιγράφεται ανωτέρω, τα μέτρα που λαμβάνονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας για τον σκοπό της εκπλήρωσης των γενικών υποχρεώσεών του στο πλαίσιο της οδηγίας, μεταξύ άλλων όσον αφορά την τήρηση των αρχών της αναλογικότητας και της διαφάνειας, αναμένεται να συμβάλλουν σημαντικά στη συμμόρφωσή του προς τις απαιτήσεις του άρθρου 7 στοιχείο στ). Πλήρης συμμόρφωση σημαίνει ότι ο αντίκτυπος στα πρόσωπα είναι μειωμένος, ότι είναι *λιγότερο πιθανό* να υπονομευθούν τα συμφέροντα ή να προσβληθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα ή οι ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και, κατ' επέκταση, ότι *αυξάνονται οι πιθανότητες* να συντρέχουν οι νομικοί λόγοι του άρθρου 7 στοιχείο στ). Αυτοί είναι μερικοί από τους λόγους για τους οποίους είναι σκόπιμο οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να μεριμνούν για την καλύτερη συμμόρφωσή τους προς όλες τις οριζόντιες διατάξεις της οδηγίας.⁹⁶

Τα παραπάνω δεν σημαίνουν, πάντως, ότι η συμμόρφωση προς τις οριζόντιες απαιτήσεις συνιστά πάντοτε από μόνη της επαρκή νομική βάση για την επίκληση των λόγων του άρθρου 7 στοιχείο στ). Πράγματι, εάν ίσχυε κάτι τέτοιο, το στοιχείο στ) του άρθρου 7 θα ήταν περιττό ή θα καθιστούσε κενό περιεχομένου ολόκληρο το άρθρο 7. Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαία τη θέσπιση ειδικής και πρόσφορης νομική βάσης για την επεξεργασία.

Για τον λόγο αυτό είναι σκόπιμη η πραγματοποίηση περαιτέρω εκτίμησης στο πλαίσιο της στάθμισης, στις περιπτώσεις όπου –βάσει της προκαταρκτικής ανάλυσης– δεν είναι σαφής η έκβαση της στάθμισης. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να εξετάζει το ενδεχόμενο λήψης συμπληρωματικών μέτρων, επιπροσθέτως της συμμόρφωσης προς τις οριζόντιες διατάξεις

περίπτωση που το παιδί εκπροσωπείται, στην ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του παιδιού και όχι του εκπροσώπου του.

⁹⁵ Όπως προαναφέρθηκε, πρέπει ομοίως να λαμβάνονται υπόψη τυχόν παρεκκλίσεις από το εν λόγω άρθρο για την επεξεργασία δεδομένων που πραγματοποιείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας.

⁹⁶ Για τον σημαντικό ρόλο της «οριζόντιας συμμόρφωσης» βλ. επίσης σελίδα 54 της γνώμης 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού, η οποία παρατίθεται στην υποσημείωση 9 ανωτέρω.

της οδηγίας, με σκοπό την άμβλυση των ανεπιθύμητων επιπτώσεων της επεξεργασίας για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Ένα συμπληρωματικό μέτρο μπορεί να είναι, για παράδειγμα, ένας ευέλικτος και προσβάσιμος μηχανισμός ο οποίος θα διασφαλίζει τη δυνατότητα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να αρνούνται ανά πάσα στιγμή την επεξεργασία. Τα συμπληρωματικά αυτά μέτρα μπορούν σε κάποιες (αλλά όχι σε όλες) τις περιπτώσεις να επαναπροσδιορίσουν τη στάθμιση και να διασφαλίσουν τη νομιμότητα της επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο στ), προστατεύοντας παράλληλα τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

δ) Πρόσθετες εγγυήσεις από τον υπεύθυνο επεξεργασίας

Όπως προαναφέρθηκε, ο τρόπος με τον οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει τα ενδεδειγμένα μέτρα μπορεί ενίοτε να επαναπροσδιορίσει τη στάθμιση. Το κατά πόσον είναι αποδεκτή η έκβαση της στάθμισης εξαρτάται από τη συνολική εκτίμηση. Ο βαθμός προσοχής που πρέπει να δίνεται στις σχετικές εγγυήσεις είναι ευθέως ανάλογος του μεγέθους του αντικτύπου στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Στα σχετικά μέτρα περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η επιβολή αυστηρών περιορισμών ως προς τον όγκο των δεδομένων που συλλέγονται, ή η άμεση διαγραφή των δεδομένων μετά τη χρήση. Ορισμένα από αυτά τα μέτρα ενδέχεται να είναι ήδη υποχρεωτικά στο πλαίσιο της οδηγίας, όμως συχνά προβλέπονται περιθώρια επέκτασής τους ώστε να δίνεται στους υπευθύνους επεξεργασίας η ευχέρεια να αυξήσουν την προστασία των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Για παράδειγμα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να συλλέξει λιγότερα δεδομένα ή να παράσχει περισσότερες πληροφορίες από όσες απαριθμούνται στα άρθρα 10 και 11 της οδηγίας.

Σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις, οι εγγυήσεις δεν προβλέπονται μεν *ρητώς* στην οδηγία, αλλά δεν αποκλείεται να συμπεριληφθούν μελλοντικά στον προτεινόμενο κανονισμό, ή προβλέπονται αποκλειστικά και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις. Συγκεκριμένα πρόκειται για:

- τεχνικά και οργανωτικά μέτρα τα οποία διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη λήψη αποφάσεων ή για άλλες ενέργειες όσον αφορά τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα (ο επονομαζόμενος «λειτουργικός διαχωρισμός» που χρησιμοποιείται συχνά σε έρευνες)
- εκτεταμένη χρήση τεχνικών ανωνυμοποίησης
- ομαδοποίηση των δεδομένων
- τεχνολογίες βελτίωσης της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής, εκτιμήσεις επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων
- αύξηση της διαφάνειας
- το γενικό και μη υποκείμενο σε περιορισμούς δικαίωμα άρνησης της επεξεργασίας
- φορητότητα των δεδομένων και συναφή μέτρα για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα

Η ομάδα εργασίας σημειώνει ότι, όσον αφορά ορισμένα βασικά ζητήματα, όπως π.χ. ο λειτουργικός διαχωρισμός και οι τεχνικές ανωνυμοποίησης, έχουν ήδη παρασχεθεί

κατευθυντήριες οδηγίες στα σχετικά τμήματα των γνωμοδοτήσεων της σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού, τα ανοιχτά δεδομένα και τις τεχνικές ανωνυμοποίησης.⁹⁷

Όσον αφορά τη χρήση ψευδώνυμου και την κρυπτογράφηση, η ομάδα εργασίας επισημαίνει ότι, εάν δεν είναι εφικτή η άμεση ταυτοποίηση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, οι πρακτικές αυτές δεν επηρεάζουν από μόνες τους την εκτίμηση της νομιμότητας της επεξεργασίας, ούτε ισοδυναμούν με νομιμοποίησης μιας παράνομης επεξεργασίας⁹⁸.

Πάντως, οι πρακτικές της χρήσης ψευδώνυμου και της κρυπτογράφησης, όπως και κάθε άλλο τεχνικό και οργανωτικό μέτρο που αποσκοπεί στην προστασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα, αναμένεται να επηρεάσουν την εκτίμηση του πιθανού αντικτύπου της επεξεργασίας στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, ενίοτε δε προς όφελος του υπευθύνου επεξεργασίας. Η χρήση πιο ακίνδυνων μορφών επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (π.χ. κρυπτογράφηση προσωπικών δεδομένων κατά την αποθήκευση ή τη μετάδοσή τους, ή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι δύσκολο να ταυτοποιηθούν άμεσα και γρήγορα) μειώνει εν γένει τις πιθανότητες βλάβης των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα ή προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών τους.

Σε ό,τι αφορά τις εν λόγω εγγυήσεις –και τη συνολική στάθμιση– η ομάδα εργασίας επιθυμεί να δώσει έμφαση σε τρία ζητήματα αυξημένης σημασίας στο πλαίσιο του άρθρου 7 στοιχείο στ):

- τη σχέση μεταξύ της στάθμισης, της διαφάνειας και της αρχής της λογοδοσίας
- το δικαίωμα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα να αντιταχθεί στην επεξεργασία, τα άλλα μέσα προστασίας και τη δυνατότητα ανάκλησης της συγκατάθεσης στην επεξεργασία χωρίς να είναι αναγκαία σχετική αιτιολόγηση, και
- την ενίσχυση των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα: φορητότητα των δεδομένων και διαθεσιμότητα ευέλικτων μηχανισμών ώστε τα πρόσωπα να έχουν πρόσβαση, να τροποποιούν, να διαγράφουν, να μεταδίδουν ή να επεξεργάζονται περαιτέρω με άλλους τρόπους (ή να επιτρέπουν σε τρίτους να επεξεργάζονται περαιτέρω) τα δεδομένα που τα αφορούν.

Λόγω της σημασίας τους, τα θέματα αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο εξέτασης σε χωριστές ενότητες.

⁹⁷ Για την περαιτέρω επεξεργασία για ιστορικούς, στατιστικούς και επιστημονικούς σκοπούς, τα μαζικά δεδομένα και τα ανοιχτά δεδομένα, βλ. παραγράφους III.2.3, III.2.5 και παράρτημα 2 της γνώμης 3/2013 της επιτροπής εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού, η οποία παρατίθεται στην υποσημείωση 9 ανωτέρω. Για τις τεχνικές ανωνυμοποίησης, βλ. επίσης τα σχετικά τμήματα της γνώμης 06/2013 της επιτροπής εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα (παρατίθεται στην υποσημείωση 88 ανωτέρω) και τη γνώμη 5/2014 σχετικά με τις τεχνικές ανωνυμοποίησης

⁹⁸ Βλ. σχετικά τις τροπολογίες που ψηφίστηκαν από την επιτροπή LIBE στην τελική έκθεσή της, και ιδίως την τροπολογία 15 επί της αιτιολογικής σκέψης 38 η οποία συνδέει τη χρήση ψευδώνυμου με τις βάσιμες προσδοκίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

III. 3.5. Λογοδοσία και διαφάνεια

Κατ' αρχάς, πριν από την πραγματοποίηση μιας δραστηριότητας επεξεργασίας δεδομένων βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ), ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να εκτιμά το εάν το συμφέρον που επιδιώκει είναι έννομο, το κατά πόσον η επεξεργασία είναι αναγκαία για την επιδίωξη του έννομου συμφέροντός του και το κατά πόσον το συμφέρον του υπερισχύει των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Υπό την έννοια αυτή, το άρθρο 7 στοιχείο στ) βασίζεται στην αρχή της λογοδοσίας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας καλείται να προβεί εκ των προτέρων σε μια προσεκτική και αποτελεσματική στάθμιση, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, και όχι αόριστους παραμέτρους, καθώς και τις βάσιμες προσδοκίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Για λόγους ορθής πρακτικής, συνιστάται, ανάλογα με την περίπτωση, η στάθμιση αυτή να τεκμηριώνεται με τρόπο επαρκώς λεπτομερή και διαφανή, ώστε να είναι εφικτή η επαλήθευση της πληρότητας και της ακρίβειάς της –εφόσον απαιτείται– από τα ενδιαφερόμενα μέρη, μεταξύ άλλων από τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, από τις αρχές προστασίας των δεδομένων και, σε τελική ανάλυση, από τα δικαστήρια.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας προσδιορίζει αρχικά το έννομο συμφέρον του και πραγματοποιεί τη στάθμιση, χωρίς όμως αυτή να είναι κατ' ανάγκη οριστική: εάν το επιδιωκόμενο συμφέρον δεν ταυτίζεται στην πράξη με το συμφέρον που προσδιορίστηκε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσδιόρισε το συμφέρον με επαρκή λεπτομέρεια, η στάθμιση πρέπει να πραγματοποιείται εκ νέου, βάσει του πραγματικού συμφέροντος, το οποίο προσδιορίζεται είτε από μια αρχή προστασίας δεδομένων είτε από δικαστήριο.⁹⁹ Όπως ισχύει και για άλλες βασικές πτυχές της προστασίας των δεδομένων, όπως ο προσδιορισμός του υπευθύνου επεξεργασίας ή ο προσδιορισμός του σκοπού¹⁰⁰, οι πραγματικές συνθήκες έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα από τους ισχυρισμούς του υπευθύνου επεξεργασίας.

Η έννοια της λογοδοσίας είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της διαφάνειας. Για να μπορούν τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να ασκούν τα δικαιώματά τους και για να δοθεί μεγαλύτερη δυνατότητα ελέγχου στο ευρύτερο ενδιαφερόμενο κοινό, η ομάδα εργασίας συνιστά στους υπευθύνους επεξεργασίας να εξηγούν με σαφή και κατανοητό τρόπο στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα τους λόγους για τους οποίους φρονούν ότι τα συμφέροντα των υπευθύνων υπερισχύουν των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των προσώπων αυτών, καθώς και να περιγράφουν στα πρόσωπα αυτά τις εγγυήσεις που έχουν προβλέψει για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ των οποίων το δικαίωμα ανάκλησης της συγκατάθεσης στην επεξεργασία, ανάλογα με την περίπτωση.¹⁰¹

⁹⁹ Για παράδειγμα, κατόπιν καταγγελίας ή αντίταξης βάσει του άρθρου 14.

¹⁰⁰ Βλ. γνώμες που παρατίθενται στην υποσημείωση 9.

¹⁰¹ Όπως αναλύεται στη σελίδα 46 της γνώμης 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (παρατίθεται στην υποσημείωση 9), στις περιπτώσεις κατάρτισης προφίλ και αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, «για να διασφαλίζεται η διαφάνεια, πρέπει να δίνεται στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα/στους καταναλωτές πρόσβαση στα «προφίλ» τους, καθώς και στο σκεπτικό της απόφασης (αλγόριθμος) που οδήγησε στην κατάρτιση του προφίλ. Με άλλα λόγια, οι οργανισμοί οφείλουν να γνωστοποιούν τα κριτήρια που εφαρμόζουν για τη λήψη αποφάσεων. Πρόκειται για κρίσιμη εγγύηση η οποία

Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας, το συγκεκριμένο ζήτημα άπτεται της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, και ιδίως της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

Η χρήση νομικοφανών διατυπώσεων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας στους γενικούς όρους μιας σύμβασης με σκοπό την απόκρυψη σημαντικών πληροφοριών σχετικά με τη μη αναμενόμενη περαιτέρω χρήση των δεδομένων μπορεί να συνιστά αφενός παραβίαση των κανόνων περί προστασίας των καταναλωτών από τις καταχρηστικές συμβατικές ρήτρες (μεταξύ άλλων παραβίαση της απαγόρευσης των «απροσδόκητων ρητρών») και, αφετέρου, παρέκκλιση από τις απαιτήσεις του άρθρου 7 στοιχείο α) περί έγκυρης και εν επιγνώσει συγκατάθεσης, ή από τις απαιτήσεις του άρθρου 7 στοιχείο στ) σε ό,τι αφορά τις βάσιμες προσδοκίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και την επίτευξη μιας γενικά αποδεκτής στάθμησης συμφερόντων. Μια τέτοια πρακτική υπονομεύει επίσης τη συμμόρφωση προς το άρθρο 6 σε ό,τι αφορά την ανάγκη για δίκαιη και νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι χρήστες «δωρεάν» διαδικτυακών υπηρεσιών, όπως μηχανές αναζήτησης, υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, υπηρεσίες αποθήκευσης αρχείων ή άλλες διαδικτυακές ή κινητές εφαρμογές, δεν έχουν πλήρη επίγνωση του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα τους καταγράφεται και αναλύεται με σκοπό τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για τον πάροχο των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να έχουν άγνοια των σχετικών κινδύνων.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, βασική –αλλά όχι μοναδική– προϋπόθεση¹⁰² για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα είναι να διευκρινίζεται ότι οι υπηρεσίες δεν παρέχονται δωρεάν, αλλά ότι οι καταναλωτές καταβάλλουν αντίτιμο επιτρέποντας τη χρήση των προσωπικών τους δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση, για να διασφαλίζεται η νομιμότητα μιας συγκατάθεσης δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α) ή η υπεροχή των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ), πρέπει να επεξηγούνται σαφώς οι όροι και οι εγγυήσεις για τη χρήση των δεδομένων.

III. 3.6. Το δικαίωμα αντίταξης και άλλα μέσα προστασίας

α) Το δικαίωμα αντίταξης δυνάμει του άρθρου 14 της οδηγίας

Η ιδιομορφία των στοιχείων ε) και στ) του άρθρου 7 έγκειται στο ότι, αν και βασίζονται σε μια αντικειμενική στάθμηση των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων μερών, παρέχουν περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Η διακριτική αυτή ευχέρεια ασκείται μέσω του δικαιώματος αντίταξης¹⁰³:

αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία στον κόσμο των μαζικών δεδομένων». Ανεξαρτήτως του εάν ένας οργανισμός διασφαλίζει ή όχι συνθήκες διαφάνειας, η παράμετρος αυτή έχει μεγάλη σημασία και πρέπει να συνεκτιμάται στη στάθμηση.

¹⁰² Για τις πιθανές περαιτέρω εγγυήσεις που μπορούν να παρέχονται στις όχι και τόσο σπάνιες πλέον περιπτώσεις στις οποίες οι καταναλωτές καλούνται να καταβάλουν ως τίμημα για μια υπηρεσία τα προσωπικά τους δεδομένα, βλ. παράγραφο III. 3.6, ιδίως τις επικεφαλίδες «Εναλλακτικές εκδοχές "δωρεάν" διαδικτυακών υπηρεσιών στο πνεύμα της προστασίας των δεδομένων» και «Φορητότητα των δεδομένων, η πρωτοβουλία "midata" και συναφή ζητήματα» στις σελίδες 47-48.

¹⁰³ Το δικαίωμα αντίταξης δεν πρέπει να συγχέεται με τη συγκατάθεση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο α), χωρίς την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να ξεκινήσει την επεξεργασία των δεδομένων. Στο πλαίσιο του

τουλάχιστον στις δύο αυτές περιπτώσεις, το άρθρο 14 στοιχείο α) της οδηγίας προβλέπει ότι («εκτός εάν στην εθνική νομοθεσία ορίζεται άλλως») το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα «έχει το δικαίωμα να αντιτάσσεται ανά πάσα στιγμή, για επιτακτικούς και νόμιμους λόγους σχετικούς με την προσωπική του κατάσταση, στην επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν». Το άρθρο συνεχίζει προβλέποντας ότι σε περίπτωση αιτιολογημένης αντίταξης η επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να παύει.

Καταρχήν, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, για να αποτρέψει την επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν, οφείλει να αποδεικνύει την ύπαρξη «επιτακτικών και νόμιμων λόγων» (άρθρο 14 στοιχείο α)), με εξαίρεση τις περιπτώσεις δραστηριοτήτων άμεσης προώθησης προϊόντων στις οποίες η αντίταξη δεν χρειάζεται να είναι αιτιολογημένη (άρθρο 14 στοιχείο β)).

Η απόδειξη αυτή δεν είναι αντίθετη προς την πρακτική της στάθμισης του άρθρου 7 παράγραφος στ), η οποία πραγματοποιείται εκ των προτέρων. Απεναντίας, τη συμπληρώνει υπό την έννοια ότι, όταν η επεξεργασία επιτρέπεται κατόπιν ορθολογικής και αντικειμενικής στάθμισης των διαφόρων διακυβευόμενων δικαιωμάτων και συμφερόντων, το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα εξακολουθεί να έχει την πρόσθετη δυνατότητα της αντίταξης, για λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερη κατάστασή του. Η αντίταξη πρέπει να οδηγεί σε νέα στάθμιση η οποία θα λαμβάνει υπόψη τα συγκεκριμένα επιχειρήματα που προβάλλονται από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Η νέα αυτή στάθμιση υπόκειται καταρχήν σε επαλήθευση από τις αρχές προστασίας των δεδομένων ή τα δικαστήρια.

β) Άλλα μέσα προστασίας: το δικαίωμα άρνησης της επεξεργασίας ως πρόσθετη εγγύηση

Η ομάδα εργασίας επισημαίνει ότι, ακόμη και αν το δικαίωμα αντίταξης βάσει του άρθρου 14 στοιχείο α) υπόκειται σε αιτιολόγηση από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, κάτι τέτοιο δεν εμποδίζει τον υπεύθυνο επεξεργασίας να παράσχει στο πρόσωπο ευρύτερες επιλογές άρνησης της συγκατάθεσής του, χωρίς αυτό να είναι αναγκασμένο να παράσχει πρόσθετες αποδείξεις του έννομου συμφέροντός του (για επιτακτικούς ή άλλους λόγους). Ένα τέτοιο δικαίωμα το οποίο δεν υπόκειται σε περιορισμούς δεν είναι απαραίτητο να βασίζεται στην ιδιαίτερη κατάσταση των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Πράγματι, σε οριακές ιδίως περιπτώσεις όπου είναι δύσκολο να επιτευχθεί στάθμιση, η ύπαρξη ενός άρτιου και ευέλικτου μηχανισμού άρνησης της επεξεργασίας, ακόμη και εάν αυτός δεν καλύπτει όλες τις προϋποθέσεις που διασφαλίζουν την εγκυρότητα της συγκατάθεσης δυνάμει του άρθρου 7 παράγραφος α), μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Για τον σκοπό αυτό απαιτείται μια ευέλικτη προσέγγιση, στο πλαίσιο της οποίας θα γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των περιπτώσεων στις οποίες απαιτείται η συγκατάθεση δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α) και των περιπτώσεων στις οποίες η προστασία των υποκειμένων των

άρθρου 7 στοιχείο στ), ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να επεξεργάζεται τα δεδομένα, με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων και των εγγυήσεων, εφόσον το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δεν αντιτάσσεται στην επεξεργασία αυτή. Υπό αυτό το πρίσμα, το δικαίωμα αντίταξης μπορεί να γίνει αντιληπτό ως μια ειδικότερη μορφή του δικαιώματος άρνησης της επεξεργασίας. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (παρατίθεται στην υποσημείωση 2).

δεδομένων δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ) μπορεί να επιτευχθεί μέσω μιας ευέλικτης δυνατότητας άρνησης της επεξεργασίας (σε συνδυασμό με άλλα πιθανά πρόσθετα μέτρα).

Όσο πιο ευέλικτος και εύχρηστος είναι ο μηχανισμός άρνησης της επεξεργασίας τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες νομιμοποίησης της επεξεργασίας βάσει των νομικών λόγων του άρθρου 7 παράγραφος στ).

Παράδειγμα: η εξέλιξη της προσέγγισης σχετικά με τις δραστηριότητες άμεσης εμπορικής προώθησης

Για να καταστεί σαφής η διάκριση μεταξύ των περιπτώσεων στις οποίες απαιτείται η συγκατάθεση του άρθρου 7 στοιχείο α) και των περιπτώσεων στις οποίες παρέχεται ως εγγύηση δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ) η δυνατότητα άρνησης της επεξεργασίας, είναι σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί το παράδειγμα της άμεσης εμπορικής προώθησης, σε σχέση με την οποία το άρθρο 14 στοιχείο β) της οδηγίας περιέχει συγκεκριμένη διάταξη περί άρνησης της επεξεργασίας. Η διάταξη αυτή συμπληρώθηκε αργότερα με ειδικές διατάξεις στο πλαίσιο της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες¹⁰⁴, με σκοπό την προσαρμογή στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η πραγματοποίηση ορισμένων –πιο επιθετικών– δραστηριοτήτων άμεσης εμπορικής προώθησης (όπως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή συσκευών αυτόματων κλήσεων) προϋποθέτει συγκατάθεση. Κατά παρέκκλιση από αυτόν τον κανόνα, εάν υφίσταται ήδη σχέση με τον πελάτη, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να διαφημίζει δικά του «παρόμοια» προϊόντα ή υπηρεσίες υπό την προϋπόθεση ότι παρέχει στον πελάτη (ανά πάσα στιγμή) τη δυνατότητα να αρνηθεί τη συγκατάθεσή του χωρίς αιτιολόγηση.

Οι νέες πρακτικές εμπορικής προώθησης συμβαδίζουν με τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Κατά πρώτον, έχει εξελιχθεί ο τρόπος διανομής του υλικού προώθησης: τα απλά ηλεκτρονικά μηνύματα που κατέφθαναν στη θυρίδα των εισερχομένων έχουν αντικατασταθεί από στοχευμένες συμπεριφορικές διαφημίσεις οι οποίες εμφανίζονται στα έξυπνα τηλέφωνα και στις οθόνες των υπολογιστών. Στο εγγύς μέλλον, είναι πιθανό ότι οι διαφημίσεις θα είναι ενσωματωμένες σε έξυπνες συσκευές οι οποίες θα διασυνδέονται μέσω του δικού τους διαδικτύου (Διαδίκτυο των Πραγμάτων).

Κατά δεύτερον, οι διαφημίσεις γίνονται ολοένα πιο στοχευμένες: δεν βασίζονται σε απλά προφίλ πελατών, αλλά στις δραστηριότητες των καταναλωτών, οι οποίες καταγράφονται, αποθηκεύονται εντός και εκτός σύνδεσης και αναλύονται με ολοένα πιο προηγμένες και αυτοματοποιημένες μεθόδους.¹⁰⁵

Συνεπεία αυτών των εξελίξεων, το σταθμιζόμενα μεγέθη δεν είναι τα ίδια: το διακύβευμα δεν είναι πλέον το δικαίωμα στην ελεύθερη εμπορική διαφήμιση, αλλά η στάθμιση των οικονομικών συμφερόντων που αποκομίζουν οι επιχειρήσεις από την εξοικείωσή τους με τα

¹⁰⁴ Για το άρθρο 13 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, βλ. επίσης παράγραφο III. 2.4 της γνώμης 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (παρατίθεται στην υποσημείωση 9).

¹⁰⁵ Βλ. παράγραφο III. 2.5 και παράρτημα 2 (σχετικά με τα μαζικά και τα ανοιχτά δεδομένα) της γνώμης 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (παρατίθεται στην υποσημείωση 9).

ενδιαφέροντα των πελατών τους μέσω της παρακολούθησης και της καταγραφής των δραστηριοτήτων τους εντός και εκτός Διαδικτύου έναντι αφενός των (θεμελιωδών) δικαιωμάτων της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν τους πελάτες και, αφετέρου, έναντι του δικαιώματός τους να μην υποβάλλονται σε αδικαιολόγητη παρακολούθηση.

Ο μετασχηματισμός των επιχειρηματικών μοντέλων και η αύξηση της αξίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως κεφαλαίου για τις επιχειρήσεις εξηγεί την πρόσφατη απαίτηση για συγκατάθεση στο συγκεκριμένο πλαίσιο, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3 και το άρθρο 13 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Ανάλογα λοιπόν με την εφαρμοζόμενη πρακτική εμπορικής προώθησης, υπάρχουν διαφορετικοί ειδικοί κανόνες, οι οποίοι περιλαμβάνουν:

- το δικαίωμα της ανά πάσα στιγμή αντίταξης στην απευθείας εμπορική προώθηση (το οποίο αφορά την εμπορική προώθηση μέσω συμβατικού ταχυδρομείου και την εμπορία παρόμοιων προϊόντων) σύμφωνα με το άρθρο 14 στοιχείο β) της οδηγίας. Στην περίπτωση αυτή η νομική βάση μπορεί να παρέχεται από το άρθρο 7 στοιχείο στ)
- την απαίτηση συγκατάθεσης σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες όσον αφορά τα αυτοματοποιημένα συστήματα κλήσης, τις τηλεομοιοτυπίες, τα γραπτά μηνύματα και την εμπορική προώθηση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων)¹⁰⁶, και τη *de facto* εφαρμογή του άρθρου 7 στοιχείο α) της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων.
- την απαίτηση συγκατάθεσης σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (και το άρθρο 7 στοιχείο α) της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων) στη χρήση συμπεριφορικής διαφήμισης βάσει τεχνικών παρακολούθησης όπως η τοποθέτηση «cookies» που αποθηκεύουν πληροφορίες στον τερματικό εξοπλισμό του χρήστη¹⁰⁷.

Μολονότι σαφείς, οι νομικοί λόγοι που προβλέπονται σύμφωνα με τα άρθρα 5 παράγραφος 3 και 13 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες δεν καλύπτουν όλες τις μορφές εμπορικής προώθησης. Για τον λόγο αυτό θα ήταν σκόπιμο να αποσαφηνιστεί σε ποιες περιπτώσεις απαιτείται συγκατάθεση δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α) και σε ποιες περιπτώσεις είναι προτιμητέα η στάθμιση δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ), περιλαμβανομένης της δυνατότητας άρνησης της επεξεργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σκόπιμο να γίνει παραπομπή στη γνώμη της ομάδας εργασίας σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού, όπου αναφέρεται συγκεκριμένα ότι «όταν ένας οργανισμός επιθυμεί την ανάλυση ή την πρόβλεψη προσωπικών προτιμήσεων, συμπεριφορών και απόψεων μεμονωμένων πελατών, η οποία θα χρησιμοποιηθεί σε μεταγενέστερο χρόνο για την πραγματοποίηση «ενεργειών» ή τη λήψη «αποφάσεων» σε σχέση με τους εν λόγω πελάτες... απαιτείται σχεδόν πάντα ελεύθερη, συγκεκριμένη και ρητή συγκατάθεση, ειδάλως η

¹⁰⁶ Βλ. επίσης άρθρο 13 παράγραφος 3 της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, το οποίο παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να απαγορεύσουν την άμεση εμπορική προώθηση με άλλα μέσα είτε μέσω της θέσπισης περιορισμού με τη μορφή της απαίτησης συγκατάθεσης είτε μέσω θέσπισης της δυνατότητας άρνησης της επεξεργασίας.

¹⁰⁷ Για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης, βλ. γνώμη 2/2010 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με την επιγρμμική συμπεριφορική διαφήμιση (WP 171).

περαιτέρω χρήση δεν θεωρείται σύννομη. Συγκεκριμένα, η συγκατάθεση αυτή πρέπει να απαιτείται, για παράδειγμα, για την παρακολούθηση και την κατάρτιση προφίλ για σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης, συμπεριφορικής διαφήμισης, μεσιτείας δεδομένων, διαφήμισης βάσει γεωγραφικής θέσης ή ψηφιακής έρευνας αγοράς βάσει παρακολούθησης.¹⁰⁸

Εναλλακτικές εκδοχές «δωρεάν» διαδικτυακών υπηρεσιών στο πνεύμα της προστασίας των δεδομένων

Συμβαίνει ενίοτε οι πελάτες που επιθυμούν να επωφεληθούν «δωρεάν» διαδικτυακών υπηρεσιών να παρέχουν ως αντίτιμο για τις υπηρεσίες αυτές τη συγκατάθεσή τους στη χρήση των προσωπικών τους δεδομένων. Στις περιπτώσεις αυτές, θα ήταν ενδεχομένως πρόσφορη η παροχή εκ μέρους του υπευθύνου επεξεργασίας εναλλακτικών μορφών των υπηρεσιών του οι οποίες δεν απαιτούν τη χρήση «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» για σκοπούς εμπορικής προώθησης. Μια τέτοια πρακτική θα μπορούσε να επηρεάσει τη στάθμιση συμφερόντων υπέρ του υπευθύνου επεξεργασίας ή να οδηγήσει στη διαπίστωση ότι ο καταναλωτής είχε πραγματική ελευθερία επιλογής παρέχοντας ως εκ τούτου την έγκυρη συγκατάθεσή του δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α).

Ελλείπει τέτοιων εναλλακτικών υπηρεσιών, η παροχή και μόνο δωρεάν υπηρεσιών δεν αρκεί για την επίκληση του λόγου της έγκυρης (ελεύθερης) συγκατάθεσης του άρθρου 7 στοιχείο α), ούτε του λόγου της υπεροχής των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ).

Από τα παραπάνω αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι πρόσθετες εγγυήσεις, περιλαμβανομένου ενός ευέλικτου μηχανισμού άρνησης της επεξεργασίας, στην ανατροπή του προσωρινού αποτελέσματος της στάθμισης. Παράλληλα, προκύπτει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν είναι δυνατή η επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως λόγου για την επεξεργασία και, ως εκ τούτου, για να πραγματοποιηθεί η επεξεργασία οι υπεύθυνοι επεξεργασίας καλούνται να εξασφαλίζουν έγκυρη συγκατάθεση δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α) ή να συμμορφωθούν προς άλλες απαιτήσεις της οδηγίας.

Φορητότητα των δεδομένων, η πρωτοβουλία «midata» και συναφή ζητήματα

Μεταξύ των συμπληρωματικών εγγυήσεων που θα μπορούσαν να επαναπροσδιορίσουν τη στάθμιση, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη φορητότητα των δεδομένων και στα συναφή μέτρα, τα οποία αποκτούν αυξανόμενη σημασία σε περιβάλλον Διαδικτύου. Η ομάδα εργασίας παραπέμπει στη γνώμη που εξέδωσε σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού, στην οποία επισημαίνει ότι «σε πολλές περιπτώσεις, εγγυήσεις όπως η παροχή στους πελάτες/στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα άμεσης πρόσβασης στα δεδομένα που τους/τα αφορούν, σε φορητή, εύχρηστη και μηχαναγνώσιμη μορφή, μπορεί να ενισχύσει τα δικαιώματά τους και να συμβάλει στην ανατροπή της οικονομικής ανισορροπίας μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων και των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα/καταναλωτών. Επίσης, μια τέτοια εγγύηση θα έδινε στο κοινό τη δυνατότητα να αποκτήσει πρόσβαση στον πλούτο των μαζικών δεδομένων, παρέχοντας παράλληλα στους

¹⁰⁸ Βλέπε παράρτημα II (με τίτλο «Μαζικά Δεδομένα και Ανοιχτά Δεδομένα») της γνώμης (παρατίθεται στην υποσημείωση 9), σ. 45.

κατασκευαστές κίνητρα ώστε να προσφέρουν πρόσθετα χαρακτηριστικά και εφαρμογές στους χρήστες τους.¹⁰⁹

Η διαθεσιμότητα ευέλικτων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να αποκτούν πρόσβαση, να τροποποιούν, να διαγράφουν, να μεταδίδουν ή να επεξεργάζονται περαιτέρω με άλλους τρόπους (ή να επιτρέπουν σε τρίτους να επεξεργάζονται περαιτέρω) τα δεδομένα που τα αφορούν αναμένεται να ενισχύσει τα δικαιώματα των προσώπων αυτών, δίνοντάς τους παράλληλα τη δυνατότητα να επωφεληθούν περισσότερο από τις ψηφιακές υπηρεσίες. Επιπλέον, η ύπαρξη τέτοιων μηχανισμών τονώνει τον ανταγωνισμό στις αγορές, καθώς παρέχει στους καταναλωτές μεγαλύτερη ευχέρεια στο να αλλάζουν πάροχο υπηρεσιών (π.χ. σε ό,τι αφορά τις επιγραμμικές τραπεζικές συναλλαγές τους ή τους προμηθευτές ενέργειας μέσω ευφών ηλεκτρικών δικτύων). Τέλος, μπορεί επίσης να συμβάλει στην ανάπτυξη περισσότερων υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας από τρίτα μέρη τα οποία θα μπορούν να αποκτούν πρόσβαση στα δεδομένα των πελατών τους, κατόπιν αιτήματος και με τη συγκατάθεσή τους. Από αυτήν τη σκοπιά, η φορητότητα των δεδομένων, πέραν της προστασίας των δεδομένων, ωφελεί τον ανταγωνισμό και την προστασία των καταναλωτών.¹¹⁰

IV. Τελικές παρατηρήσεις

Στην παρούσα γνώμη, η ομάδα εργασίας ανέλυσε τα κριτήρια που προβλέπει το άρθρο 7 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Πέραν της παροχής πρακτικής καθοδήγησης σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή του άρθρου 7 στοιχείο στ) εντός του ισχύοντος νομικού πλαισίου, σκοπός της ομάδας είναι να διατυπώσει συστάσεις πολιτικής οι οποίες αναμένεται να χρησιμεύσουν ως βοήθημα για τους πολιτικούς ιθύνοντες κατά την επεξεργασία των αλλαγών στο ισχύον νομικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων. Πριν από την αναλυτική παρουσίαση των εν λόγω συστάσεων, στη συνέχεια συνοψίζονται τα βασικά πορίσματα σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 7.

IV.1. Συμπεράσματα

Ανασκόπηση του άρθρου 7

Το άρθρο 7 προβλέπει ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον εφόσον συντρέχει ένας τουλάχιστον από τους έξι νομικούς λόγους που απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο.

¹⁰⁹ «Βλ. πρωτοβουλίες όπως το πρόγραμμα «midata» στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες στηρίζονται στη βασική αρχή ότι τα δεδομένα πρέπει να επιστρέφονται στους καταναλωτές. Το Midata είναι ένα πρόγραμμα προαιρετικής συμμετοχής, το οποίο αναμένεται να διευκολύνει την πρόσβαση των καταναλωτών στα προσωπικά τους δεδομένα, σε φορητή, ηλεκτρονική μορφή. Η βασική ιδέα είναι ότι οι καταναλωτές πρέπει να επωφελούνται από τα μαζικά δεδομένα αποκτώντας πρόσβαση στις πληροφορίες που τους αφορούν, ώστε να προβαίνουν σε καλύτερες επιλογές. Βλ. επίσης τις πρωτοβουλίες Green button οι οποίες παρέχουν στους καταναλωτές πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την ενέργεια που καταναλώνουν». Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με πρωτοβουλίες στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γαλλία παρέχονται στις σελίδες <http://www.midatalab.org.uk/> και <http://mesinfos.fing.org/>.

¹¹⁰ Για το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων, βλ. άρθρο 18 της πρότασης κανονισμού.

Ο πρώτος λόγος, αυτός που θεσπίζεται στο άρθρο 7 στοιχείο α), επικεντρώνεται στη συγκατάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ως προϋπόθεση νομιμότητας. Όλοι οι άλλοι λόγοι, αντιθέτως, επιτρέπουν την επεξεργασία –υπό την επιφύλαξη της θέσπισης εγγυήσεων– σε καταστάσεις στις οποίες, ανεξαρτήτως της συγκατάθεσης, είναι σκόπιμη και αναγκαία η επεξεργασία των δεδομένων σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο επιδίωξης ενός ειδικού έννομου συμφέροντος..

Καθένα εκ των στοιχείων β), γ), δ) και ε) προσδιορίζει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, εντός του οποίου θεωρείται νόμιμη η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Οι προϋποθέσεις που ισχύουν εντός έκαστου εξ αυτών των πλαισίων απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, διότι καθορίζουν το πεδίο εφαρμογής των διαφόρων λόγων νομιμότητας. Ειδικότερα, τα κριτήρια που είναι «απαραίτητα για την εκτέλεση σύμβασης», «για την τήρηση εκ του νόμου υποχρεώσεως», «για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα», και «για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος ή εμπύκτοντος στην άσκηση δημοσίας εξουσίας» περιέχουν διαφορετικές απαιτήσεις, οι οποίες έχουν αναλυθεί στην παράγραφο ΙΙΙ. 2.

Το στοιχείο στ) παραπέμπει, εν γένει, σε (κάθε είδους) έννομο συμφέρον που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας (σε οιοδήποτε πλαίσιο). Πάντως, η γενική αυτή διάταξη υπόκειται στην επιφύλαξη της στάθμισης των έννομων συμφερόντων του υπευθύνου της επεξεργασίας –ή του τρίτου ή των τρίτων στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα– έναντι των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Ρόλος του άρθρου 7 στοιχείο στ)

Η επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) δεν πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά σε σπάνιες και απρόβλεπτες καταστάσεις, ως «έσχατη λύση» ή ως μια τελευταία ευκαιρία, όταν δεν είναι δυνατή η επίκληση άλλων λόγων. Ούτε πρέπει να θεωρείται ως προτιμητέα επιλογή και να γίνεται αδικαιολόγητα με το σκεπτικό ότι το άρθρο 7 στοιχείο στ) μπορεί να θεωρηθεί ως λιγότερο περιοριστικό από τους άλλους λόγους. Αντιθέτως, η επίκληση του άρθρου αυτού είναι εξίσου έγκυρη με την επίκληση κάθε άλλου λόγου που νομιμοποιεί την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η πρόσφορη χρήση του άρθρου 7 στοιχείο στ), υπό τις κατάλληλες συνθήκες και με τις δέουσες διασφαλίσεις, μπορεί επίσης να συμβάλει στην πρόληψη της κατάχρησης και της υπερβολικής εξάρτησης από άλλους νομικούς λόγους. Η δέουσα διενέργεια της στάθμισης δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο στ), σε συνδυασμό με τη δυνατότητα άρνησης της επεξεργασίας, μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αποτελεί μια έγκυρη εναλλακτική λύση αντί της ακατάλληλης χρήσης, για παράδειγμα, του κριτηρίου της «συγκατάθεσης» ή της «αναγκαιότητας για την εκτέλεση σύμβασης». Υπό αυτήν την έννοια, το άρθρο 7 στοιχείο στ) θεσπίζει πρόσθετες εγγυήσεις σε σύγκριση με τους άλλους προκαθορισμένους λόγους. Ως εκ τούτου δεν πρέπει να θεωρείται «ο πιο αδύναμος κρίκος» ή μια «ανοικτή πόρτα» για τη νομιμοποίηση όλων των δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων οι οποίες δεν εμπίπτουν σε κανέναν από τους άλλους νομικούς λόγους.

Τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας έναντι των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα

Ως «συμφέρον» νοείται το ευρύτερο διακύβευμα το οποίο ενδέχεται να υπαγορεύει στον υπεύθυνο επεξεργασίας την επεξεργασία, ή το όφελος που αποκομίζει ο υπεύθυνος επεξεργασίας από την επεξεργασία, καθώς και το συναφές δυνητικό όφελος της κοινωνίας. Το συμφέρον μπορεί να είναι επιτακτικό, σαφές ή αμφιλεγόμενο. Ως εκ τούτου, οι καταστάσεις που αναφέρει το άρθρο 7 στοιχείο στ) ενδέχεται να ποικίλλουν από την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ή την προστασία σημαντικών προσωπικών ή κοινωνικών συμφερόντων έως άλλες λιγότερο προφανείς ή ακόμη και προβληματικές καταστάσεις.

Για να θεωρείται «έννομο» και να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ), ένα συμφέρον πρέπει να είναι να είναι σύννομο, δηλαδή να συνάδει με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο. Πρέπει επίσης να προσδιορίζεται με τη δέουσα σαφήνεια και να είναι επαρκώς συγκεκριμένο ώστε να είναι εφικτή η στάθμισή του έναντι των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Επιπλέον, πρέπει να είναι πραγματικό και υφιστάμενο συμφέρον, δηλαδή να μην είναι υποθετικό.

Η ύπαρξη έννομου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας ή του τρίτου μέρους στο οποίο πρόκειται να ανακοινωθούν τα δεδομένα δεν νομιμοποιεί αυτομάτως την επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως νομικού λόγου για την επεξεργασία. Το κατά πόσον χωρεί επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) εξαρτάται από την έκβαση της επικείμενης στάθμισης. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει επίσης να είναι «απαραίτητη για την επίτευξη του εννόμου συμφέροντος» που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή –στην περίπτωση της ανακοίνωσης των δεδομένων– το τρίτο μέρος. Κατά συνέπεια, είναι προτιμητέα λιγότερο επεμβατικά μέσα που εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό.

Η έννοια των «συμφερόντων» των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα είναι ακόμη πιο ευρεία δεδομένου ότι δεν συνδέεται κατ' ανάγκη με το στοιχείο της «νομιμότητας». Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος δικαιούται να επιδιώκει οποιοδήποτε συμφέρον, αρκεί να μην είναι παράνομο, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση έναντι των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του τρίτου όλες οι κατηγορίες συμφερόντων τα οποία μπορεί να επικαλεστεί το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, αρκεί να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

Διενέργεια της στάθμισης

Ερμηνεύοντας το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ), η ομάδα εργασίας αποβλέπει σε μια ισορροπημένη προσέγγιση η οποία διασφαλίζει την αναγκαία ευελιξία προς τους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων για τις περιπτώσεις στις οποίες τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα δεν υφίστανται αδικαιολόγητες επιπτώσεις, ενώ ταυτόχρονα παρέχει επαρκή ασφάλεια δικαίου και εγγυήσεις στα πρόσωπα αυτά όσον αφορά τη μη καταχρηστική εφαρμογή της ανοικτής αυτής διάταξης.

Για τη διενέργεια της στάθμισης αυτής, πρέπει αρχικά να λαμβάνεται υπόψη η φύση και η προέλευση των έννομων συμφερόντων, η αναγκαιότητα της επιδίωξής τους και ο αντίκτυπος στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Κατά την αρχική αυτή εκτίμηση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα μέτρα που ο υπεύθυνος επεξεργασίας σχεδιάζει να εφαρμόσει στο πλαίσιο της συμμόρφωσής του προς την οδηγία, όπως η διαφάνεια ή η περιορισμένη συλλογή των δεδομένων.

Μετά από την ανάλυση και τη στάθμιση των εννόμων συμφερόντων αμοτέρων των μερών, ενδέχεται να προκύψει ένα «προσωρινό αποτέλεσμα της στάθμισης», υπό την έννοια ότι εξάγεται ένα προκαταρκτικό συμπέρασμα σχετικά με το κατά πόσον τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας υπερισχύουν των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Ωστόσο, ενδέχεται ενίοτε η έκβαση της στάθμισης να είναι ασαφής και να υπάρχουν αμφιβολίες τόσο ως προς την υπεροχή του έννομου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας (ή του τρίτου) όσο και ως προς τη δυνατότητα επίκλησης του άρθρου 7 στοιχείο στ) για τη νομιμοποίηση της επεξεργασίας.

Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό να διενεργείται μια περαιτέρω εκτίμηση στο πλαίσιο της στάθμισης. Στη φάση αυτή, είναι σκόπιμο ο υπεύθυνος επεξεργασίας να διερευνά το κατά πόσον είναι σε θέση, να λάβει μέτρα συμπληρωματικά προς τη συμμόρφωση προς άλλες οριζόντιες διατάξεις της οδηγίας, τα οποία θα εξυπηρετούν τον σκοπό της προστασίας των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Ένα συμπληρωματικό μέτρο μπορεί να είναι, για παράδειγμα, ένας ευέλικτος και προσβάσιμος μηχανισμός ο οποίος θα διασφαλίζει τη δυνατότητα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να αρνούνται ανά πάσα στιγμή την επεξεργασία.

Βασικοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διενέργεια στάθμισης

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που είναι σκόπιμο να λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση, όπως:

- ή φύση και η προέλευση του έννομου συμφέροντος, όπου περιλαμβάνεται:
 - το κατά πόσον η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την άσκηση ενός θεμελιώδους δικαιώματος, ή
 - το κατά πόσον, κατά τα άλλα, υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον ή είναι σύμφωνη προς τις κοινωνικές, πολιτιστικές ή νομικές/νομοθετικές επιταγές της ενδιαφερόμενης κοινότητας
- ο αντίκτυπος στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, όπου περιλαμβάνεται/ονται:

- η φύση των δεδομένων, όπως το κατά πόσον η επεξεργασία αφορά δεδομένα που μπορούν να θεωρηθούν ευαίσθητα ή προέρχονται από πηγές διαθέσιμες στο κοινό
 - ο τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων, σε συνδυασμό με το κατά πόσον τα δεδομένα καθίστανται διαθέσιμα στο κοινό ή διατίθενται με οποιονδήποτε άλλο τρόπο σε πλήθος προσώπων, ή με το εάν υποβάλλεται σε επεξεργασία ή συνδυάζεται με άλλα δεδομένα μεγάλος όγκος δεδομένων (π.χ. στην περίπτωση της διαμόρφωσης γενικής εικόνας προσώπου (προφίλ) για σκοπούς επιβολής του νόμου, εμπορικούς ή άλλους σκοπούς)
 - οι βάσιμες προσδοκίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, ιδίως όσον αφορά την χρήση και τη γνωστοποίηση των δεδομένων εντός του κατάλληλου πλαισίου
 - το καθεστώς του υπευθύνου επεξεργασίας και το καθεστώς του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, συμπεριλαμβανομένου του μεταξύ τους συσχετισμού δυνάμεων, ή το εάν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι παιδί ή ανήκει σε ένα πιο ευάλωτο τμήμα του πληθυσμού.
- πρόσθετες εγγυήσεις για την αποτροπή ανεπιθύμητων επιπτώσεων για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, όπως μεταξύ άλλων:
 - η ελαχιστοποίηση των δεδομένων (π.χ. η επιβολή αυστηρών περιορισμών ως προς τη συλλογή δεδομένων ή η άμεση διαγραφή τους μετά τη χρήση)
 - τεχνικά και οργανωτικά μέτρα τα οποία διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη λήψη αποφάσεων ή για άλλες ενέργειες όσον αφορά τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα («λειτουργικός διαχωρισμός»)
 - εκτεταμένη χρήση τεχνικών ανωνυμοποίησης, ομαδοποίηση δεδομένων, τεχνολογίες βελτίωσης της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής, εκτιμήσεις επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων
 - αύξηση της διαφάνειας, το γενικό και μη υποκείμενο σε περιορισμούς δικαίωμα άρνησης της επεξεργασίας, η φορητότητα των δεδομένων και συναφή μέτρα για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Λογοδοσία, διαφάνεια, δικαίωμα αντίταξης και άλλα μέσα προστασίας

Σε ό,τι αφορά τις εν λόγω εγγυήσεις –και τη συνολική στάθμιση– υπάρχουν τρία ζητήματα τα οποία είναι κρίσιμης σημασίας στο πλαίσιο του άρθρου 7 στοιχείο στ) και, συνεπώς, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής:

- η ενδεχομένη ανάγκη για πρόσθετα μέτρα τα οποία θα αυξήσουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία:
- το δικαίωμα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα να αντιτάσσεται στην επεξεργασία και η διαθεσιμότητα, πέραν του δικαιώματος αντίταξης, δυνατότητας άρνησης της επεξεργασίας χωρίς να χρειάζεται αιτιολόγηση
- η ενίσχυση των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα: φορητότητα δεδομένων και διαθεσιμότητα ευέλικτων μηχανισμών ώστε τα πρόσωπα να έχουν πρόσβαση, να τροποποιούν, να διαγράφουν, να μεταδίδουν ή να επεξεργάζονται περαιτέρω με άλλους τρόπους (ή να επιτρέπουν σε τρίτους να επεξεργάζονται περαιτέρω) τα δεδομένα που τα αφορούν.

IV. 2. Συστάσεις

Η διατύπωση του ισχύοντος κειμένου του άρθρου 7 στοιχείο στ) της οδηγίας είναι ευέλικτη, υπό την έννοια ότι αφήνει ευρύ περιθώριο ερμηνείας. Η εμπειρία όμως έχει δείξει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η ευελιξία αυτή οδηγεί σε έλλειψη προβλεψιμότητας και ασφάλειας δικαίου. Εντούτοις, εάν η επίκλησή του γίνει στο ενδεδειγμένο πλαίσιο και εφαρμοσθούν τα ενδεδειγμένα σύμφωνα με την παρούσα γνώμη κριτήρια, το άρθρο 7 στοιχείο στ) αποτελεί νομικό λόγο κρίσιμης σημασίας για τη νομιμοποίηση της επεξεργασίας δεδομένων.

Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας επικροτεί την ακολουθούμενη προσέγγιση στο άρθρο 6 της πρότασης κανονισμού, σύμφωνα με την οποία η στάθμιση συμφερόντων αποτελεί ξεχωριστό νομικό λόγο. Πάντως, για τη διασφάλιση της δέουσας διενέργειας της στάθμισης, θα ήταν πρόσφορο η διάταξη να παρέχει περαιτέρω κατευθυντήριες οδηγίες.

Πεδίο εφαρμογής και μέσα για περαιτέρω αποσαφήνιση

Κατ' αρχάς, θα ήταν ίσως σκόπιμο η διάταξη να παραμείνει ευέλικτη ώστε να αποτυπώνει τη σκοπιά τόσο του υπευθύνου επεξεργασίας όσο και του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, καθώς και τον δυναμικό χαρακτήρα των αντίστοιχων πλαισίων. Για τον λόγο αυτόν, η ομάδα εργασίας κρίνει απρόσφορη τη συμπερίληψη –στο κείμενο του προτεινόμενου κανονισμού ή στις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις– λεπτομερών και διεξοδικών απαριθμήσεων των περιπτώσεων στις οποίες ένα συμφέρον θα μπορούσε να θεωρηθεί *εκ των πραγμάτων* νόμιμο. Ομοίως, η ομάδα εργασίας είναι αντίθετη με την εξειδίκευση περιπτώσεων στις οποίες τα συμφέροντα ή τα δικαιώματα του ενός μέρους υπερισχύουν *καταρχήν* ή *κατά τεκμήριο* των συμφερόντων ή των δικαιωμάτων του άλλου μέρους αποκλειστικά και μόνο λόγω της φύσης τους, ή λόγω της λήψης κάποιων μέτρων προστασίας, όπως για παράδειγμα η χρήση ψευδωνύμου. Μια τέτοια προσθήκη θα μπορούσε να είναι παραπλανητική και αδικαιολόγητα περιοριστική.

Αντί της εξαγωγής οριστικών συμπερασμάτων επί της εγκυρότητας του ενός ή του άλλου δικαιώματος ή συμφέροντος, η ομάδα εργασίας προκρίνει *τη στάθμιση ως πρακτική κρίσιμης σημασίας* στο πλαίσιο του άρθρου 7 στοιχείο στ). Παρότι είναι αναγκαίο η στάθμιση να είναι ευέλικτη, ο τρόπος με τον οποίο διενεργείται πρέπει να καταστεί πιο αποτελεσματικός στην πράξη, ώστε να διασφαλίζεται αντίστοιχα μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα ως προς τη συμμόρφωση. Η απαίτηση αυτή συνεπάγεται *ενίσχυση* της υποχρέωσης *λογοδοσίας* των υπευθύνων επεξεργασίας, υπό την έννοια ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα φέρει την ευθύνη *απόδειξης* της υπεροχής των συμφερόντων του έναντι των συμφερόντων και των δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Κατευθυντήριες οδηγίες και λογοδοσία

Για τον σκοπό αυτό, η ομάδα εργασίας συνιστά τη συμπερίληψη κατευθυντήριων οδηγιών στον προτεινόμενο κανονισμό με τον τρόπο που περιγράφεται στη συνέχεια.

- 1) Κρίνεται σκόπιμη η μη διεξοδική απαρίθμηση, σε αιτιολογική σκέψη, των βασικών παραγόντων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη στάθμιση, όπως η φύση και η προέλευση του έννομου συμφέροντος, ο αντίκτυπος στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, καθώς και οι πρόσθετες εγγυήσεις που μπορεί να εφαρμόζονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ώστε να αποτρέπονται τυχόν αδικαιολόγητες επιπτώσεις στα

πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Οι εγγυήσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων,

- τον λειτουργικό διαχωρισμό των δεδομένων, την κατάλληλη χρήση τεχνικών ανωνυμοποίησης, κρυπτογράφησης και άλλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που αποσκοπούν στον περιορισμό των δυνητικών κινδύνων για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα·
- αλλά και μέτρα για την αύξηση της διαφάνειας και τη διεύρυνση των επιλογών των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, όπως, ανάλογα με την περίπτωση, η δυνατότητα άρνησης της επεξεργασίας, ανά πάσα στιγμή, δωρεάν και με τρόπο εύκολο και αποτελεσματικό.

2) η ομάδα εργασίας προκρίνει επίσης την προσθήκη στην πρόταση κανονισμού περαιτέρω διευκρινίσεων ως προς τον τρόπο με τον οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα μπορούσε να αποδείξει¹¹¹ την ενίσχυση της λογοδοσίας.

Η μεταβολή των προϋποθέσεων άσκησης του δικαιώματος αντίταξης από τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 19 της πρότασης κανονισμού, αποτελεί ήδη σημαντικό στοιχείο λογοδοσίας. Εάν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα αντιτάσσεται στη βάση του άρθρου 7 στοιχείο στ) επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν, η πρόταση κανονισμού προβλέπει ότι επαφίεται στον υπεύθυνο επεξεργασίας να αποδείξει ότι προέχει το δικό του συμφέρον. Η ομάδα εργασίας υποστηρίζει ένθερμα αυτήν την αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, δεδομένου ότι συμβάλλει στην ενίσχυση της υποχρέωσης λογοδοσίας.

Τυχόν αδυναμία του υπευθύνου επεξεργασίας να αποδείξει στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα την υπεροχή του οικείου συμφέροντος μπορεί να έχει συνέπειες οι οποίες δεν περιορίζονται στο πρόσωπο που αντιτάχθηκε, αλλά επεκτείνονται στη συνολική διαδικασία της επεξεργασίας. Κατά συνέπεια, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αμφισβητήσει ή να αναδιοργανώσει την επεξεργασία, ανάλογα με την περίπτωση, προς όφελος όχι μόνον του συγκεκριμένου προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, αλλά και όλων των άλλων προσώπων που μπορεί να βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.¹¹²

¹¹¹ Αυτή η απόδειξη πρέπει να είναι εύλογη και να επικεντρώνεται περισσότερο στο αποτέλεσμα παρά στη διοικητική διαδικασία.

¹¹² Πέραν της αντιστροφής του βάρους της απόδειξης, η ομάδα εργασίας θεωρεί περιττή την απαίτηση στην πρόταση κανονισμού περί αντίταξης για «επιτακτικούς και νόμιμους λόγους που αφορούν [την] ιδιαίτερη κατάσταση» [του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα]. Εναλλακτικά, φρονεί ότι αρκεί η προσθήκη στην πρόταση κανονισμού μνείας σε οποιονδήποτε (όχι κατ' ανάγκη «επιτακτικό») νόμιμο λόγο σχετίζεται με την ιδιαίτερη κατάσταση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Πράγματι, μια περαιτέρω επιλογή, η οποία προτείνεται στην τελική έκθεση της Επιτροπής LIBE, αφορά ομοίως την κατάργηση της απαίτησης σύμφωνα με την οποία η αντίταξη πρέπει να αφορά την ιδιαίτερη κατάσταση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Η ομάδα εργασίας υποστηρίζει τη συγκεκριμένη προσέγγιση εισηγούμενη δύο δυνατότητες, τις οποίες τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα μπορούν να αξιοποιούν μεμονωμένα ή συνδυαστικά, ανάλογα με την περίπτωση: τη δυνατότητα αντίταξης αφενός λόγω της εκάστοτε ιδιαίτερης κατάστασης και, αφετέρου, για γενικότερους λόγους, χωρίς να απαιτείται στη δεύτερη αυτή περίπτωση ειδική αιτιολόγηση. Για το θέμα αυτό, βλ. τελική έκθεση της Επιτροπής LIBE, τροπολογία 114 σχετικά με το άρθρο 19 παράγραφος 1 της πρότασης κανονισμού.

Η απαίτηση αυτή είναι αναγκαία αλλά όχι επαρκής. Για να εξασφαλίζεται προστασία εξαρχής και να αποφεύγεται η καταστρατήγηση¹¹³ της υποχρέωσης αντιστροφής του βάρους της απόδειξης, είναι σημαντικό να λαμβάνονται μέτρα πριν από την έναρξη της διαδικασίας και όχι εκ των υστέρων, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας «αντίταξης».

Κατά συνέπεια, προτείνεται η λήψη, κατά το αρχικό στάδιο κάθε δραστηριότητας επεξεργασίας, μιας σειράς μέτρων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Τα δύο πρώτα μπορούν να συμπεριληφθούν σε αιτιολογική σκέψη της πρότασης κανονισμού, το δε τρίτο σε συγκεκριμένη διάταξη:

- Διενέργεια εκτίμησης¹¹⁴, η οποία πρέπει να καλύπτει τα διάφορα στάδια της ανάλυσης που αναπτύσσεται στην παρούσα γνώμη και συνοψίζεται στο παράρτημα 1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας καλείται να προσδιορίζει ρητώς τα διακυβεύόμενα υπερισχύοντα συμφέροντα, καθώς και τους λόγους της υπεροχής τους έναντι των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Η προκαταρκτική αυτή εκτίμηση δεν χρειάζεται να είναι υπερβολικά εκτενής, μπορεί δε να χαρακτηρίζεται από κάποια ευελιξία: αφενός μπορεί να περιορίζεται στα ουσιώδη κριτήρια, εάν ο αντίκτυπος της επεξεργασίας στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα είναι εκ πρώτης όψεως αμελητέος, αφετέρου θα πρέπει να διενεργείται πιο διεξοδικά εάν η στάθμιση είναι δύσκολο να επιτευχθεί και απαιτεί, για παράδειγμα, την εφαρμογή αρκετών πρόσθετων εγγυήσεων. Κατά περίπτωση, δηλαδή όταν μια πράξη επεξεργασίας ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, πρέπει να διεξάγεται μια πιο συνολική εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων (σύμφωνα με το άρθρο 33 της πρότασης κανονισμού), της οποίας σημαντικό μέρος θα αποτελεί η εκτίμηση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ).

¹¹³ Θα μπορούσαν, για παράδειγμα, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, να προσπαθήσουν να αποφύγουν την απόδειξη της υπεροχής των συμφερόντων τους σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση χρησιμοποιώντας τυποποιημένη αιτιολόγηση ή δημιουργώντας κωλύματα στην άσκηση του δικαιώματος αντίταξης.

¹¹⁴ Η εκτίμηση αυτή, όπως προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 84, δεν πρέπει να συγγέται με την ολοκληρωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων. Δεν υφίστανται επί του παρόντος ολοκληρωμένες κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τις εκτιμήσεις επιπτώσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αν και σε ορισμένους τομείς, όπως η τεχνολογία ταυτοποίησης μέσω ραδιοσυχνοτήτων (RFID) και τα έξυπνα συστήματα μέτρησης, έχουν σημειωθεί αξιόλογες προσπάθειες για τον προσδιορισμό εξειδικευμένων ανά τομέα μεθόδων και πλαισίων (ή/και υποδειγμάτων) με πανευρωπαϊκή ισχύ. Βλέπε «Industry Proposal for a Privacy and Data Protection Impact Assessment Framework for RFID Applications (Πρόταση του κλάδου για ένα πλαίσιο εκπόνησης εκτιμήσεων των επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων για τις εφαρμογές RFID)» και «Data Protection Impact Assessment Template for Smart Grid and Smart Metering Systems (Υπόδειγμα για την εκτίμηση των επιπτώσεων της προστασίας δεδομένων όσον αφορά τα ευφυή δίκτυα και τα ευφυή συστήματα μέτρησης («υπόδειγμα ΕΕΠΔ»))» που εκπονήθηκαν από την ομάδα εμπειρογνομόνων 2 της ομάδας ειδικών καθηκόντων της Επιτροπής για τα ευφυή ηλεκτρικά δίκτυα. Η ομάδα εργασίας εξέδωσε επανειλημμένα γνώμες σχετικά με αμφότερες αυτές τις μεθοδολογίες.

Επιπλέον, υπήρξαν ορισμένες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό μιας γενικής μεθοδολογίας εκτίμησης των επιπτώσεων της προστασίας δεδομένων, τις οποίες θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν οι διάφορες προσπάθειες «σε συγκεκριμένους τομείς». Βλ. για παράδειγμα το σχέδιο PIAF (Πλαίσιο εκτίμησης επιπτώσεων στα δικαιώματα της προστασίας των δεδομένων και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής): <http://www.piafproject.eu/> Για κατευθυντήριες οδηγίες σε εθνικό επίπεδο, βλ., για παράδειγμα, τη μεθοδολογία της Εθνικής γαλλικής επιτροπής πληροφορικής και ελευθεριών (CNIL):

<http://www.cnil.fr/fileadmin/documents/en/CNIL-ManagingPrivacyRisks-Methodology.pdf>

και το Εγχειρίδιο της εκτίμησης επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής του Γραφείου του Επιτρόπου Πληροφοριών του Ηνωμένου Βασιλείου (ICO) στη διεύθυνση:

http://ico.org.uk/pia_handbook_html_v2/files/PIAhandbookV2.pdf.

- Τεκμηρίωση της εκτίμησης. Η έκταση της τεκμηρίωσης πρέπει να χαρακτηρίζεται από παρόμοια *ευελιξία* με τη διεξοδικότητα της τεκμηρίωσης. Θα ήταν, πάντως, σκόπιμο να διατίθεται βασική τεκμηρίωση για τις συνηθέστερες περιπτώσεις, ανεξαρτήτως της εκτίμησης του αντικτύπου της επεξεργασίας στα πρόσωπα. Η τεκμηρίωση αυτή θα χρησιμεύει ενδεχομένως ως βάση περαιτέρω αξιολόγησης ή τυχόν αμφισβήτησης της εκτίμησης του υπευθύνου επεξεργασίας.
- Παροχή διαφανών και προσπελάσιμων πληροφοριών στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Πρέπει να διασφαλίζεται η παροχή διαφανών πληροφοριών τόσο στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα όσο και στις αρχές προστασίας των δεδομένων και, ανάλογα με την περίπτωση, στο ευρύ κοινό. Σε ό,τι αφορά τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, η ομάδα εργασίας παραπέμπει στο σχέδιο έκθεσης της επιτροπής LIBE¹¹⁵, σύμφωνα με το οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να ενημερώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα σχετικά με τους λόγους για τους οποίους πιστεύει ότι τα οικεία συμφέροντα υπερισχύουν των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου αυτού. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει, κατά την άποψη της ομάδας εργασίας, να παρέχονται στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα μαζί με τις πληροφορίες που υποχρεούται να παρέχει ο υπεύθυνος επεξεργασίας σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 της παρούσας οδηγίας (άρθρο 11 της πρότασης κανονισμού). Κάτι τέτοιο αναμένεται να διευκολύνει σε μεταγενέστερο χρόνο ενδεχόμενη αντίταξη του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, καθώς και τυχόν περιπτώσεις πρόσθετης αιτιολόγησης της υπεροχής των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας. Επιπλέον, η τεκμηρίωση στην οποία βασίζεται η εκτίμηση του υπευθύνου επεξεργασίας πρέπει να τίθεται, κατόπιν αιτήματος, στη διάθεση των αρχών προστασίας των δεδομένων, για σκοπούς επαλήθευσης και επιβολής, κατά περίπτωση.

Η ομάδα εργασίας εισηγείται τη ρητή συμπερίληψη των τριών αυτών μέτρων, όπως περιγράφηκαν ανωτέρω, στην πρόταση κανονισμού. Κατ' αυτόν τον τρόπο αναμένεται αφενός να αναδειχθεί η ιδιαίτερη συμβολή των νομικών λόγων στην εκτίμηση της νομιμότητας και, αφετέρου, να αποσαφηνιστεί η σημασία της στάθμισης στο ευρύτερο πλαίσιο των μέτρων λογοδοσίας και των εκτιμήσεων αντικτύπου εντός του προτεινόμενου νέου νομικού πλαισίου.

Η ομάδα εργασίας κρίνει επίσης σκόπιμο να ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων η παροχή περαιτέρω κατευθυντήριων οδηγιών όταν απαιτείται βάσει του εν λόγω πλαισίου. Με την προσέγγιση αυτή αναμένεται να διασφαλιστεί τόσο η σαφήνεια του κειμένου όσο και η ευέλικτη εφαρμογή του.

¹¹⁵ Σχέδιο έκθεσης σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων), COM(2012)0011 – C7-0025/2012 - 2012/0011 (COD))

Παράρτημα 1. Σύντομος οδηγός για τη διενέργεια της στάθμισης του άρθρου 7 στοιχείο στ)

Ενέργεια 1: Αξιολόγηση του νομικού λόγου που ενδέχεται να ισχύει βάσει του άρθρου 7 στοιχείο α) έως στ)

Επεξεργασία δεδομένων μπορεί να πραγματοποιείται μόνο εάν συντρέχει ένας ή περισσότεροι από τους έξι νομικούς λόγους –α) έως στ)– του άρθρου 7 (σε διαφορετικά στάδια της ίδιας δραστηριότητας επεξεργασίας είναι δυνατή η επίκληση διαφορετικών λόγων). Εάν *εκ πρώτης όψεως* προκύπτει ότι είναι δυνατή η επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως νομικού λόγου, εφαρμόζεται η ενέργεια 2.

Σύντομες υποδείξεις:

- Το άρθρο 7 στοιχείο α) εφαρμόζεται μόνο κατόπιν ελεύθερης, εν επιγνώσει, συγκεκριμένης και ρητής συγκατάθεσης. Το γεγονός ότι ένα φυσικό πρόσωπο δεν αντιτάσσεται σε επεξεργασία βάσει του άρθρου 14 δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια της συγκατάθεσης κατά το άρθρο 7 στοιχείο α) –πάντως για την παροχή εγγυήσεων στο πλαίσιο του άρθρου 7 στοιχείο στ) θα ήταν σκόπιμη η ύπαρξη ενός εύχρηστου μηχανισμού αντίταξης στην επεξεργασία
- Στο άρθρο 7 στοιχείο β) καλύπτεται η περίπτωση επεξεργασίας που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης. Το γεγονός και μόνο ότι η επεξεργασία των δεδομένων σχετίζεται με σύμβαση, ή προβλέπεται στους όρους και στις προϋποθέσεις της σύμβασης, δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι ο συγκεκριμένος νομικός λόγος είναι εφαρμοστέος. Ανάλογα με την περίπτωση, πρέπει να εξετάζεται η εφαρμογή του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως εναλλακτική λύση
- Το άρθρο 7 στοιχείο γ) αφορά μόνο σαφείς και συγκεκριμένες νομικές υποχρεώσεις στο πλαίσιο της ενωσιακής ή εθνικής νομοθεσίας. Σε περίπτωση μη δεσμευτικών κατευθυντήριων γραμμών (που παρέχονται, για παράδειγμα, από ρυθμιστικούς οργανισμούς), ή ξένης νομικής υποχρέωσης, πρέπει να εξετάζεται η εφαρμογή του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως εναλλακτική λύση.

Ενέργεια 2: Χαρακτηρισμός συμφέροντος ως «έννομου» ή «παράνομου»

Για να θεωρείται έννομο, ένα συμφέρον πρέπει να πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- να είναι σύννομο (δηλαδή να συνάδει με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο)
- να προσδιορίζεται με επαρκή σαφήνεια ώστε να επιτρέπεται η στάθμισή του έναντι των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (δηλ. να είναι αρκούντως σαφές),
- να αφορά ένα πραγματικό και υφιστάμενο συμφέρον (δηλαδή να μην είναι υποθετικό).

Ενέργεια 3: Προσδιορισμός του εάν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου συμφέροντος

Για την ικανοποίηση της απαίτησης αυτής, εξετάζεται το αν υπάρχουν άλλα, λιγότερο επεμβατικά μέσα για την επίτευξη του προσδιορισθέντος σκοπού της επεξεργασίας και την εξυπηρέτηση του έννομου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας.

Ενέργεια 4: Προσωρινή στάθμιση μέσω της εκτίμησης του κατά πόσον τα θεμελιώδη δικαιώματα ή τα συμφέροντα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα προέχουν του συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων

- Εξέταση της φύσης των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας (θεμελιώδες δικαίωμα, άλλο είδος συμφέροντος, δημόσιο συμφέρον),
- Εκτίμηση της πιθανής βλάβης την οποία θα υποστεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας, τρίτα μέρη ή η ευρύτερη κοινότητα εάν δεν πραγματοποιηθεί η επεξεργασία των δεδομένων
- Συνεκτίμηση της φύσης των δεδομένων (ευαίσθητα υπό τη στενή ή την ευρεία έννοια,)
- Εξέταση του καθεστώτος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (ανήλικος, εργαζόμενος, κ.λπ.) και του καθεστώτος του υπευθύνου επεξεργασίας (π.χ. εάν πρόκειται για επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά)
- Συνεκτίμηση του τρόπου επεξεργασίας των δεδομένων (μεγάλης κλίμακας, εξόρυξη δεδομένων, κατάρτιση προφίλ, γνωστοποίηση σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων ή δημοσίευση)
- Προσδιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων ή/και των συμφερόντων του επηρεαζόμενου προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα
- Εξέταση των βάσιμων προσδοκιών των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα
- Εκτίμηση του αντικτύπου στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και σύγκριση με το αναμενόμενο όφελος της επεξεργασίας από τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

Σύντομη υπόδειξη: Να εξετάζεται ο αντίκτυπος της πραγματικής –και όχι μιας θεωρητικής ή υποθετικής– επεξεργασίας σε συγκεκριμένα πρόσωπα

Ενέργεια 5: Οριστική στάθμιση αφού ληφθούν υπόψη πρόσθετες εγγυήσεις

Προσδιορισμός και εφαρμογή κατάλληλων πρόσθετων εγγυήσεων που απορρέουν από την υποχρέωση μέριμνας και επιμέλειας όπως:

- ελαχιστοποίηση των δεδομένων (π.χ. επιβολή αυστηρών περιορισμών ως προς τη συλλογή δεδομένων ή άμεση διαγραφή τους μετά τη χρήση)
- τεχνικά και οργανωτικά μέτρα τα οποία διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη λήψη αποφάσεων ή για άλλες ενέργειες όσον αφορά τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα («λειτουργικός διαχωρισμός»)
- εκτεταμένη χρήση τεχνικών ανωνυμοποίησης, ομαδοποίηση δεδομένων, τεχνολογίες βελτίωσης της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής, εκτιμήσεις επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων
- βελτίωση της διαφάνειας, γενικό και μη υποκείμενο σε περιορισμούς δικαίωμα αντίταξης (δυνατότητα άρνησης της επεξεργασίας), φορητότητα των δεδομένων και συναφή μέτρα για την ενίσχυση της θέσης των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Σύντομη υπόδειξη: Η χρήση τεχνολογιών και προσεγγίσεων για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής μπορεί να επηρεάσει τη στάθμιση υπέρ του υπευθύνου επεξεργασίας διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την προστασία των ενδιαφερόμενων προσώπων.

Ενέργεια 6: Απόδειξη συμμόρφωσης και διασφάλιση διαφάνειας

- Κατάρτιση προσχεδίου για τις ενέργειες 1 έως 5, με σκοπό την αιτιολόγηση της επεξεργασίας πριν από την έναρξή της.
- Ενημέρωση των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα σχετικά με τους λόγους για τους οποίους ο υπεύθυνος φρονεί ότι η στάθμιση κλίνει υπέρ του.
- Τήρηση της τεκμηρίωσης στη διάθεση των αρχών προστασίας δεδομένων.

Σύντομη υπόδειξη: Στο στάδιο αυτό υπάρχουν περιθώρια *ευελιξίας*: οι πτυχές της εκτίμησης και της τεκμηρίωσης πρέπει να προσαρμόζονται στη φύση και στο πλαίσιο της επεξεργασίας. Τα

μέτρα αυτά αναμένεται να είναι πιο εκτεταμένα σε περίπτωση που υποβάλλεται σε επεξεργασία μεγάλος όγκος πληροφοριών σχετικά με πλήθος προσώπων κατά τρόπο που θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις για τα πρόσωπα αυτά. Η συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων (σύμφωνα με το άρθρο 33 του προτεινόμενου κανονισμού) είναι απαραίτητη μόνο όταν μια πράξη επεξεργασίας παρουσιάζει συγκεκριμένους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Στις περιπτώσεις αυτές, η εκτίμηση βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) μπορεί να ενταχθεί στην ευρύτερη αυτή εκτίμηση επιπτώσεων.

Ενέργεια 7: Τι συμβαίνει εάν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ασκήσει το δικαίωμά του να αντιταχθεί;

- Όταν ως μοναδική εγγύηση παρέχεται ένα ενισχυμένο δικαίωμα άρνησης της επεξεργασίας (αυτό απαιτείται ρητώς βάσει του άρθρου 14 στοιχείο α) ως ελάχιστη εγγύηση): σε περίπτωση που το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα αντιτάσσεται στην επεξεργασία, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η εφαρμογή κατάλληλου και φιλικού προς τον χρήστη μηχανισμού για τον αναπροσδιορισμό της στάθμησης σε ό,τι αφορά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο και την παύση της επεξεργασίας των δεδομένων που το αφορούν, εάν από την επανεκτίμηση προκύψει υπεροχή των συμφερόντων του ενδιαφερόμενου προσώπου.
- Όταν ως μοναδική εγγύηση παρέχεται ένα ενισχυμένο δικαίωμα άρνησης της επεξεργασίας (είτε διότι αυτό απαιτείται βάσει του άρθρου 14 στοιχείο β) είτε διότι το εν λόγω δικαίωμα κρίνεται ως απαραίτητη ή χρήσιμη πρόσθετη εγγύηση): σε περίπτωση που το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα αντιτάσσεται στην επεξεργασία, θα πρέπει να διασφαλίζεται ο σεβασμός της επιλογής του, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες ή εκτίμηση.

Παράρτημα 2. Πρακτικά παραδείγματα διενέργειας της στάθμισης βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ)

Στο παρόν παράρτημα περιγράφονται ενδεικτικά ορισμένα από τα συνηθέστερα πλαίσια εντός των οποίων μπορεί να ανακύψει ζήτημα έννομου συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 7 στοιχείο στ). Στην πλειονότητα των περιπτώσεων συγκρίνονται στο πλαίσιο της ίδιας θεματικής δύο ή περισσότερα συναφή παραδείγματα. Πολλά από τα παραδείγματα βασίζονται σε πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία πραγματικών περιπτώσεων που χειρίστηκαν οι αρχές προστασίας δεδομένων στα διάφορα κράτη μέλη. Σε μερικές, ωστόσο, περιπτώσεις τα πραγματικά περιστατικά έχουν μερικώς παραλλαγεί ώστε να περιγραφεί καλύτερα το πώς πρέπει να διενεργείται η στάθμιση.

Τα παραδείγματα παρατίθενται προκειμένου να επεξηγηθεί η χρησιμοποιούμενη *συλλογιστική*, δηλαδή η μέθοδος που πρέπει να χρησιμοποιείται για τη διενέργεια της πολυδιάστατης αυτής στάθμισης. Με άλλα λόγια, σκοπός των παραδειγμάτων δεν είναι να υποδείξουν το πώς διενεργείται μια *οριστική* εκτίμηση των περιπτώσεων που περιγράφονται. Πράγματι, σε πολλές περιπτώσεις, η αλλαγή των συνθηκών (για παράδειγμα ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει πρόσθετες εγγυήσεις, όπως πληρέστερη ανωνυμοποίηση, καλύτερα μέτρα ασφάλειας, μεγαλύτερη διαφάνεια και πιο απτές δυνατότητες επιλογής για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα) μπορεί να μεταβάλλει το αποτέλεσμα της στάθμισης.¹¹⁶

Τα μέσα αυτά αναμένεται να διευκολύνουν τη συμμόρφωση των υπευθύνων επεξεργασίας προς το σύνολο των οριζόντιων διατάξεων της οδηγίας, οι οποίοι ενθαρρύνονται κατ' αυτόν τον τρόπο να παρέχουν πρόσθετη προστασία, κατά περίπτωση, τηρουμένης της αρχής του προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων εκ κατασκευής. Όσο μεγαλύτερη μέριμνα επιδεικνύουν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τόσο πιθανότερο είναι να κλίνει η στάθμιση υπέρ τους.

Άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης¹¹⁷, μεταξύ άλλων στους τομείς της ενημέρωσης και της τέχνης

Παράδειγμα 1: ΜΚΟ αναδημοσιεύει έξοδα των μελών του Κοινοβουλίου

Δημόσια αρχή δημοσιεύει –βάσει νομικής υποχρέωσης (άρθρο 7 στοιχείο γ)– τα έξοδα μελών του Κοινοβουλίου. Στη συνέχεια, μια ΜΚΟ για τη διαφάνεια αναλύει και αναδημοσιεύει τα δεδομένα σε μια αξιόπιστη, αναλογική, αλλά περισσότερο κατατοπιστική σχολιασμένη εκδοχή, συμβάλλοντας στην προαγωγή της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

¹¹⁶ Στο πλαίσιο της ορθής εφαρμογής του άρθρου 7 στοιχείο στ) ανακύπτουν ενίοτε σύνθετα ζητήματα εκτίμησης, στη διευθέτηση των οποίων μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά η εκάστοτε συναφής νομοθεσία, η νομολογία, η νομική επιστήμη, κατευθυντήριες γραμμές, όπως και κώδικες δεοντολογίας συμπεριφοράς και άλλα επίσημα ή ανεπίσημα πρότυπα.

¹¹⁷ Σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, βλ. σελίδα 34 της γνώμης. Ομοίως, σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας, κατά την αξιολόγηση των παρόντων παραδειγμάτων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τυχόν σχετικές παρεκκλίσεις βάσει του εθνικού δικαίου για επεξεργασία η οποία πραγματοποιείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς.

Αν υποτεθεί ότι η ΜΚΟ προβαίνει στην αναδημοσίευση και τον σχολιασμό κατά τρόπο ακριβή και αναλογικό, υιοθετεί τις δέουσες διασφαλίσεις, και γενικότερα, σέβεται τα δικαιώματα των ενδιαφερόμενων προσώπων, θα πρέπει να είναι σε θέση να επικαλεσθεί το άρθρο στοιχείο στ) ως νομικό λόγο για την επεξεργασία. Παράγοντες όπως η φύση του έννομου συμφέροντος (θεμελιώδες δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και πληροφόρησης), το συμφέρον του κοινού σε ό,τι αφορά τη διαφάνεια και τη λογοδοσία, καθώς και το γεγονός ότι τα δεδομένα έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί και αφορούν (σχετικά λιγότερο ευαίσθητα) δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που συνδέονται με τις δραστηριότητες των προσώπων στο πλαίσιο την εκτέλεσης των δημοσίων καθηκόντων τους¹¹⁸ συμβάλλουν στο να γείρει η πλάστιγγα υπέρ της νομιμότητας της επεξεργασίας. Το γεγονός ότι η αρχική δημοσίευση προβλεπόταν εκ του νόμου, καθιστώντας ως εκ τούτου τη δημοσίευση των δεδομένων αναμενόμενη για τα ενδιαφερόμενα φυσικά πρόσωπα, συμβάλλει επίσης στην ευνοϊκή έκβαση της στάθμισης. Από την άλλη πλευρά, ο αντίκτυπος για το πρόσωπο μπορεί να είναι σημαντικός, για παράδειγμα μπορεί να διακυβευθεί η προσωπική ακεραιότητα ορισμένων φυσικών προσώπων λόγω του δημοσίου ελέγχου, κάτι το οποίο μπορεί να οδηγήσει, λόγω χάρη, σε ήττα σε εκλογική αναμέτρηση ή, ενίοτε, σε ποινική έρευνα για εγκληματικές δραστηριότητες. Ωστόσο, από το σύνολο των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει ότι τα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας (και τα συμφέροντα του κοινού στο οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα) υπερεισχύουν των συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Παράδειγμα 2: Δημοτικός σύμβουλος διορίζει την κόρη του ως ειδική βοηθό

Δημοσιογράφος δημοσιεύει αντικειμενικά ακριβές, τεκμηριωμένο άρθρο σε τοπική ηλεκτρονική εφημερίδα σχετικά με δημοτικό σύμβουλο, αποκαλύπτοντας ότι ο εν λόγω σύμβουλος έχει παρακολουθήσει μόνο μία από τις τελευταίες έντεκα συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου και ότι είναι απίθανο να επανεκλεγεί λόγω πρόσφατου σκανδάλου σχετικά με τον διορισμό της δεκαεπτάχρονης κόρης του ως ειδικού συμβούλου.

Ομοίως σε αυτήν την περίπτωση ισχύει η ανάλυση του *Παραδείγματος 1*. Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, αποτελεί έννομο συμφέρον της εν λόγω εφημερίδας να δημοσιεύει τα στοιχεία. Παρά την αποκάλυψη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με τον δημοτικό σύμβουλο, το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής του συμβούλου δεν υπερεισχύει του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και στη δημοσίευση της είδησης στην εφημερίδα. Κάτι τέτοιο ισχύει όχι μόνο επειδή τα δικαιώματα των δημοσίων προσώπων στην προστασία της ιδιωτικής τους ζωής είναι σχετικά περιορισμένα σε ό,τι αφορά τις δημόσιες δραστηριότητές τους, αλλά επειδή η ελευθερία της έκφρασης έχει ιδιαίτερη σημασία, ιδίως στην περίπτωση όπου η δημοσίευση μιας είδησης εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

Παράδειγμα 3: Ποινικό αδίκημα ήσσονος σημασίας εξακολουθεί να εμφανίζεται στην κορυφή των αποτελεσμάτων αναζήτησης

¹¹⁸ Δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ορισμένες δαπάνες να αποκαλύπτουν πιο ευαίσθητα δεδομένα, όπως δεδομένα που αφορούν την υγεία. Σε αυτή την περίπτωση, αυτά πρέπει να απομακρύνονται από το σύνολο των δεδομένων πριν από τη δημοσίευσή τους. Μια ορθή πρακτική είναι να υιοθετείται «προορατική προσέγγιση» και να παρέχεται στα πρόσωπα η ευκαιρία να εξετάζουν τα δεδομένα τους πριν από τη δημοσίευσή τους, καθώς και να ενημερώνονται σαφώς ως προς τις δυνατότητες και τους όρους δημοσίευσης.

Το ηλεκτρονικό αρχείο εφημερίδας περιλαμβάνει παλαιό άρθρο σχετικά με φυσικό πρόσωπο το οποίο απολάμβανε στο παρελθόν τη φήμη του αρχηγού της ερασιτεχνικής ποδοσφαιρικής ομάδας μιας κωμόπολης. Στο άρθρο αναφέρεται το πλήρες ονοματεπώνυμο του εν λόγω προσώπου, ενώ η ιστορία αφορά την εμπλοκή του σε ποινική διαδικασία σχετικά με μια ήσσονος σημασίας παράβαση (μέθη και ανάρμοστη συμπεριφορά). Το ποινικό μητρώο του φυσικού προσώπου είναι πλέον καθαρό και δεν περιλαμβάνει πλέον το παρελθόν αδίκημα για το οποίο εξέτισε την ποινή του πριν από αρκετά χρόνια. Το πιο ανησυχητικό για το εν λόγω πρόσωπο είναι ότι η αναζήτηση του ονόματός του μέσω των κοινών μηχανών αναζήτησης στο διαδίκτυο εμφανίζει τον σύνδεσμο προς το εν λόγω παλαιό άρθρο μεταξύ των πρώτων αποτελεσμάτων που το αφορούν. Παρά το αίτημά του, η εφημερίδα αρνείται να προβεί στη λήψη των τεχνικών μέτρων που θα μπορούσαν να περιορίσουν την ευρύτερη διαθεσιμότητα του άρθρου που σχετίζεται με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Για παράδειγμα, η εφημερίδα αρνείται να λάβει τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για τον περιορισμό –στον βαθμό που η τεχνολογία το επιτρέπει– της πρόσβασης στις πληροφορίες από εξωτερικές μηχανές κάθε φορά που γίνεται αναζήτηση με χρήση του ονόματος του φυσικού προσώπου ως κατηγορίας αναζήτησης.

Πρόκειται για μια ακόμη ενδεικτική περίπτωση της πιθανής σύγκρουσης μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Από το παράδειγμα αυτό προκύπτει επίσης ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η ύπαρξη πρόσθετων διασφαλίσεων –όπως η διασφάλιση ότι, τουλάχιστον σε περίπτωση αιτιολογημένης αντίταξης σύμφωνα με το άρθρο 14 στοιχείο α) της οδηγίας, το σχετικό τμήμα των αρχείων της εφημερίδας δεν θα είναι πλέον προσβάσιμο μέσω εξωτερικών μηχανών αναζήτησης ή ότι ο μορφότυπος εμφάνισης των πληροφοριών δεν θα επιτρέπει την αναζήτηση με βάση το όνομα– μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη στάθμιση των δύο θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η εφαρμογή των παραπάνω μέτρων δεν αποκλείει τυχόν άλλα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν από τις μηχανές αναζήτησης ή άλλα τρίτα μέρη.¹¹⁹

Συμβατικές δραστηριότητες άμεσης εμπορικής προώθησης και άλλες μορφές εμπορίας ή διαφήμισης

Παράδειγμα 4: Κατάστημα ηλεκτρονικών υπολογιστών διαφημίζει παρόμοια προϊόντα σε πελάτες

Κατάστημα ηλεκτρονικών υπολογιστών αποκτά από τους πελάτες του τα στοιχεία επικοινωνίας τους στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντος και τα χρησιμοποιεί για εμπορική προώθηση των δικών του παρόμοιων προϊόντων μέσω συμβατικού ταχυδρομείου. Το κατάστημα πωλεί επίσης προϊόντα μέσω διαδικτύου και αποστέλλει διαφημιστικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κάθε φορά που διατίθεται προς πώληση κάποια νέα σειρά προϊόντος. Οι πελάτες ενημερώνονται σαφώς σχετικά με τη δυνατότητα τους να αντιταχθούν, δωρεάν και εύκολα, στη συλλογή τα στοιχείων επικοινωνίας τους, και κάθε φορά αποστέλλεται εκ νέου μήνυμα σε περίπτωση που ο πελάτης δεν αντιτάχθηκε εξαρχής.

Η ενίσχυση της νομιμότητας της επεξεργασίας και η κατοχύρωση των δικαιωμάτων των προσώπων διασφαλίζονται χάρη στη διαφάνεια της επεξεργασίας, στο γεγονός ότι είναι εύλογο ο πελάτης να αναμένει προσφορές για παρόμοια προϊόντα ως δεδομένης της σχέσης του με το κατάστημα, καθώς και στο γεγονός ότι έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί. Εξάλλου,

¹¹⁹ Βλ. επίσης υπόθεση C-131/12 Google Spain κατά Agencia Española de Protección de Datos, που εκδικάζεται επί του παρόντος από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

δεν φαίνεται να υπάρχει δυσανάλογη επίπτωση στο δικαίωμα του προσώπου στην ιδιωτική του ζωή (σε αυτό το παράδειγμα θεωρήθηκε ότι το κατάστημα δεν καταρτίζει πολύπλοκα προφίλ των καταναλωτών του, για παράδειγμα χρησιμοποιώντας λεπτομερή ανάλυση του ιστορικού περιήγησης (click-stream)).

Παράδειγμα 5: Ηλεκτρονικό φαρμακείο καταρτίζει διεξοδικά προφίλ

Διαδικτυακό φαρμακείο πραγματοποιεί εμπορική προώθηση με βάση τις αγορές φαρμάκων και άλλων προϊόντων από τους πελάτες του, συμπεριλαμβανομένων προϊόντων για τα οποία απαιτείται ιατρική συνταγή. Αναλύει τις πληροφορίες αυτές σε συνδυασμό με τις δημογραφικές πληροφορίες σχετικά με τους πελάτες, για παράδειγμα την ηλικία και το φύλο τους, με σκοπό την κατάρτιση προφίλ «υγείας και ευζωίας» του κάθε πελάτη. Χρησιμοποιεί επίσης δεδομένα ιστορικού περιήγησης τα οποία δεν αφορούν μόνο τα προϊόντα που αγόρασαν οι πελάτες αλλά και άλλα προϊόντα και πληροφορίες του ιστοτόπου στον οποίο περιηγήθηκαν. Τα προφίλ πελατών περιλαμβάνουν πληροφορίες ή προβλέψεις που υποδεικνύουν ότι μια/ένας συγκεκριμένη/ος πελάτης είναι έγκυος, πάσχει από μια συγκεκριμένη χρόνια ασθένεια, ή θα ενδιαφερόταν να αγοράσει διατροφικά συμπληρώματα, αντηλιακή λοσιόν ή άλλα προϊόντα περιποίησης του δέρματος σε ορισμένες περιόδους του έτους. Οι αναλυτές του ηλεκτρονικού φαρμακείου χρησιμοποιούν αυτές τις πληροφορίες για να προσφέρουν μη συνταγογραφούμενα φάρμακα, συμπληρώματα υγείας και άλλα προϊόντα σε συγκεκριμένα άτομα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Στην περίπτωση αυτή το φαρμακείο δεν μπορεί να επικαλεστεί τα έννομα συμφέροντά του κατά τη δημιουργία και χρήση των προφίλ των πελατών του με σκοπό την εμπορική προώθηση προϊόντων. Η κατάρτιση προφίλ που περιγράφηκε δημιουργεί διάφορα προβλήματα. Οι πληροφορίες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες και μπορούν να αποκαλύψουν στοιχεία τα οποία πολλά άτομα θεωρούν ευλόγως ότι παραμένουν ιδιωτικά.¹²⁰ Από την έκταση και τον τρόπο κατάρτισης του προφίλ (χρήση δεδομένων ιστορικού περιήγησης, αλγόριθμοι πρόγνωσης) υποδεικνύεται επίσης υψηλός βαθμός παραβίασης της ιδιωτικής ζωής. Ωστόσο, η συγκατάθεση στην επεξεργασία δεδομένων βάσει του άρθρου 7 στοιχείο α) και του άρθρου 8 παράγραφος 2 στοιχείο α) (όταν υπάρχουν ευαίσθητα δεδομένα) θα μπορούσε να αποτελεί εναλλακτική λύση, ανάλογα με την περίπτωση.

¹²⁰ Πέραν των τυχόν περιορισμών που τίθενται από τη νομοθεσία περί προστασίας των δεδομένων, η διαφήμιση προϊόντων που χορηγούνται με ιατρική συνταγή υπόκειται επίσης σε αυστηρές ρυθμίσεις στην ΕΕ, ενώ υφίστανται και ορισμένοι περιορισμοί για τη διαφήμιση φαρμάκων για τα οποία δεν απαιτείται ιατρική συνταγή. Περαιτέρω, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις του άρθρου 8 ως προς τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων (όπως δεδομένα για την υγεία).

Αυτόκλητα μηνύματα μη εμπορικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων για σκοπούς πολιτικών ή φιλανθρωπικών εκστρατειών για τη συγκέντρωση χρημάτων

Παράδειγμα 6: Υποψήφια στις δημοτικές εκλογές πραγματοποιεί στοχευμένη χρήση του εκλογικού καταλόγου

Υποψήφια στις δημοτικές εκλογές χρησιμοποιεί τον εκλογικό κατάλογο¹²¹ για να αποστείλει επιστολή παρουσίασης με την οποία προωθεί την εκστρατεία της για τις προσεχείς εκλογές σε κάθε εν δυνάμει ψηφοφόρο στην εκλογική περιφέρειά της. Η υποψήφια χρησιμοποιεί τα δεδομένα από τον εκλογικό κατάλογο μόνο για να στείλει την επιστολή και δεν διατηρεί τα δεδομένα μετά τη λήξη της εκστρατείας.

Η συγκεκριμένη χρήση του τοπικού εκλογικού καταλόγου δεν εξέρχεται του πλαισίου των εύλογων προσδοκιών των φυσικών προσώπων, όταν πραγματοποιείται κατά την προεκλογική περίοδο: το συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας είναι σαφές και έννομο. Η περιορισμένη και στοχευμένη χρήση των πληροφοριών συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση του έννομου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας. Η συγκεκριμένη χρήση των εκλογικών καταλόγων μπορεί επίσης να ρυθμίζεται από τη νομοθεσία σε εθνικό επίπεδο, με γνώμονα την προστασία του δημόσιου συμφέροντος, μέσω της θέσπισης συγκεκριμένων κανόνων, περιορισμών και εγγυήσεων ως προς τη χρήση των εν λόγω καταλόγων. Σε αυτή την περίπτωση, η συμμόρφωση προς τους συγκεκριμένους αυτούς κανόνες είναι επίσης απαραίτητη ώστε να διασφαλίζεται η νομιμότητα της επεξεργασίας.

Παράδειγμα 7: Μη κερδοσκοπικός οργανισμός συλλέγει πληροφορίες για σκοπούς στόχευσης

Οργάνωση που δραστηριοποιείται στον τομέα της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης αποφασίζει τη διοργάνωση δραστηριοτήτων συγκέντρωσης κεφαλαίων με βάση το προφίλ των μελών της. Για τον σκοπό αυτό, συλλέγει δεδομένα από ιστοτόπους κοινωνικής δικτύωσης μέσω ειδικών λογισμικών στόχευσης ατόμων που έκαναν κλικ στην επιλογή «Μου αρέσει» («Like») στην ιστοσελίδα της οργάνωσης, στην επιλογή «Μου αρέσει» («Like») και «Share» («Κοινοποίηση») όσον αφορά τα μηνύματα που ανάρτησε η οργάνωση στην ιστοσελίδα της, επισκέφτηκαν τακτικά ορισμένα στοιχεία ή αναπαρήγαγαν αναρτήσεις της οργάνωσης. Κατόπιν αποστέλλει μηνύματα και ενημερωτικά δελτία στα μέλη της σύμφωνα με το προφίλ τους. Για παράδειγμα, ηλικιωμένοι ιδιοκτήτες σκύλων που επέλεξαν «Μου αρέσει» για άρθρα σχετικά με καταφύγια ζώων λαμβάνουν διαφορετικές προσκλήσεις δωρεάς χρημάτων απ' ό,τι οικογένειες με μικρά παιδιά, ενώ διαφορετικά μηνύματα λαμβάνουν και άνθρωποι από διαφορετικές εθνοτικές ομάδες.

Το γεγονός ότι υφίστανται επεξεργασία ειδικές κατηγορίες δεδομένων (φιλοσοφικές πεποιθήσεις) απαιτεί συμμόρφωση προς το άρθρο 8. Η απαίτηση αυτή φαίνεται να ικανοποιείται δεδομένου ότι η επεξεργασία διεξάγεται στο πλαίσιο των νόμιμων δραστηριοτήτων της οργάνωσης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ωστόσο, η ικανοποίηση αυτής της απαίτησης δεν επαρκεί: ο τρόπος χρήσης των δεδομένων υπερβαίνει τις εύλογες προσδοκίες των προσώπων. Η ποσότητα των συλλεγμένων δεδομένων και η έλλειψη

¹²¹ Στο εν λόγω παράδειγμα γίνεται η παραδοχή ότι στο οικείο κράτος μέλος η κατάρτιση εκλογικού καταλόγου καθορίζεται από τον νόμο.

διαφάνειας σχετικά με τη συλλογή και την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων για διαφορετικό σκοπό από αυτόν για τον οποίο είχαν αρχικά δημοσιευθεί οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) στην προκειμένη περίπτωση. Ως εκ τούτου, η επεξεργασία δεν πρέπει να επιτραπεί, εκτός εάν μπορεί να γίνει επίκληση σε κάποιον άλλο λόγο, για παράδειγμα στη συγκατάθεση των φυσικών προσώπων βάσει του άρθρου 7 στοιχείο α).

Είσπραξη νομίμων απαιτήσεων, περιλαμβανομένης της είσπραξης απαιτήσεων μέσω εξώδικων διαδικασιών

Παράδειγμα 8: Διαφορά σχετικά με την ποιότητα εργασιών ανακαίνισης

Πελάτης αμφισβητεί την ποιότητα των εργασιών ανακαίνισης κουζίνας και αρνείται να πληρώσει την τιμή στο ακέραιο. Η κατασκευαστική εταιρεία διαβιβάζει τα συναφή και αναλογικά δεδομένα στον δικηγόρο του προκειμένου να υπενθυμίσει στον πελάτη την πληρωμή και να διαπραγματευτεί μαζί του διακανονισμό, εάν εξακολουθεί να αρνείται να πληρώσει.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, τα προκαταρκτικά μέτρα που έλαβε η κατασκευαστική εταιρεία χρησιμοποιώντας βασικές πληροφορίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (π.χ. ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, στοιχεία της σύμβασης) προκειμένου να του αποστείλει υπενθύμιση (άμεσα ή μέσω του δικηγόρου του, όπως στην προκειμένη περίπτωση) πληρούν την προϋπόθεση της επεξεργασίας που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης (άρθρο 7 στοιχείο β)). Η σκοπιμότητα της λήψης περαιτέρω μέτρων,¹²² περιλαμβανομένης της παρέμβασης εταιρείας είσπραξης οφειλών, θα πρέπει, ωστόσο, να εκτιμάται βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ), συνεκτιμώνμενου του βαθμού παραβίασης της ιδιωτικής ζωής και των συνεπειών για το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, όπως υποδεικνύεται στο ακόλουθο παράδειγμα.

Παράδειγμα 9: Πελάτης εξαφανίζεται με αυτοκίνητο που αγόρασε με πίστωση

Πελάτης αδυνατεί να πληρώσει τις δόσεις που οφείλει για ακριβό σπορ αυτοκίνητο που αγόρασε επί πιστώσει και εν συνεχεία «εξαφανίζεται». Ο πωλητής αυτοκινήτων αναθέτει την είσπραξη σε «εισπρακτική εταιρεία». Η εισπρακτική εταιρεία πραγματοποιεί παρεμβατική έρευνα «αστυνομικού τύπου», εφαρμόζοντας, μεταξύ άλλων, πρακτικές όπως μυστική βιντεοπαρακολούθηση και υποκλοπές τηλεφωνικών συνδιαλέξεων.

Μολονότι τα συμφέροντα του πωλητή αυτοκινήτων και της εισπρακτικής εταιρείας είναι έννομα, η στάθμιση δεν κλίνει υπέρ τους λόγω των παρεμβατικών μεθόδων που χρησιμοποιούν για τη συλλογή πληροφοριών, ορισμένες από τις οποίες απαγορεύονται ρητά από τον νόμο (υποκλοπές τηλεφωνικών συνδιαλέξεων). Το συμπέρασμα θα ήταν διαφορετικό εάν, για παράδειγμα, ο πωλητής αυτοκινήτων ή η εισπρακτική εταιρεία πραγματοποιούσαν περιορισμένους μόνο ελέγχους για να επιβεβαιώσουν τα στοιχεία επικοινωνίας του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα προκειμένου να ξεκινήσει δικαστική διαδικασία.

¹²² Επί του παρόντος, μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών υφίσταται κάποια διαφοροποίηση ως προς το ποια μέτρα μπορούν να θεωρούνται αναγκαία για την εκτέλεση μιας σύμβασης.

Πρόληψη της απάτης, της καταχρηστικής άσκησης αρμοδιοτήτων κατά την παροχή υπηρεσιών ή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Παράδειγμα 10: Επαλήθευση δεδομένων πελατών πριν από το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού

Χρηματοπιστωτικό ίδρυμα τηρεί εύλογες και αναλογικές διαδικασίες -σύμφωνα με τις μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές της αρμόδιας κρατικής αρχής χρηματοπιστωτικής εποπτείας- με σκοπό την επαλήθευση της ταυτότητας οποιουδήποτε προσώπου επιθυμεί να ανοίξει λογαριασμό. Το ίδρυμα τηρεί αρχεία με τις πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για την επαλήθευση της ταυτότητας του προσώπου.

Το συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας είναι έννομο, η επεξεργασία δεδομένων αφορά μόνο περιορισμένες και απαραίτητες πληροφορίες (πάγια πρακτική στον κλάδο η οποία αναμένεται εύλογα από τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και συνιστάται από τις αρμόδιες αρχές). Για τον περιορισμό τυχόν δυσανάλογων και αδικαιολόγητων επιπτώσεων για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα εφαρμόζονται κατάλληλες διασφαλίσεις. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί, συνεπώς, να επικαλεσθεί το άρθρο 7 στοιχείο στ). Εναλλακτικά, και στον βαθμό που τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί προβλέπονται ειδικά από το εφαρμοστέο δίκαιο, θα μπορούσε να εφαρμόζεται το άρθρο 7 στοιχείο γ).

Παράδειγμα 11: Ανταλλαγή πληροφοριών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Χρηματοπιστωτικό ίδρυμα -μετά από συμβουλή της αρμόδιας αρχής για την προστασία των δεδομένων- εφαρμόζει διαδικασίες που βασίζονται σε συγκεκριμένα και περιορισμένα κριτήρια με σκοπό την ανταλλαγή με άλλες εταιρείες του ίδιου ομίλου δεδομένων σχετικά με την εικαζόμενη αθέμιτη επίκληση κανόνων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Για τον σκοπό αυτό επιβάλλει αυστηρούς περιορισμούς στην πρόσβαση, εφαρμόζει μέτρα ασφάλειας και απαγορεύει κάθε περαιτέρω χρήση για άλλους σκοπούς.

Για παρόμοιους λόγους με αυτούς που προαναφέρθηκαν, και ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά της περίπτωσης, η επεξεργασία των δεδομένων θα μπορούσε να βασιστεί στο άρθρο 7 στοιχείο στ). Εναλλακτικά, και στον βαθμό που τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί προβλέπονται ειδικά από το εφαρμοστέο δίκαιο, θα μπορούσε να εφαρμόζεται το άρθρο 7 στοιχείο γ).

Παράδειγμα 12: Μαύρη λίστα επιθετικών τοξικομανών

Όμιλος νοσοκομείων δημιουργεί κοινή μαύρη λίστα «επιθετικών» ατόμων που αναζητούν ναρκωτικά, με στόχο την απαγόρευση της πρόσβασής τους σε όλες τις ιατρικές εγκαταστάσεις των συμμετεχόντων νοσοκομείων.

Ακόμη και αν το συμφέρον των υπευθύνων επεξεργασίας όσον αφορά τη διατήρηση ασφαλών χώρων είναι έννομο, πρέπει να σταθμιστεί έναντι του θεμελιώδους δικαιώματος στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και άλλων κρίσιμων παραμέτρων, όπως η ανάγκη της απρόσκοπτης πρόσβασης των ενδιαφερόμενων στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Το συμπέρασμα ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι δυνατόν να γίνει επίκληση του

άρθρου 7 στοιχείο στ)¹²³ για την νομιμοποίηση της επεξεργασίας ενισχύεται και από το γεγονός ότι τα υπό επεξεργασία δεδομένα είναι ευαίσθητα (π.χ. δεδομένα για την υγεία που συνδέονται με την τοξικομανία). Η επεξεργασία θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή σε περίπτωση, για παράδειγμα, που ρυθμίζεται από νόμο ο οποίος προβλέπει ειδικές εγγυήσεις (εσωτερικούς και εξωτερικούς ελέγχους, διαφάνεια, πρόληψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων) οι οποίες αποτρέπουν τη διακριτική μεταχείριση των φυσικών προσώπων ή την παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.¹²⁴ Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ανάλογα με το κατά πόσον ο συγκεκριμένος νόμος απαιτεί ή απλώς επιτρέπει την επεξεργασία, ως νομικός λόγος μπορεί να χρησιμοποιηθεί το άρθρο 7 στοιχείο γ) ή το άρθρο 7 στοιχείο στ).

Παρακολούθηση των υπαλλήλων για λόγους ασφαλείας ή διαχείρισης

Παράδειγμα 13: Ώρες εργασίας των δικηγόρων που χρησιμοποιούνται τόσο για σκοπούς τιμολόγησης όσο και επιμισθίων

Ο αριθμός των ωρών εργασίας των δικηγόρων σε μια δικηγορική εταιρεία υποβάλλεται σε επεξεργασία για σκοπούς χρέωσης και προσδιορισμού των επιμισθίων. Η λειτουργία του συστήματος επεξηγείται με διαφάνεια στους υπαλλήλους που έχουν το ρητό δικαίωμα να εκφράσουν τη διαφωνία τους με τα συμπεράσματα σχετικά με την τιμολόγηση της εργασίας τους και την καταβολή επιμισθίων και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να συζητήσουν το θέμα με τη διοίκηση.

Η επεξεργασία κρίνεται απαραίτητη για τα έννομα συμφέροντα του υπευθύνου επεξεργασίας και δεν φαίνεται να υπάρχει λιγότερο παρεμβατικό μέσο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Οι επιπτώσεις στους εργαζόμενους περιορίζονται επίσης χάρη στις εγγυήσεις και στις διαδικασίες που εφαρμόζονται. Ως εκ τούτου, το άρθρο 7 στοιχείο στ) θα μπορούσε να αποτελέσει κατάλληλο νομικό λόγο στην περίπτωση αυτή. Επίσης, μπορεί να προβληθεί το επιχείρημα ότι η επεξεργασία για τον έναν ή και τους δύο παραπάνω σκοπούς είναι αναγκαία και για την εκτέλεση της σύμβασης.

¹²³ Επίσης, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις του άρθρου 8 σχετικά με τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων (όπως τα δεδομένα για την υγεία).

¹²⁴ Βλ. έγγραφο εργασίας για τις μαύρες λίστες (WP 65), το οποίο εγκρίθηκε στις 3 Οκτωβρίου 2002.

Παράδειγμα 14: Ηλεκτρονική παρακολούθηση της χρήσης του διαδικτύου¹²⁵

Ο εργοδότης παρακολουθεί τη χρήση του διαδικτύου από τους εργαζόμενους στη διάρκεια του ωραρίου τους για να ελέγχει εάν κάνουν υπερβολική χρήση των συστημάτων πληροφορικής της επιχείρησης για προσωπικούς λόγους. Τα συλλεγόμενα δεδομένα περιλαμβάνουν προσωρινά αρχεία και «cookies» που δημιουργούνται στους υπολογιστές των εργαζομένων, στα οποία καταγράφονται οι ιστοσελίδες που αυτοί επισκέφθηκαν και οι μεταφορτώσεις που πραγματοποίησαν στη διάρκεια του ωραρίου εργασίας τους. Τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία χωρίς προηγούμενη διαβούλευση με τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται και τους συνδικαλιστικούς εκπροσώπους/την επιτροπή εργαζομένων της εταιρείας. Επίσης, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα δεν ενημερώνονται επαρκώς σχετικά με τις πρακτικές αυτές.

Ο όγκος και η φύση των δεδομένων που συλλέγονται συνιστούν σημαντική παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή των εργαζομένων. Πέραν των θεμάτων αναλογικότητας, η διαφάνεια των πρακτικών, η οποία συνδέεται στενά με τις βάσιμες προσδοκίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, αποτελεί επίσης σημαντικό παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Ακόμη και αν ο εργοδότης έχει έννομο συμφέρον να περιορίσει τον χρόνο που αναλώνεται από τους εργαζόμενους στην επίσκεψη ιστοτόπων που δεν σχετίζονται άμεσα με την εργασία τους, οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι δεν πληρούν το κριτήριο στάθμισης βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ). Ο εργοδότης θα πρέπει να χρησιμοποιεί λιγότερο παρεμβατικές μεθόδους (π.χ. περιορισμό της δυνατότητας πρόσβασης σε ορισμένους ιστοτόπους) οι οποίες, ως βέλτιστη πρακτική, πρέπει να συζητούνται και να συμφωνούνται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, αλλά και να κοινοποιούνται στους εργαζόμενους με διαφανή τρόπο.

Συστήματα καταγγελίας παρατυπιών

Παράδειγμα 15: Σύστημα καταγγελίας παρατυπιών για λόγους συμμόρφωσης προς νομικές υποχρεώσεις στο εξωτερικό

Παράρτημα αμερικανικού ομίλου στην ΕΕ καθιερώνει σύστημα καταγγελίας για την αναφορά σοβαρών παρατυπιών σε θέματα συμβάσεων χρηματοοικονομικής διαχείρισης. Οι οντότητες του ομίλου λειτουργούν βάσει κώδικα χρηστής διακυβέρνησης ο οποίος προβλέπει την ενίσχυση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνου. Λόγω των διεθνών δραστηριοτήτων του, το παράρτημα του ομίλου στην ΕΕ υποχρεούται να παρέχει αξιόπιστα οικονομικά δεδομένα σε άλλα μέλη του ομίλου στις ΗΠΑ. Το σύστημα έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε να συμμορφώνεται τόσο προς τη νομοθεσία των ΗΠΑ όσο και προς τις κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται από τις εθνικές αρχές προστασίας των δεδομένων στην ΕΕ.

Μεταξύ των εγγυήσεων, παρέχονται στους εργαζόμενους σαφείς οδηγίες σχετικά με τις συνθήκες υπό τις οποίες θα πρέπει να γίνεται χρήση του συστήματος, μέσω επιμορφωτικών μαθημάτων και άλλων μέσων. Στους εργαζόμενους απευθύνονται συστάσεις περί αποφυγής της εσφαλμένης χρήσης του συστήματος –όπως η υποβολή ψευδών ή αβάσιμων κατηγοριών

¹²⁵ Ορισμένα κράτη μέλη θεωρούν ότι η ηλεκτρονική παρακολούθηση σε περιορισμένη έκταση μπορεί να είναι «απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης» και, ως εκ τούτου, μπορεί να βασίζεται στον νομικό λόγο του άρθρου 7 στοιχείο β) και όχι στο άρθρο 7 στοιχείο στ).

κατά άλλων μελών του προσωπικού. Τους διευκρινίζεται επίσης ότι εφόσον το επιθυμούν μπορούν να χρησιμοποιούν το σύστημα ανωνύμως ή και επωνύμως. Στην τελευταία περίπτωση, οι εργαζόμενοι ενημερώνονται για τις συνθήκες υπό τις οποίες οι πληροφορίες ταυτοποίησής τους θα διαβιβάζονται στον εργοδότη τους ή σε άλλους οργανισμούς

Εάν η καθιέρωση του συστήματος απαιτείται βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας ή βάσει εθνικής νομοθεσίας κράτους μέλους της ΕΕ, η επεξεργασία μπορεί να βασιστεί στο άρθρο 7 στοιχείο γ). Ωστόσο, οι νομικές υποχρεώσεις στο εξωτερικό δεν συνιστούν νομική υποχρέωση για τους σκοπούς του άρθρου 7 στοιχείο γ) και, ως εκ τούτου, μια τέτοια υποχρέωση δεν θα μπορούσε να νομιμοποιήσει την επεξεργασία σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο γ). Παρόλα αυτά, η επεξεργασία θα μπορούσε να βασιστεί στο άρθρο 7 στοιχείο στ), για παράδειγμα εάν υφίσταται έννομο συμφέρον για τη διασφάλιση της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών ή την καταπολέμηση της διαφθοράς, υπό την προϋπόθεση ότι το εν λόγω σύστημα περιλαμβάνει επαρκείς διασφαλίσεις, σύμφωνα με τις οδηγίες των αρμόδιων ρυθμιστικών αρχών στην ΕΕ.

Παράδειγμα 16: «Εσωτερικό» σύστημα καταγγελίας παρατυπιών χωρίς καθορισμένες διαδικασίες

Εταιρεία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αποφασίζει να συστήσει σύστημα καταγγελίας παρατυπιών επειδή υποψιάζεται την ύπαρξη εκτεταμένης διαφθοράς και κλοπών στους κόλπους του προσωπικού της και επιθυμεί να ενθαρρύνει τους εργαζόμενους να προβαίνουν σε καταγγελίες συναδέλφων τους εφόσον συντρέχει περίπτωση. Για να εξοικονομηθούν χρήματα, η εταιρεία αποφασίζει να θέσει σε εφαρμογή το σύστημα εσωτερικά, χρησιμοποιώντας προσωπικό του τμήματος ανθρώπινων πόρων της. Για να ενθαρρυνθούν οι εργαζόμενοι να κάνουν χρήση του συστήματος, η εταιρεία προσφέρει μια «άνευ διευκρινήσεων» αμοιβή σε εργαζόμενους των οποίων οι καταγγελίες παρατυπιών καταλήγουν στον εντοπισμό ανάρμοστης συμπεριφοράς και στην ανάκτηση χρημάτων.

Η εταιρεία έχει έννομο συμφέρον στον εντοπισμό και την πρόληψη της κλοπής και της διαφθοράς. Ωστόσο, ο ιδιαίτερα πλημμελής σχεδιασμός και η έλλειψη διασφαλίσεων του συστήματος ευνοούν την υπερίσχυση των συμφερόντων και του δικαιώματος των εργαζομένων στην προστασία της ιδιωτικής ζωής –ιδίως όσων ενδέχεται να είναι θύματα ψευδών αναφορών για καθαρό οικονομικό όφελος. Ένα επιπλέον πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι το σύστημα λειτουργεί εντός της εταιρείας αντί να έχει ανατεθεί σε εξωτερικό οργανισμό, σε συνδυασμό με την έλλειψη επιμόρφωσης και οδηγιών σχετικά με τη χρήση του.

Φυσική ασφάλεια, ΤΠ και ασφάλεια δικτύων

Παράδειγμα 17: Βιομετρικοί έλεγχοι σε ερευνητικό εργαστήριο

Σε εργαστήριο επιστημονικής έρευνας όπου χρησιμοποιούνται θανατηφόροι ιοί εφαρμόζεται σύστημα βιομετρικού ελέγχου για την είσοδο στους χώρους του, λόγω του υψηλού κινδύνου για τη δημόσια υγεία σε περίπτωση που οι συγκεκριμένοι ιοί διαφύγουν εκτός των εγκαταστάσεων. Εφαρμόζονται κατάλληλες διασφαλίσεις, περιλαμβανομένου του γεγονότος ότι τα βιομετρικά δεδομένα αποθηκεύονται σε προσωπικές κάρτες των εργαζομένων και όχι σε κεντρικό σύστημα.

Ακόμη και αν τα δεδομένα είναι ευαίσθητα υπό την ευρεία έννοια, ο λόγος για την επεξεργασία τους είναι προς το δημόσιο συμφέρον. Το γεγονός αυτό καθώς και το ότι οι κίνδυνοι κακής χρήσης μειώνονται διά της δέουσας χρήσης διασφαλίσεων καθιστά το άρθρο 7 στοιχείο στ) κατάλληλη βάση για την επεξεργασία των δεδομένων.

Παράδειγμα 18: Χρήση κρυφών καμερών για τον εντοπισμό καπνιστών επισκεπτών και εργαζομένων

Εταιρεία κάνει χρήση κρυφών καμερών για τον εντοπισμό εργαζομένων και επισκεπτών που καπνίζουν σε χώρους του κτιρίου στους οποίους απαγορεύεται το κάπνισμα.

Ενώ ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει έννομο συμφέρον να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση προς τους κανόνες απαγόρευσης του καπνίσματος, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού είναι, σε γενικές γραμμές, δυσανάλογα και υπερβολικά παρεμβατικά. Υπάρχουν λιγότερο παρεμβατικές και περισσότερο διαφανείς μέθοδοι (όπως ανιχνευτές καπνού και οπτικά σήματα). Συνεπώς, η επεξεργασία δεν συνάδει με τις διατάξεις του άρθρου 6, το οποίο απαιτεί τα δεδομένα να είναι «όχι υπερβολικά» σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέγονται ή υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία. Ταυτόχρονα, πιθανώς δεν πληροί το κριτήριο στάθμισης του άρθρου 7.

Επιστημονική έρευνα

Παράδειγμα 19: Έρευνα σχετικά με τις συνέπειες του διαζυγίου και της γονικής ανεργίας στην ολοκλήρωση της εκπαίδευσης των παιδιών

Στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος που εγκρίθηκε από την κυβέρνηση, κατόπιν θετικής γνωμοδότησης αρμόδιας επιτροπής δεοντολογίας, η έρευνα αφορά τη σχέση μεταξύ διαζυγίου, γονικής ανεργίας και ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης των παιδιών. Ενώ δεν θεωρείται ότι αφορά «ειδικές κατηγορίες δεδομένων», η έρευνα εστιάζει εντούτοις σε ζητήματα τα οποία πολλές οικογένειες θα θεωρούσαν ιδιαίτερα προσωπικού χαρακτήρα. Η έρευνα θα επιτρέψει την παροχή ειδικής εκπαιδευτικής βοήθειας σε παιδιά που, διαφορετικά, μπορεί να απουσιάζουν συχνά από το σχολείο, να παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης, να αντιμετωπίζουν το φάσμα της ανεργίας μετά την ενηλικίωσή τους και της εγκληματικότητας. Η νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους επιτρέπει ρητά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (πλην ειδικών κατηγοριών δεδομένων) για ερευνητικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι η έρευνα είναι απαραίτητη για σημαντικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και διεξάγεται με επαρκείς διασφαλίσεις, οι οποίες στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικότερα στην εκτελεστική νομοθεσία. Το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει ειδικές απαιτήσεις, αλλά και ένα πλαίσιο λογοδοσίας που επιτρέπει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αξιολόγηση της νομιμότητας της έρευνας (εάν διενεργείται χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων) και των ειδικών μέτρων που πρέπει να εφαρμοστούν για την προστασία των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Ο ερευνητής διαχειρίζεται ασφαλείς ερευνητικές εγκαταστάσεις και αποκτά τις σχετικές πληροφορίες από το δημοτολόγιο, τα δικαστήρια, τους οργανισμούς για την ανεργία και τα

σχολεία υπό συνθήκες ασφαλείας. Το ερευνητικό κέντρο «κατακερματίζει» τα αναγνωριστικά στοιχεία των προσώπων, ώστε η συσχέτιση των αρχείων που αφορούν τα διαζύγια, την ανεργία και την εκπαίδευση να είναι εφικτή, αλλά χωρίς να αποκαλύπτονται οι ταυτότητες των προσώπων ως πολιτών –π.χ. τα ονόματα και οι διευθύνσεις τους. Στη συνέχεια, όλα τα αρχικά δεδομένα διαγράφονται χωρίς δυνατότητα ανάκτησης. Επίσης, λαμβάνονται περαιτέρω μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η λειτουργική διάκριση των δεδομένων (δηλαδή ότι τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς) και να περιορίζεται τυχόν επιπλέον κίνδυνος εκ νέου αναγνώρισης της ταυτότητας.

Τα μέλη του προσωπικού που εργάζονται στο ερευνητικό κέντρο λαμβάνουν αυστηρή εκπαίδευση σε θέματα ασφάλειας και φέρουν προσωπική ευθύνη -ακόμη και ποινική- για τυχόν παραβίαση της ασφάλειας. Λαμβάνονται τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, για παράδειγμα, με σκοπό να διασφαλίζεται ότι το προσωπικό που χρησιμοποιεί στικ USB δεν μπορεί να απομακρύνει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τις εγκαταστάσεις.

Η διεξαγωγή της έρευνας, η οποία παρουσιάζει έντονο δημόσιο ενδιαφέρον, είναι προς το έννομο συμφέρον του ερευνητικού κέντρου. Η έρευνα ικανοποιεί επίσης τα έννομα συμφέροντα των φορέων απασχόλησης, των εκπαιδευτικών και άλλων φορέων που συμμετέχουν στο σύστημα, διότι θα τους βοηθήσει να προγραμματίζουν και να παρέχουν υπηρεσίες σε όσους τις χρειάζονται περισσότερο. Οι πτυχές του συστήματος που αφορούν την προστασία της ιδιωτικής ζωής σχεδιάστηκαν ικανοποιητικά και οι διασφαλίσεις που εφαρμόζονται εγγυώνται την υπερίσχυση των έννομων συμφερόντων των συμμετεχόντων στην έρευνα οργανισμών έναντι είτε των συμφερόντων είτε του δικαιώματος στην προστασία της ιδιωτικής ζωής των γονέων ή των παιδιών των οποίων τα αρχεία αποτέλεσαν τη βάση της έρευνας.

Παράδειγμα 20: Ερευνητική μελέτη για την παχυσαρκία

Πανεπιστήμιο επιθυμεί να διεξαγάγει έρευνα σχετικά με τα επίπεδα της παιδικής παχυσαρκίας σε πολλές πόλεις και αγροτικές κοινότητες. Παρά τη σε γενικές γραμμές δύσκολη πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα από σχολεία και άλλα ιδρύματα, το πανεπιστήμιο κατόρθωσε να πείσει μερικές δεκάδες εκπαιδευτικούς να παρακολουθούν για ορισμένο χρονικό διάστημα τα παιδιά στις τάξεις τους που είναι παχύσαρκα και να τους υποβάλλουν ερωτήσεις σχετικά με τη διατροφή τους, τα επίπεδα σωματικής άσκησης, τη χρήση ηλεκτρονικών παιχνιδιών και ούτω καθεξής. Οι εν λόγω εκπαιδευτικοί καταγράφουν επίσης τα ονόματα και τις διευθύνσεις των παιδιών που ερωτήθηκαν, έτσι ώστε να μπορεί να τους αποσταλεί κουπόνι ακρόασης επιγραμμικής μουσικής ως ανταμοιβή για τη συμμετοχή τους στην έρευνα. Στη συνέχεια, οι ερευνητές καταρτίζουν βάση δεδομένων των παιδιών, συσχετίζοντας τα επίπεδα παχυσαρκίας με τη φυσική δραστηριότητα και άλλους παράγοντες. Τα έντυπα αντίγραφα των συμπληρωμένων υπό τύπο ερωτηματολογίου συνεντεύξεων – ακόμη σε μορφή η οποία επιτρέπει την αναγνώριση συγκεκριμένων παιδιών– διατηρούνται στα αρχεία του πανεπιστημίου για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα και χωρίς επαρκή μέτρα ασφαλείας. Φωτοαντίγραφα του κάθε ερωτηματολογίου παρέχονται σε οποιονδήποτε μεταπτυχιακό ή διδακτορικό φοιτητή του ίδιου και συνεργαζόμενων πανεπιστημίων σε όλο τον κόσμο που επιδεικνύουν ενδιαφέρον για περαιτέρω χρήση των δεδομένων έρευνας.

Παρότι η διεξαγωγή της έρευνας είναι προς τα έννομα συμφέροντα του πανεπιστημίου, πολλές πτυχές του ερευνητικού σχεδιασμού κλίνουν υπέρ της υπερίσχυσης των συμφερόντων και του δικαιώματος των παιδιών στην προστασία της ιδιωτικής ζωής τους. Πέραν της ερευνητικής μεθοδολογίας, η οποία δεν διέπεται από την απαιτούμενη επιστημονική

αυστηρότητα, το πρόβλημα προέρχεται ιδιαίτερα από την έλλειψη προσεγγίσεων στον ερευνητικό σχεδιασμό για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, καθώς και από την ευρεία πρόσβαση στα συλλεγόμενα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Σε κανένα στάδιο της έρευνας δεν προβλέπεται κωδικοποίηση ή ανωνυμοποίηση των αρχείων των παιδιών, ούτε λαμβάνονται άλλα μέτρα για τη διασφάλιση της ασφάλειας των δεδομένων ή της λειτουργικής διάκρισής τους. Επίσης, δεν εξασφαλίζεται η έγκυρη συγκατάθεση κατά το άρθρο 7 στοιχείο α) και το άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο α), ούτε είναι σαφές το εάν έχει διευκρινιστεί στα παιδιά ή στους γονείς τους ο σκοπός για τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν ή σε ποιους θα κοινοποιηθούν.

Νομική υποχρέωση στο εξωτερικό

Παράδειγμα 21: Συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της φορολογικής νομοθεσίας τρίτων χωρών

Οι τράπεζες της ΕΕ συλλέγουν και διαβιβάζουν ορισμένα από τα δεδομένα των πελατών τους για σκοπούς συμμόρφωσης των πελατών τους προς φορολογικές υποχρεώσεις σε τρίτες χώρες. Η συλλογή και διαβίβαση καθορίζονται και πραγματοποιούνται υπό προϋποθέσεις και διασφαλίσεις που συμφωνήθηκαν μεταξύ της ΕΕ και της ξένης χώρας στο πλαίσιο διεθνούς συμφωνίας.

Ενώ μια νομική υποχρέωση στο εξωτερικό δεν μπορεί να θεωρηθεί καθαυτή νομικός λόγος για την επεξεργασία βάσει του άρθρου 7 στοιχείο γ), μπορεί κάλλιστα να συνιστά νομικό λόγο εάν η υποχρέωση αυτή καθορίζεται στο πλαίσιο διεθνούς συμφωνίας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η επεξεργασία θα μπορούσε να θεωρηθεί αναγκαία για τη συμμόρφωση προς νομική υποχρέωση που είναι ενσωματωμένη στο εγχώριο νομοθετικό πλαίσιο μέσω της διεθνούς συμφωνίας. Ωστόσο, εάν δεν υφίσταται τέτοιου είδους συμφωνία, η συλλογή και διαβίβαση θα πρέπει να αξιολογηθούν βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ), και μπορούν να θεωρηθούν επιτρεπτές μόνο υπό την προϋπόθεση ότι θα τεθούν σε εφαρμογή κατάλληλες διασφαλίσεις, όπως οι εγκεκριμένες από την αρμόδια αρχή προστασίας δεδομένων (βλ. επίσης παράδειγμα 15 ανωτέρω).

Παράδειγμα 22: Διαβίβαση δεδομένων σε αντιφρονούντες

Κατόπιν σχετικού αιτήματος, εταιρεία στην ΕΕ διαβιβάζει δεδομένα αλλοδαπών κατοίκων της ίδιας χώρας σε καταπιεστικό καθεστώς τρίτης χώρας η οποία επιθυμεί να αποκτήσει πρόσβαση σε δεδομένα αντιφρονούντων (π.χ. δεδομένα κίνησης του ηλεκτρονικού τους ταχυδρομείου, περιεχόμενο ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ιστορικό περιήγησης, ή ιδιωτικά μηνύματα σε κοινωνικά δίκτυα).

Στην περίπτωση αυτή, αντίθετα με το προηγούμενο παράδειγμα, δεν υφίσταται διεθνής συμφωνία που να επιτρέπει την επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο γ) ως νομικού λόγου. Εξάλλου, πολλά στοιχεία συνηγορούν κατά της επίκλησης του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως κατάλληλου λόγου για την επεξεργασία. Μολονότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να έχει οικονομικό συμφέρον να διασφαλίσει ότι συμμορφώνεται προς αιτήματα ξένης κυβέρνησης (σε αντίθετη περίπτωση ίσως απολέσει σε κάποιο βαθμό την ευνοϊκή μεταχείριση από την κυβέρνηση της τρίτης χώρας σε σύγκριση με άλλες εταιρείες), η νομιμότητα και αναλογικότητα της διαβίβασης είναι εξαιρετικά αμφίβολη βάσει του πλαισίου της ΕΕ για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Οι δυνητικά τεράστιες αρνητικές συνέπειες για τα ενδιαφερόμενα

πρόσωπα (π.χ. διακρίσεις, φυλάκιση, ποινή του θανάτου) συνηγορούν επίσης σε μεγάλο βαθμό υπέρ των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων ατόμων.

Επαναχρησιμοποίηση δεδομένων που είναι διαθέσιμα στο κοινό

Παράδειγμα 23: Αξιολόγηση πολιτικών¹²⁶

ΜΚΟ για τη διαφάνεια χρησιμοποιεί δεδομένα που είναι διαθέσιμα στο κοινό σχετικά με πολιτικούς (υποσχέσεις που δόθηκαν κατά τη χρονική περίοδο της εκλογικής διαδικασίας και αρχεία ψηφοφοριών) για να τους αξιολογεί με βάση τον βαθμό τήρησης των υποσχέσεών τους.

Ακόμη και αν οι επιπτώσεις μπορεί να είναι σημαντικές για τους ενδιαφερόμενους πολιτικούς, το γεγονός ότι η επεξεργασία βασίζεται σε πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στο κοινό και αφορά τις δημόσιες αρμοδιότητές τους, με σαφή σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, ευνοεί το συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας.¹²⁷

Παιδιά και άλλα εύλωτα πρόσωπα

Παράδειγμα 24: Ενημερωτικός διαδικτυακός τόπος για εφήβους

Διαδικτυακός τόπος ΜΚΟ που προσφέρει συμβουλές σε εφήβους σχετικά με θέματα όπως η κατάχρηση ναρκωτικών, η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη και η κατάχρηση οινοπνεύματος συλλέγει δεδομένα μέσω του δικού της εξυπηρετητή για τους επισκέπτες του ιστοτόπου. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται αμέσως ανωνυμοποίηση των εν λόγω δεδομένων και μετατροπή τους σε γενικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με το ποια τμήματα του διαδικτυακού τόπου είναι τα δημοφιλέστερα μεταξύ των επισκεπτών που προέρχονται από διαφορετικές περιοχές της χώρας.

Το άρθρο 7 στοιχείο στ) θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως νομικός λόγος ακόμη και στην περίπτωση δεδομένων που αφορούν εύλωτα άτομα, επειδή η επεξεργασία είναι προς το δημόσιο συμφέρον και εφαρμόζονται αυστηρές διασφαλίσεις (τα δεδομένα ανωνυμοποιούνται αμέσως και χρησιμοποιούνται μόνο για τη δημιουργία των στατιστικών στοιχείων), γεγονός το οποίο επηρεάζει τη στάθμιση υπέρ του υπευθύνου επεξεργασίας.

Προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής μέσω της εξεύρεσης λύσεων ως πρόσθετων διασφαλίσεων

Παράδειγμα 25: Πρόσβαση σε αριθμούς κινητών τηλεφώνων χρηστών και μη χρηστών μιας εφαρμογής: «σύγκριση και λήθη»

¹²⁶ Πρβλ. επίσης με το παράδειγμα 7 ανωτέρω.

¹²⁷ Όπως στα παραδείγματα 1 και 2, θεωρήθηκε ότι η δημοσίευση είναι ακριβής και αναλογική -η έλλειψη διασφαλίσεων και άλλοι παράγοντες μπορούν να αλλάξουν την ισορροπία των συμφερόντων ανάλογα με τα εκάστοτε πραγματικά περιστατικά.

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία για να εξακριβωθεί το κατά πόσον τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται είχαν ήδη παράσχει ρητή συγκατάθεση κατά το παρελθόν (δηλαδή, χρήση της μεθόδου «σύγκριση και λήθη» ως διασφάλισης).

Εταιρεία ανάπτυξης εφαρμογών υποχρεούται να λάβει τη ρητή συγκατάθεση των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα προκειμένου να επεξεργαστεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν: για παράδειγμα, η εν λόγω εταιρεία επιθυμεί να αποκτήσει πρόσβαση και να συλλέξει ολόκληρο το ηλεκτρονικό βιβλίο διευθύνσεων των χρηστών της εφαρμογής, περιλαμβανομένων των αριθμών κινητών τηλεφώνων των επαφών τους που δεν χρησιμοποιούν την εφαρμογή. Για να μπορεί να το πράξει αυτό, μπορεί να χρειαστεί να εκτιμήσει πρώτα το κατά πόσον οι κάτοχοι των αριθμών κινητών τηλεφώνων στα βιβλία διευθύνσεων των χρηστών της εφαρμογής έχουν παράσχει τη ρητή συγκατάθεσή τους (δυνάμει του άρθρου 7 στοιχείο α)) για την επεξεργασία των δεδομένων τους.

Γι' αυτήν την περιορισμένης έκτασης αρχική επεξεργασία (ήτοι τη βραχυπρόθεσμη πρόσβαση στο πλήρες βιβλίο διευθύνσεων χρήστη της εφαρμογής), η εταιρεία ανάπτυξης εφαρμογών μπορεί να επικαλεσθεί το άρθρο 7 στοιχείο στ) ως νομικό λόγο, με την επιφύλαξη των διασφαλίσεων. Οι διασφαλίσεις αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για να διασφαλίζεται ότι η εταιρεία χρησιμοποιεί την εν λόγω πρόσβαση μόνο για να βοηθά τον χρήστη να προσδιορίζει ποια από τα πρόσωπα των επαφών του είναι ήδη χρήστες και ποια είχαν ήδη παράσχει κατά το παρελθόν τη ρητή συγκατάθεσή τους στην εταιρεία να συλλέγει και να επεξεργάζεται τους τηλεφωνικούς αριθμούς για τον σκοπό αυτό. Οι αριθμοί κινητών τηλεφώνων μη χρηστών μπορούν να συλλέγονται και να χρησιμοποιούνται μόνο για τον αυστηρά περιορισμένο σκοπό της επαλήθευσης του εάν οι εν λόγω μη χρήστες είχαν παράσχει τη ρητή συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων τους, πρέπει δε να διαγράφονται αμέσως μετά.

Συνδυασμός προσωπικών πληροφοριών που συλλέγονται από διαφορετικές διαδικτυακές υπηρεσίες

Παράδειγμα 26: Συνδυασμός προσωπικών πληροφοριών που συλλέγονται από διαφορετικές διαδικτυακές υπηρεσίες

Διαδικτυακή εταιρεία που παρέχει διάφορες υπηρεσίες, περιλαμβανομένης μηχανής αναζήτησης, κοινής χρήσης βίντεο, κοινωνικής δικτύωσης, αναπτύσσει πολιτική απορρήτου στην οποία περιλαμβάνεται ρήτρα που της παρέχει τη δυνατότητα «να συνδυάζει όλες τις προσωπικές πληροφορίες» που συλλέγονται για καθένα από τους χρήστες της σε σχέση με τις διαφορετικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν, χωρίς να καθορίζει καμία χρονική περίοδο διατήρησης των δεδομένων. Σύμφωνα με την εταιρεία, η συγκεκριμένη πολιτική αποσκοπεί στη «διασφάλιση της βέλτιστης δυνατής ποιότητας των υπηρεσιών».

Η εταιρεία καθιστά διαθέσιμα σε διαφορετικές κατηγορίες χρηστών ορισμένα εργαλεία τα οποία επιτρέπουν τους χρήστες να ασκήσουν τα δικαιώματά τους (π.χ. απενεργοποίηση των στοχευμένων διαφημίσεων, δυνατότητα αντίταξης στη χρήση κάποιου συγκεκριμένου τύπου cookies).

Εντούτοις, τα διαθέσιμα εργαλεία δεν επιτρέπουν στους χρήστες να ελέγχουν επαρκώς την επεξεργασία των δεδομένων τους: οι χρήστες δεν μπορούν να ελέγξουν τους συγκεκριμένους συνδυασμούς των δεδομένων τους από τις διάφορες υπηρεσίες και δεν μπορούν να προβάλουν αντιρρήσεις για τον συνδυασμό των δεδομένων που τους αφορούν. Συνολικά,

υπάρχει ανισορροπία μεταξύ του έννομου συμφέροντος της εταιρείας και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των χρηστών και, επομένως, δεν θα πρέπει να γίνει επίκληση του άρθρου 7 στοιχείο στ) ως νομικού λόγου για την επεξεργασία. Προσφορότερο έδαφος θα παρείχε το άρθρο 7 στοιχείο α), υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις έγκυρης συγκατάθεσης.